NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 30 גראשען

(טאַבעלע פון דער מלוכה־לאטעריע זעה זייט 18)

22 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 141 | Łódź, Piątek, 19 czerwca 1936 | אדרעס: לאָדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאָדז, פרייטאָג פ' קרח כ"ט סיון תרצ"ו | 14-טער יאהרגאנג

ווידער 2 יודישע קרבנות

אראבער בעשאסען אנ'אויטאבוס. — 7 יודען פערוואונדעט. — איינער פון די פערוואונדעטע יוסף שעכטער — געשטארבען

„דבר" פאדערט צו מאביליזירען די גאנצע יודישע בעפעלקערונג

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
א אויטאבוס, וואס איז געפאהרען קיין ראשון־לציון איז בעשאסען געוואָרען פון א אראבישער באנדע. 7 פערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען. צוויי זענען איבערגעפיהרט געוואָרען אין שפיטאל הדסה אין תל־אביב. איינער פון זיי יוסף שעכטער איז געשטארבען פון די וואונדען. ער איז אלט געווען 28 יאהר און האט געשטאמט פון ווילנע. דעם צווייטען פערוואונדעטען שלמה בלאט 36 יאהר אלט גייט עס בעסער.

תל־אביב, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
דער היינטיגער „דבר" האט פערעפענטליכט א פאָדערונג, אז די ארץ ישראל רעגירונג זאל מאביליזירען די גאנצע לאיאלע יודישע בעפעלקערונג פון לאנד, וועלכע זאל צוזאמען מיט'ן ענגלישען מיליטער מאכען א סוף צו די אונרוהען און צו די אראבישע טעראָריסטען באנדעס. די נייע פערשארפטע פאראָרדנונגען האבען נישט געבראכט דעם געוואונשענעם רעזולטאט.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
אין הדסה־שפיטאל אין ירושלים איז היינט געשטארבען אברהם בן־יהודה, וועלכער איז געשאסען געוואָרען דורך אראבער פאריגען פרייטאג פארנאכט. אברהם בן־יהודה איז אלט געווען 42 יאהר. ער שטאמט פון סאסנאָוויץ. דאס איז דער 31-סטער יודישער קרבן זייט'ן אנהויב פון די ארץ־ישראל־געשעהענישען.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
היינט 4 פארטאגס האט מען אנגעהויבן אויפצורייסן מיט דינאמיט די הייזער פון דער אלט־שטאט אין יפו, וועלכע זענען פריהער עוואקואירט געוואָרען. דאָס איז געטון געוואָרען צוליב דעם, וואָס מ'דאַרף אויף דעם אָרט אדורכפיהרען 2 שאָסייען צום יפו'ער פאָרט.

אין צוזאמענהאנג מיט דער עוואקואציע זענען פאָרגעקומען דראמאטישע סצענעס. אזוי ווי מ'האָט געדאַרפט עוואקואירען אנ'אלטע שוהל, האָט אנ'אלטער שמש ערקלעהרט, אז ער וועט נישט ארויסגעהן פון דער שוהל און וויל בעסער שטאַרבען ביי דעם ארון־קודש.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
אין מיטען פון היינטיגען טאג זענען אויפגעריסען געוואָרען מיט דינאמיט 30 הייזער פון דער אלט־שטאט אין יפו.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
היינט איז ערשינען די פאראָרדנונג וועגען נאָמינירען א נייעם מאגיסטראט אין חיפה. ס'זענען נאָמינירט געוואָרען 4 יודען, 3 אראבער און 3 ענגלענדער.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
אונטערן דרוק פון דער רעגירונג זענען היינט געעפענט געוואָרען א רייה אראבישע געשעפטען אין חיפה. די פאליציי האט פערציכענט די נעמען פון די געשעפטען, וואס זענען נישט געעפענט געוואָרען. דריי אראבער, וואס האבען געצוואונגען צו שליסען די געשעפטען זענען געשלאָסען געוואָרען.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
היינט איז פארגעקומען א שיסעריי נעבען קן־הבה, בית־וגן און כפר־סבא, קיינער איז נישט פערוואונדעט געוואָרען.

די פאָליציי האט אין דארף דאמאסא ארעסטירט 10 אראבער, וואס האבען אין כפר יונה פערניכטעט פרדסים.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
היינט איז געקומען צו פליהען קיין ירושלים דער הויפט־אנפיהרער פון די בריטישע מיליטערישע כוחות אין שגיפטען.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
היינט האט זיך אין קרייז־געריכט אנגעהויבען דער פראָצעס געגען צוויי ספרדישע יודען אברהם מזרחי און אברהם מרדכי מזרחי, וועלכע זענען בעשולדיגט, אז דעם 10 יוני האבען זיי געוואָרפען נעבען שער יפו אין ירושלים א באָמבע, וועלכע האט פעראורזאכט עטליכע מענשליכע קרבנות.

די גאנצע בעשולדיגונג שטיצט זיך אויף א אראבישער מסירה.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
דער פראָצעס פון אברהם מזרחי און אברהם בן מרדכי מזרחי איז אפגעלעגט געוואָרען אויף א וואָך, צוליב דעם, וואָס זיי קענען נישט געמשפט ווערען לויט די נייע פארשריפטען.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
היינט זענען ווידער פאָרגעקומען פערשידענע טעראָריסטישע אקטען.

אויף דער חיפה'ער מוניציפאליטעט זענען געוואָרפען געוואָרען 2 באָמבעס, וועלכע האבען אויפגעריסען מיט א שטאַרקער קראַפט. אלע שויבען ארום זענען אויסגעהאַקט געוואָרען. קיינער האָט נישט געליטען.

די באהן־ליניע צווישען לוד און ירושלים איז בעשעדיגט געוואָרען.

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
דער אפיציעלער קאמוניקאט מעלדעט, אז אין דעם דארף פיטאַרע טעבען בית לחם איז געקומען צו א שיסעריי צווישען אראבער און פאליציי.

אין דער ירושלים'ער פאָרשטאָט מקוה חיים, תל ליטווינסקי און כפר עפר איז פארגעקומען א שיסעריי. דריי אראבער זענען ארעסטירט געוואָרען.

אין דער קאלאָניע הר־טוב איז אונטערגעצונדען געוואָרען די תבואה. אויך כפר טבין, חדרה, הר כנען איז פארגעקומען א שיסעריי, קיינער האט נישט געליטען.

טעבען חתוף איז געקומען צו א קאמף צווישען א באנדע אראבער און מיליטער.

לאָנדאָן, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
דער היינטיגער לייט־ארטיקעל פון „טיימס" איז געווידמעט געווען דער ארץ־ישראל־פראַגע. דער „טיימס" שרייבט, אז די מורא פאַר די אראבער איז איבערגעטריבען, הגם די ציוניסטען האָבען אמת אין א צו שטאַרקען טעמפא זיך גענומען צו דער ענטוויקלונג פון דער נאַציאָנאַלער היים.

דער „טיימס" האַלט, אז ס'דאַרף געפונען ווערען א רוהיגע צוזאַמענאַרבייט.

די זעלבסטפערוואַלטונגען דאַרפען זיך ווייטער ענטוויקלען. די קאַנטאָן־פראַגע וואָלט אפשר געווען א גוטער אויסוועג אָבער נישט אויפ'ן אדמיניסטראַטיווען געביט, נאָר אויפ'ן געביט פון דיספּאָנירען מיט די באָדען־רעזערווען. אַלץ דאַרף אָבער געטון ווערען אין אנ'אַטמאָספער פון רוה און אָרדנונג.

תל־אביב, 18 (יט"א טעלעגראפיש)
היינט איז געקומען צו פליהען דער פוילישער פליהער ניעמינסקי. עס האט איהם בעגריסט דער שטאָט־פרעזידענט דיזענגאָר

דירעקטאָר פון לאָדזער אובעזפּיעטשאַלניע
איז ערמאָרדעט געוואָרען

רעדוצירטער אינקאסענט דערשאָסען דעם דיר. וואנסאָוויטש און זיך אליין דאָס לעבען גענומען

(א) נעכטען האלב 4 בייטאג האָט זיך פאַר'ן בנין פון דער „אובעזפּיעטשאַלניע" (וואָולטשאַנסקא 225) אָפגעשפּילט א בלוטיגע טראַגעדיע, דער העלד פון וועלכער עס איז געווען דער רעדוצירטער אובעזפּיעטשאַלניע — בעאַמטער, דער 47-יאָהריגער סטאַניסלאַוו מאַצאַנדער (פון וואָולטשאַנסקא 252).

מאַצאַנדער איז געווען א לאַנג־יעהריגער מיטגליד פון פ.פ.ס., א געוו. פאַליטישער ארעסטאַנט, פערבונדען מיט פערדינסט־קרייז, און געהערט צו דער גרופּע פון פאליטישע ארעסטאנטען.

13 יאהר איז מאַצאַנדער געווען א בעאַמטער אין דער קראַנקען־קאַסע, און לעצטענס האט ער געהאַט א שפּייז־געוועלבעל אויף וואָולטשאַנסקא 252.

מיט א יאָהר צוריק איז ער רעדוצירט געוואָרען פון דאַן אָן האָט ער געהאַלטען אין איין צוגעהן צום אובעזפּיעטשאַלניע־דירעקטאָר, וולאַדיס־לאַוו וואָנסאָוויטש — ער זאָל איהם צוריקנעהמען צו דער ארבייט.

בעגעגענענדיג זיך שטענדיג מיט אנ'אָפּזאָג, האָט ער בעשלאָסען צו נעהמען זיך דאָס לעבען, רעכענענדיג צו זיינע בעקאַנטע, אז „אינ'ם פרייען פאַלען האָט ער מעהר חשק צו זיין א בר־מנן, איידער פאָוואָליע צו שטאַרבען פון הונגער".

גלייכצייטיג האָט ער, א סברא, אויך בעשלאָסען אומצוברענגען דעם אובעזפּיעטשאַלניע־דירעקטאָר, וועלכען ער האָט געהאַלטען פאַר'ן דירעקטען שולדיגען פון זיין אומגליק, און נעכטען טאַקע, ערבען פערענדיגען דאָס אַמטירען, איז ער געקומען אין דער צענטראַלע פון דער „אובעזפּיעטשאַלניע".

אין זיינע רייד, בעת די שמועסען מיט זיינע בעקאַנטע בעאַמטע, האָבען די לעצטע להלוטין נישט פאָרמוליסט, ער זאָל זיין אומרוהיג, אָדער פון עפּעס דענערווירט.

אַרום האַלב פיר אַ זייגער איז פון דער אובעזפּיעטשאַלניע־בנין ארויס דער דירעקטאָר וואַנסאָוויטש, אין דער בעגלייטונג פונ'ם וואַרשאַוער פערזיכערונגס־אינספּעקטאָר, ה' לענגאַ און דעם ד"ר גאַדולאַ. די לעצטע צוויי זענען אריין אינ'ם אויטאָ, וואָס האָט אויף זיי געוואַרט, און אַז וואַנסאָוויטש האָט זיך אויך געקליבען אריינצוגיין אינ'ם אויטאָ, איז פּלוצים היגטערוויילעכץ צוגעלאָפען מאַצאַנדער און 2 מאָל אויסגעשאָסען.

איין קויל האָט געטראָפען וואַנסאָוויטשען אין האַלז און ער איז אנידערגעפאַלען אויפ'ן טראָטואַר.

דאַן האָט מאַצאַנדער זיך גופא אריינגעשאָסען א קויל אין מויל אריין.

עס איז ענטשטאַנען א בהלה, וואָס איז אָבער שנעל בעהערשט געוואָרען.

דעם שווער־פערוואונדעטען דירעקטאָר וואָנסאָוויטש האָט מען באַלד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל, וואו מ'האָט איהם געמאַכט אנ'אָפּעראַציע, זיין מצב איז א זעהר שווערער, און ס'איז א ספק, צי מ'וועט איהם דערהאַלטען ביים לעבען.

וואָס שייך מאַצאַנדער'ן — האָט די קויל איהם צושמעטערט דעם שאַרבען, און נאָך איידער עס איז אָנגעקומען הילף, איז ער געשטאַרבען.

אויפ'ן אָרט איז תיכף אָנגעקומען די פּאָליציי־אישע מאַכט און עס איז פאָרגעפיהרט געוואָרען אנ'אויספאָרשונג.

דער טראַגישער פאַל האָט געמאַכט א זעהר שווערען איינדרוק אין דער שטאָט.

* * *

(א) ווי מיר דערוויסען זיך אין דער לעצטער מינוט, איז אין שפּיטאַל פון דער „שוו. ראַדוגאַ" אום ½11 ביינאַכט, 10 אַ זייגער ביינאַכט נישט צוריקקומענדיג צום בעוואוסטזיין, געשטאַרבען דער ערמאָרדעטער דירעקטאָר פון דער לאָדזער אובעזפּיעטשאַלניע, וולאַדיסלאַוו וואָנסאָוויטש.

געשטאַרבען מאַקסים גאָרקי

מאָסקווא, 18 (ספּ. טעל.)
היינט איז אין גאָרקי היגטער מאָסקווא געשטאָרבען אויף שווינדזוכט דער בעריהמטער רוסישער שריפטשטעלער פון וועלטרוהם, וואָס איז איבערזעצט געוואָרען אויף אַלע אייראָפּעאישע שפּראַכען מאַקסים גאָרקי.

מאַקסים גאָרקי (אַלעקסעי מאַקסימאָוויטש פּיעשקאָוו) איז געבוירען געוואָרען אין 1868 אין דער אַרמען פאַמיליע פון ניזשני־נאָווגאָראָד אין א אָרימער בירגערליכער פאַמיליע. אַלס 9 יאָהריג יונגעל האָט ער אָנגעהויבען צו אַרבייטען צוערשט ביי א שוסטער, דאַן ביי א בעקער, ער האָט געמאָלט הייליגע בילדער, געווען א קוכען־יונגעל אויף א שיף, וואָס האָט קורסירט אויף דער וואָלגאַ. אין 1892 האָט די צייטשריפט „קאַווקאַז" אָפּגעדרוקט זיין ערשטע ערצעהלונג „מאַקאַר טשודראַ" און אין 1893 האָט די „רוסקאַיאַ באָגאַצטוואָ" פערעפענטליכט זיין ערצעהלונג „טשעלקאַש" און דאַן ערצעהלונגען און סקיצען פול מיט רעוואָלוציאָנערען ראָמאַנטיזם.

זייענדיג 20 יאָהר אַלט האָט גאָרקי זיך דערנעהנטערט צו די געהיימע פּאָליטישע בעוועגונג, אין א פּאָר יאָהר אַרום איז ער געוואָרען א מיטאַרבייטער אין דער צייטונג „איסקראַ" אין דער שפּיץ, פון וועלכער עס איז געשטאַנען לענין. נאָך די רעוואָלוציע אין 1905 איז גאָרקי אוועקגעפאָהרען קיין קאַפּרי. בעת די מלחמה איז אויסגעבראָכען, איז ער געווען אין איטאַליען, וואו ער האָט ווייטער געפיהרט זיין ליטעראַרישע אַרבייט. נאָך די רעוואָלוציע האָט ער צוריקגעקעהרט קיין רוסלאַנד. פון זיינע ווערק זענען די פּאָפּולערסטע:

„נאַ דניע", „קינדהייט", צווישען פרעמדע מענשען" און „מיינע אוניווערזיטעטען".

גאָרקיס לויה וועט פאָרקומען אויפ'ן חשבון פון דער מלוכה דעם 20 יוני.

זיין קערפּער איז ארויסגעשטעלט געוואָרען אין קאָלומנען־זאַל פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען.

נאַכט-פּאַנאָטאָוויע
„לינת הצדק"
לאָדז, צעגעלניאַנאַ 17
טעל. 115-11.

זונטאָג, דעם 21-טען יוני 1936, 4 נאָכמיטאָג קומט פאָר **איז פּאַרק „העלענאָוו"**
א גרויסע גאַרטען-פעראוויילונג לטובת דער נאַכט-פּאַנאָטאָוויע „לינת הצדק"

דער בעריהמטער קאַנטאָר
משה קוסעוויצקי
מיט זיין נייעסטען רייכען רעפּערטואַר

מיט'ן אָרקעסטער-דיריגירט: פּראָפ. ג. אַמולקאַ

א גרויסע פאַנטאַן-לאָטעריע / 2 אָרקעסטערס / אילומינירטער גאָרטען / רייכער בופעט / פערשידענע איבעראַשונגען

אין פּראָגראַם: 1) ברכנו בבוכה – מ. בירנבוים; 2) לעולם יהא אדם – י. קוסעוויצקי; 3) תיקו – ל. לאָב; 4) זכור – רומשינסקי; 5) טורענדאָט – פּיטשיני; 6) זשידובקאַ – הלוי; 7) הללויה – מאָצאַרט; 8) רבונו של עולם – אַלטער-קוסעוויצקי; 9) עקיבא בן מהלל – אַלטער-קוסעוויצקי.

פּרייזען פון די בילעטען: 1.50 זל., 1 זל. און פאַר יוגענד 54 גר. בילעטען צו בעקומען אין ביוראָ פון נאַכט-פּאַנאָטאָוויע „לינת הצדק" און אין טאָג פון דער פערוויילונג ביי דער קאַסע פון „העלענאָוו"

פעראייניגטער שקל-קאָמיטעט איז לאָדז

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שקל-אַקציע קומען פאָר פאָלגענדע פערזאַמלונגען און רעדעס:

מאָרגען שבת, דעם 20/6

א) 10 א זייגער פריה אין דער שוהל „באר-מרים" אויף נאַוואָ-זאַרזשעווסקאַ 18.
ב) „ 5 נאָכמיטאָג אין דער שוהל „אהל-יעקב". גדאַנסקאַ 18 הרב **שמואל ווייס** פון ירושלים וועט רעדען וועגען דער לאַגע אין ציוניזם און אין א"י-ישראל.
ג) „ 7 אין דער שוהל **שערי-מזרח**, (זאַכאָדניאַ 63) „עונג-שבת" מיט דער בעטייליגונג פון הרב **שמואל ווייס** פון ירושלים.
ד) „ 6 אין דער אָרגאַניזאַציע „הנוער-הציוני" (פּאָדלעשנאַ 4)
רעפערענט: מגר. י. קראן.

זונטאָג, דעם 21 יוני

ה) 8 אָוונד אין „העובד" (שרודמיעסקאַ 19) רעפערירען וועט: ח"ח ראבין א"י און ארצי.

מאָנטאָג, דעם 22 יוני

ו) 8 אָוונד אין „השומר-הצעיר". רעפערענט: ד"ר ח. ארמיאו.
ז) 9 אָוונד אין „התחיה" (זאַכאָדניאַ 66) רעפערענטען: מגר. י. קראהן, ש. ליפעל, ה. ווידראווסקי.
ח) 9 אָוונד אין „פועלי-ציון" (צ. ס.) פּיאָטרקאָווסקאַ 83
רעפערענטען: גאלדריי, ארצי, לעווין.

מיטוואָך, דעם 24/6

ט) 9 אָוונד „החלוץ בעל-מלאכה" (פּילסודסקי 69) רעפערענט: י. גאלדריי, ב. פריינד.

די קאָמיטעטען פון אַלע ציוניסטישע גרופּירונגען ווערען אויפגעפאָדערט זאָפאָרט צוצושטעלען אין ביוראָ פון שקל-קאָמיטעט די גענויע רשימות מיט אַדרעסען פון זייערע מיטגלידער.

חברים ציוניסטען, אַלע צו דער אַרבייט פאַר דער פערשפרייטונג פון שקל!

אַכטונג, קאָנקורענץ-פרייזן!
הערען-שניידער-מייסטער
א. ח. קוטשינסקי,
13 נאַרוטאָוויטשאַ 13
קווער אַפּיצינע, 1-טער שטאָק. טעל. 247-90
מאַכט בעקאַנט, אַז צום פריהלינג און זומער-סעזאָן ווערען אָנגענומען אַלערליי בעשטעלונגען פון אייגענע און אַנפערטרויטע סחורות מיט די נייעסטע מאָדעלען.
ערשטקלאַסיגע אַרבייט! מעסיגע פרייזען!
בעמ.: געלעגענהייטליך צו פערקויפען אַלפאַנגענע רעשטלעך אויף יופּיצעס און מאַרינאַרקעס.
קומט און איבערציינט אייך!

אַכטונג
100-טער מענשען
האָבן זיך שוין איבערציינט, אַז די בעסט[illegible]
היגיענישע טאַפּטשאַנע[illegible]
מאַזעטעס און מאַטראַצען
ווי אויך פערשידענע טאַפּיציר-אַרב[illegible]
זענען נאָר צו בעקומען אין דער 1-טע[illegible]
לאָדזער ווערקשטאַט פון אויסגעצייכנטע[illegible]
היגיענישע טאַפּטשאַנען און מאַטראַ[illegible]
„ZURMA" א. ס.
אינה. ל. מרוז
Łódź, Cegielniana 58
סאָלידע און פּינקטליכע אויספיהר[illegible]

פּענסיאָנאַט
„אַפּיעקאַ"
איז ווישניאָוואַ גורע
טעל. 19
פאַר קינדער און יוגענר
אין דהאַמבורגער'ס ווילע.
410

ווארנונג!

די מקוה זשעראָמסקיעגאָ (פּאַנסקאַ) 53
איז לגמרי פסול.
דאָס בענוצען זיך מיט דער דאָזיגער מקוה איז פערבונדען מיט א חשש כרת.
ועד הרבנים לעדת לאָדז
ג' קרח תרצ"ו.

בעקאַנטמאַכונג
זונטאָג, ד. 21/VI 1936 קומט [illegible]
א מאַסען-
פערזאַמלונג
פון די מיטגלידער און נישט-מיטג[illegible]
אין דעטאַל, און קליינהענ[illegible]
פעראיין, לימאַנאָווסקיעגאָ [illegible]
וועגען זייער וויכטיגע האַנדעלס-אַנגעל[illegible]
געגנהייטען. קומט מאַסענהאַפט[illegible]
מיט אַכטונג
די צייטווייליגע פערוואַלט[illegible]

בעקאַנטמאַכונג.

די יודישע קהלה אין לאָדז מאַכט בעקאַנט, אַז נאָכ'ן גרויסען רעמאָנט, וואָס איז דורכגעפיהרט געוואָרען אין דער
קהלישער מקוה
אויף גדאַנסקאַ נאָס 75,
זענען אַלע קלאַסען טעטיג: פאַר מענער – פון 5 א זייגער פריה ביז 2 בייטאָג; פאַר פרויען – פון 2 א זייגער בייטאָג ביז 11 אין אָוונד.
מאָדערנע טעכנישע איינריכטונג. — זויבער און בעקוועם.
צוגענגליכע פרייזען פאַר אַלע שיכטען.
בעמערקונג: זונטאָג און אין די חגא-טעג איז די 3-טע קלאַס אָפען פון 5 פריה ביז 1 נאָכמיטאָג.

יודען!
זאָל קיינער פון אייך נישט פעהלען אין דער גרויסער בעפרייאונג-מחנה, וואָס בויט ארץ-ישראל!
קויפט דעם שקל תרצ"ו!
נאָך 15 טאָג זענען געבליבען ביזן שלוס פון דער שקל-אַקציע.
שקלים צו בעקומען אין אַלע לאָקאַלען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, מזרחי, פועלי-ציון (צ.ס.), התאחדות, יודענשטאַאַט-פּאַרטיי, גורדניה, השומר הצעיר, דת-ועבודה, החלוץ, „העובד", ראַט פון די פּראָפ. פעראיינען (בערעק יאָסעלעוויטשאַ 16), ביי די ה"ה מ. הערשקוביץ (פּאַפּיר-געשעפט נאַרוטאָוויטשאַ 38), סקלאַד אַפּטעקאַרסקי זאַמבקאָווסקי לימאַנאָווסקעגאָ 6, ל. לוקסענבערג נאַוואָמיעסקאַ 11, מ. זאַרעם, זשגאָווסקאַ 18, אַדמיניסטראַציע פון „נייעס-פאָלקסבלאַט", ש. פיינער, זגערסקאַ 28.

אַכטונג, בעקער-מייסטער איז לאָדז!

זונטאָג, דעם 21/6, 3 א זייגער נאָכמיטאָג קומט [illegible]
א דרינגענדע פערזאַמלונג
פון אַלע בעקער-מייסטער איז לאָדז
אין לאָקאַל פון בעקער-צעך פּילסודסקיעגאָ 57, ווי ס'[illegible]
צווישען אַנדערעס בעהאַנדעלט ווערען די לעצטע פעראָר[illegible]
וועגען קוואַליפיצירען די בעקערייען ווי אויך וועגען מכ[illegible]
זירען די בעקערייען, וואָס דער טערמין לויפט אָ[illegible]
נאָהענטסטע טעג.
צוליב דער וויכטיגקייט פון דער זאַך ווערען אַלע ב[illegible]
מייסטער געבעטען פּינקטליך צו קומען.
פערוואַלטונג פון בעקער-צעך

דער קעלבער-שעכטער-פעראיין

פּאַרזשעטשנאַ 10
מאַכט בעקאַנט אַלע מיטגלידער, אַז זונטאָג, דעם 21 [illegible]
ד. י., 6 א זייגער אָוונד צום 1-טען טערמין און 8 א [illegible]
אָוונד צום 2-טען טערמין, גילטיג ביי יעדער צאָהל [illegible]
דער, קומט פאָר אין איינענעם לאָקאַל די יעהרליכע
אַלגעמיינע פערזאַמלונג
מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפענונג; 2) וואַהלען א פּרעזידיום; 3) וואַהלען פון א נייער פערוואַלטונג; 4) וו[illegible] פון רעוויזיאָנס-קאָמיסיע; 5) ענדערען די סטאַטוטען; 6) [illegible] פאַרשלאַגען.
בעמערקונג: אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען זייער אייגענעם אינטערעסען פּינקטליך צו ערשיינען.

בית הכנסת
„אהל-יעקב"
18 גדאַנסקאַ 18
מחר, בשבת פ' קרח (20 יוני) בשעה 5 אחה"צ ישא נאום
הרב ר' **שמואל צבי ווייס** מירושלים
על הנושא: **„המצב בציונות ובארץ-ישראל"**
הקהל מתבקש לבוא. הועד.

פּענסיאָנאַט „אַטלאַס"
איז משאַרניעצקאַ גורא
איז טעטיג. ניי-אויפגעבויטער העדליכער שפייז-זאַל מיט א טעראַסע און וואַלד. טעגליך דאַנסינג פריי, אייגענע מוזיק. פּרייזען צוגענגליכע. -:- טעלעפאָן אויפ'ן אָרט. -:- 5405

Nowy-Otwock

דאָס בעסטע אָפּרוה-ווינקעל און די בעסטע ערהאָלונג איז נור אין גוט-בעקאַנטען כשר'ן
פּענסיאָנאַט באַמבערג
פאַר פאַמיליעס גרויסע הנחה-פּרייזען. ערשטקלאַסיגע בעדינונג! — דער בעגאַוש ווערט פון לאָדז אויס איבערגענומען. — אינפאָרמאַציעס אין דער עקספּעדיציע „ISKRA", אָגראָדאָוואַ 2.

מוסדות החנוך
„ארחות נעם"
„ארחות נעם" הראשון, — סיענקעוויטשאַ 50, טעל. 215-26
„ארחות נעם" השני, — אַל. 1-טער מאַי 20, טעל. 200-43

די איינציגע רעליגיעזע שולען אין לאָדז, וואָס זענען קאָנצעסיאָנירט אַלס שולען פון דער העכסטער מדרגה, ד. ה. (3-ci stopień)

צוליב דער שטאַרק פערגרעסערטער פרעקווענץ פון תלמידים אין אונזער לערן- און ערציהונגס-אַנשטאַלטען צום נייעם שול-יאָהר 1936/37 — בעטען מיר אונזערע עלטערן צוצואיילען מיט דעם בעגייען די איינשרייבונגען פון זייערע קינדער.

איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען אין די קאַנצעלאַריעס ביי די אויבען-דערמאָנטע שולען טעגליך פון 9—1 און פון 4—7.

די ליייטונג.

הזכרה

זונטאָג, דעם 21-טען יוני 1936
11.30 פאַרמיטאָג קומט פאָר אויפ'ן בית-החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונפערגעסליכען נ"ע
יחיאל מאיר
פוקס
אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען פּינקטליך צו קומען
די פאַמיליע

הזכרה.

זונטאָג, ד. 21 ד. ח. 12 א זייגער בייטאָג קומט פאָר אויפ'ן בית החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער אונפערגעסליכע מוטער
נ"ע רחל לאה
בראַנדט
אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען צו קומען.
די פאַמיליע.

וויכטיג פאַר [illegible]
נאָר 2 זל. [illegible]
פאַר [illegible]
מאַכט די [illegible]
היט[illegible]
אויף גאַנץ נ[illegible]
אויף נייע היט[illegible]
3.50
„TOLA"
Zawadzka 23

Gimnazjum i Szkoła Powszechna
I. KACENELSONA
43 ZAWADZKA 43
Telefon 151-79
מיט אָנמעלדונגען פאַר נייע שילער זיך ווענדען אין קאַנצעלאַריע, טאָג-טעגליך פון 10 ביז 2 פאַרמ. און פון 6 ביז 7 נאָכמיטאָג.

אנטיסעמיטישער ארויסטריט אין סיים

פולמאכטען פאר דער רעגירונג אנגענומען איז דריטער לעזונג, יודישע קאלא שטימט געגען

וואַרשאַ, 18 (טעלעפאָניש)

אויף דער היינטיגער פלענאַר־זיצונג פון סיים איז פאָרגעקומען די ווייטערדיגע דעבאַטע איבער פראָיעקט פון די פולמאַכטען.

דער ערשטער האָט גערעדט דער דעפּ. שימאַנאָווסקי, וועלכער האָט ציו. אַנד. אַרויסגערוקט דעם פּאָסטולאַט, דאָס עס זאָלען געשאַפען ווערען אַזעלכע בעדינגונגען. דאָס אויך נ״שט־פּאָליאַקען זאָלען ווערען בירגער פון דער דאָזיגער מלוכה פון גייסט, בלוט און ביין.

דאַן האָט גערעדט דעפּ. מינצבערג (זיין רעדע זעה 5־טע זייט).

עס רעדען נאָך אַ גאַנצע רייה דעפּוטאַטען און עס ווערט ערקלערט אַ פויזע.

נאָך דער ערשטער פויזע רעדען ווידער אַ רייה דעפּוטאַטען, דערונטער דעפּ. זאָמערשטיין, וועלכער פּראָטעסטירט געגען דער אינסוניאַציע, וואָס טרייבט צו

דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע עס איז טענדענציען צו פערקלענערן די זיכערקייט פון דער גרעניץ

צום סוף האָט גענומען אַ וואָרט דער רעפּערענט דעפּ. שיקאָרסקי, וועלכער האָט צווישען אַנדערען בעריהרט דאָס יודישע פּראַבלעם. ענטפערענדיג אויף די פאָרוואורפען פון די יודישע דעפּוטאַטען, האָט דער רעדנער צווישען אַנדערען ערקלערט:

אַ צו גרויסע צאָהל יודען, אַ פרעמדען־עלעמענט, וואָס איז נישט אַסימיל״רט, נישט־קוקענדיג אויף 6 יאָהרהונדערט, ווירקט דעסטרוקטיו אויף דער מלוכה. זיי ווירקען אוי הייזען. דער אָרגאַניזם קען פערדייען פּראָמילען, אָדער אַ ברוך־טייל פון אַ פּראָצענט, אָבער 11 און אַ האַלב פּראָצענט ווי אין פוילען, קען פערניכטען יעדען אָרגאַניזם, וואָס איז אַזוי אַוועקגעשטעלט ווי אונזערער. יוען מיר וועלען אַ קוק טון אויף דעם סטרוקטועלען צוזאַמענשטעל אין די בעזונדערע נאַציאָנאַליטעטען, וועט זיך אַרויסווייזען, אַז אין פוילען האָבען מיר אַרבייטער צוזאַמען מיט פויערים 75 פּראָצענט פון דער בעפעלקערונג, אין די פרייע פּראָפעסיעס איין פּראָצענט, אָבער דערפאַר דעם אייגפ׳וסרייכטסטען. דאַגעגען יודען האָבען מיר צווישען די אַרבייטער אַנ׳ערך 1 פּראָצענט, דערפאַר אין די פרייע פּראָפעסיעס 75 פּראָצענט. מען דאַרף אונטערשיידען סוחרישען כפ״יט פון סוחרישער פעהיגקייט. עס האָט זיך פערפעסטיגט די איבערצייגונג, אַז די יודען זענען אַ היסטאָרישער פאַך־עלעמענט אין האַנדעל. מיר פערטראַכטען זיך אָבער נישט איבער די קאָנסעקווענצען דערפון, אַז דער האַנדעל ביי אונז

געפינט זיך אין 80 פּראָצענט אין יודישע הענט.

אויב זיי זענען אַזוי פעהיג אין האַנדעל דאַרף דאָך פוילען האָבען דעם בעסטען האַנדעל אויף דער וועלט, און דערווייל האָט זי דעם ערגסטען. ספּריט איז אפשר אַ רעזולטאַט פון בעזונדערע אייגענשאַפטען צו מאַכען געלד, צי אין די ראַהמען פון געזעץ, צי מהוץ איהם. דאַגעגען סוחרישע פעהיגקייט איז אַ פעראייניגונג פון געשיקטליכקייט מיט געוויסע אַנדערע צוגעהעריגקייטען. דער פאַקט,

וואָס דער פויער כאַפּט זיך צום האַנדעל איז אַ אויסדרוק פון נאַציאָנאַלען זעלבסטשוץ

דאָס ערשטע פּראָבלעם איז טיפער פון אַנטיסעמיטיזם און פון די פּאַרטיי־לאָזונגען. אויב די יודישע אינטעליגענץ נוצט נ״שט אויס איהר אינטעלעקט צו געפינען אַנ׳אויסוועג און בלייבט אין אַ געוויסער מאָס ביי דעם

ציהען די זאַפּטען פון אַ אַנדערן פאָלק

אָהן דער מעגליכקייט זיך צוזאַמענצוגיסען מיט׳ן דאָזיגען אָפּלק, דאַרף מען זיך נישט וואונדערן איבערן אינסטינקטיווען אָפּוועהר פון דעם פאָלק.

נאָך דער רעדע פון דעם רעפערענט איז דאָס געזעץ וועגען די פולמאַכטען אָנגענומען געוואָרען אין דער צווייטער און דריטער לעזונג.

די יודישע דעפּוטאַטען פון „קאָלאָ“, הרב רובינשטיין, זאָמערשטיין און גאָטליב האָבען געשטימט געגען, דאַגעגען דעפּ. מינצבערג איז בעת דער אָפּשטימונג נישט געווען אין זאַל.

פּארק ,,העלענאָוו“

לאדזשער יודישער מוזיק = פעראיין ,,שיר“ נאַרוטאָוויטשאַ — 32 —

שבת, דעם 27-טען יוני ה. י. 8.45 אָוונד קומט פאָר א

גרויסער קאנצערט פון יודישע לידער

אויסגעפירט דורך דעם שיר = כאר

אונטער דער לייטונג פון פּראָפ. י. פּיוווישים

מיטן אנטייל פון אויבערקאַנטאר א. בלעכאראוויטש (ווארשא).

בילעטען צום פּרייז פון 1,09 זל. פאַר קינדער און שול-יוגענד 54 גר. שוין צו בעקומען אין לאָקאַל פון „שיר“ נאַרוטאָוויטשאַ 32.

בעמערקונג: גיזעלשאַפטען בעקומען הנחה=בילעטען צום פּרייז פון 54 גר. אין לאָקאַל פון „שיר“ נאָר ביז פרייטאָג, דעם 26 ה. ח.

די לעצטע מאדעלען זומער=שיך ווי אויך א גרויסער אויסוואהל פון פלעטשאנקעס בעקומט מען נאר ביי

A. Ogórek Łódź, Zawadzka 11 — tel. 202-86 —

בעמ.: א ספעציעלער אויסוואהל פון מענער-פלעטשאנקעס!

מזל-טוב

אונזער ליבען קוזין

חיים הערש אדלער און פרוי

צום גליקליכען געבורט פון זייער ערשטגעבוירען

טעכטערל

מיר ווינשען זיי פיל גליק און א לייכטע ערציהונג.

שמחה אייזנער און פרוי

יאקוב אייזנער און פרוי

אונזער פריינד ה׳

יוסף בלומשטיין און פרוי

צום געבורט פון זייער

טעכטער׳ל

ווינשען א גרינגע דערציהונג

פאמיליע וויינטרויב

Z intencji zaślubin

p. Estery Lachmanówny

z p. Abramem Szwarcbartem

życzymy dużo szczęścia na nowej drodze życia

Ignacostwo Pomeranc

Sz. Najhaus z Żoną

מזל=טוב

די פערוואַלטונג פון 1-טען געגענזייטיגען הילפס=פעראיין „גמילת חסדים“. גרינער מאַרק 7 ווינשט איהר לאַנגיעהריגען פערוואַלטונגס - מיטגליד

ר׳ חיים שלמה סאלעם

אַ הערצליכען מזל - טוב צו דער חתונה פון זיין טאָכטער, וועלכע איז פאָרגעקומען דינסטאָג כ״ו סיון תרצ״ו.

די פערוואַלטונג.

אונזערע איניגסטע פריינד

י. מ. לענטשיצקי און פרוי

צו דער בר-מצוה=פייערונג פון זייער בן-יחיד

מאטעק

ווינשען מיר זיי אַ הערציגען מזל=טוב. איהר זאָלט האָבען פון איהם פיל נחת.

אבנר ווייל און פאַמיליע.

ב״ה

בברכת מז״ט חמה אנו מברכים את חברנו הנכבד חבר ועד הת״ת שומרי הדת מר יוסף ראזען נ״י לאירושי בתו מרת שרה רבקה עם מר

שמחה אליעזר ליבערמאן

נ״י יזכה לראות מהם רוב נחת עושר ואושר כל הימים.

ועד ת״ת „שומרי הדת“ גליל נאָער

גם אני מתכוין נגד המברכים — ומברכו בסימן טוב ובמזל טוב.

ידידו מנהל אלימלך הכהן שורש

ב״ה ברכת מזל-טוב

אונזער געעהרטען וויצע-פּרעזעס ה׳ יוחנן שטיינבערג נ״י

אַ הערציגען מזל-טוב צום געבורט פון זיין ערשט אייניקעל.

איהר זאָלט זוכה זיין צו דערלעבען פיל תענוג און נחת על הרי יהודה וירושלים. די פערוואַלטונג פון ת״ת „שומרי הדת“ גליל גייער

גם אני מברכו בברכת מזל=טוב ידידו מנהל אלימלך הכהן שווארץ

הננו מברכים בברכת מזל-טוב את חברינו הנכבד

מר אברהם שווארצבארד

לנשיאיו את בחירת לבו

מרת אסתר לאכמאן

תהי דרכם סוגה בשושנים

„תפארת צעירים“ בלודז

אַ הארציגען מזל-טוב צו די תנאים פון אונזער פעטער

לייביל נ״י מילשטיין

מיט פר׳ אסתר תחי׳ שמעדרע

וועלכע איז פאָרגעקומען כד סיון תרצו

יעקב זילבערשטיין

שבע לאה זילבערשטיין

טעאַטער „ראזמאַיטאשטשי“ ציגעל-גאס 27

מאָרגן שבת, דעם 20 ד. ח. 10 פריה קומט פאָר

א גרויסע פייערונג געווידמעט דעם 20=יאריגן יובל פון דער וול. מעדעם-שול אין לאדז

אין פּראָגראַם – דערעפנונגס - רעדע. שול - כאר. סצענישע ארויסטריטן פון די קינדער פון גראסער-קינדערהיים און מעדעם-שול.

די איבערגעבליבענע בילעטען צו בעקומען נאָך היינט אין „קולטור-ליגע“ זאַכאַדניאַ 68 און שבת פריה ביי דער קאַסע.

כשר! איבעראשענדע היגיעניש ביליגס!

דער גוט=בעקאנטער פּענסיאנאט „RAJ“

JURKIEWICZA

Stacja Justynów (Willa Jeskiego)

אין הולאנקי

איז טעטיג און נעמט אן געסט.

מיר עמפעהלען די געסט: טרוקענע, זוניגע צימערען די קיך געפינט זיך אונטער לייטונג פון רוטינירטע קרעפטען.

קאנקורענץ=פרייזען! / סאלידע בעדינונג!

אינפאָרמאַציעס ווערען ערטיילט אויפן אָרט

צו דער פערלאָבונג פון מיין ליבע שוועסטער פרל.

עדא אקערבערג

מיט ה׳

צעשעק האלצמאן

גראַטולירען מיר הערצליך און ווינשען פיל גליק.

ברודער סאלעק אקערבערג און פאמיליע מאשקאוויטש

אכטונג, הויז-בעזיצער!

ווען איהר רעמאָנטירט אייערע הייזער אדער וואוינונגען, געדענקט, אַז דאָס אַלטע

פארבען- און כעמיקאַליען-געשעפט א.פ.

„ל. ה. בערגער“

לאדז, דרעוונאווסקא 5, טעל. 133-39

איז ווידער געעפנט און וועט די קונדשאַפט צופרידען שטעלען.

בעמערקונג: צעמענט אויף לאגער.

גינעקאלאגישער אמבולאטאריום

ביים „לינת הצדק“

צעגעלניאנא 17,

טעל. 115-11

איז טעטיג יעדען טאָג פון 9–10 פריה און פון 3–4 נאָכמ.

אונטער דער לייטונג פון די בעסטע ערצטליכע ספעציאַליסטען.

Z intencji zaślubin

p. Abrama Szwarcbarda

z p. Edzią Lachmanówną

życzymy wiele szczęścia na nowej drodze życia.

Abram Dutkiewicz z żoną.

קאמוניקאט פון פעראייניגטען קאמיטעט פון יתומים=הייזער אין לאדז.

לויט אַ פערשטענדיגונג מיט דער געז. „צענטאָס“ אין ווארשא, איז דאָ אַ מעגליכקייט ארויסצושיקען קינדער אין שול-עלטער (פון 6 ביז 14 יאָהר) אויף אַ הייל=קאלאניע אין משעבאשינעק פאַר אַ׳אַפּצאָהל. די קינדער בעקומען פולשטענדיגען אויסהאַלט, בעדער, ערצטליכע אויפזיכט און געפינען זיך די גאַנצע צייט אונטער דער השגחה פון רוטינירטע ערציהער.

איינשרייבונגען נעמט אָן דאָס ביוראָ פון אינטערנאַט און פערמע איז העלענובעק, לאדז, פילינסקי-גאַס 105, טעלעפאָן 112-50, יעדען דינסטאָג און מיטוואָך פון 7—9 אָוונד, זונטאָג פון 5–8 אָוונד.

כעם ש=באַקטעריאלאגישער לאַבאָראַטאָריום

פ. שאַץ, לאדז

פּיעטריקאַווער 37

פיבערם אויס זאַמטל. ערצטליכע אַנאַליזען

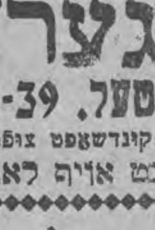

Lecznica dla zwierząt

Mag. Wet.

H. WARRIKOFF

ul. Kopernika 22, tel. 172-07

אָפּטיילונגען אינערליכע און אַ כירורגישע. איינשפּריצונגען פון הינט געגען משוגעת. שערען פון הינט און פערד, פּאָרען הינט. קאַווען פערד, ניטעווען די קאָפּיטעס.

אויפנאַהמס-שעה׳ן אין דער לעטשניצע פון 7—3 און פון 8—1.

שטורמישע דיסקוסיע אין ענגלישן פארלאמענט

ענגלישע רעגירונג זיך ארויסגעזאגט געגען סאנקציעס.—לייבור-פארטיי אריינגעטראגען אנ'אונצוטרוי-וואטום פאר דער רעגירונג

לאנדאן, 18 (ספ. טעל.)

ביי זײַן איבערגעפולטען זאל האט אידען אפגע־געבען אנ'ערקלערונג וועגען דער פאליטיק פון דער ענגלישער רעגירונג אין דער סאנקציע־פראגע.

אידען האט דערקלערט צווישען אנדערען, אז דער ציל פון די סאנקציעס איז נישט דערגרייכט געווארען. עס זענען געמאכט געווארען פעהלערן, ווייל מען האט אנגענומען, אז דער קאנפליקט וועט דויערן לענגער ווי ס'איז פאקטיש געשעהן. מען מוז זיך דערין מודה זיין. אויפ'ן אביסינישן טעריטאר־יום עקזיסטירט נישט קיין שום אביסינישע רעגירונג, אויב די פעלקער־ליגע וויל אונטערנעהמען א בע־וואפענטע אקציע, בכדי צוריקצושטעלן דעם פריי־הערדיגען צושטאנד, מוז זי זיך דעצידירען אויף א בעוואפענטער אקציע, וואס עס וועט אין קאנסעק־ווענץ דערפיהרען צו א מלחמה אויפ'ן מיטעללענדי־שען ים. קיינער פון אונז האט נישט בדעה אונ־טערצונעהמען צוליב אביסיניען א בעוואפענטע אק־ציע. ארויסזאגענדיג זיך אין נאמען פון דער ברי־טישער רעגירונג פאר אפשאפען די סאנקציעס האט מיניסטער אידען בעטאנט, אז די דעציזיע אין דער פראגע געהער צו דער פעלקער־ליגע.

אידען האט אויך ערקלערט, אז די בריטישע רעגירונג האט אויך בעשלאסען אויפצוהאלטען אויף דעם מיטעללענדישען ים א שטארקערע פערטיידי־גונגס־פאזיציע ווי ביז איצט.

צום סוף האט אידען זיך אפגעשטעלט אויף די אונטערהאנדלונגען מיט דייטשלאנד און פעסט־געשטעלט, אז דייטשלאנד פיהרט א פערשלעפונגס־פאליטיק. פון דייטשלאנד'ס שטעלונג בנוגע מזרח אייראפא איז אפהענגיג די צוקונפט פון אייראפא.

* * *

לאנדאן, 18 (ספ. טעל.)

נאך אידענס רעדע האט דער פיהרער פון דער לייבאר־פארטיי גרינוואוד אריינגעטראגען א רעזא־לוציע אויסצושטרייכען פון בודושעט פון אויסערן־מיניסטעריום סימבאלישע 100 פונט שטערלינג, אונ־טערשטיצענדיג זיין פארשלאג האט ער ערקלערט, אז מיליאנען מענשען וועלען מיט פערוואונדערונג אויסהערען די דעקלאראציע פון מיניסטער אידען. עס וועט ביי זיי ארויסרופען א געפיהל פון חרפה און קאנסטערנאציע. די רעגירונג איז איצט בע־גאנגען דעם גרעסטען פערראט אין דער ענגלישער געשיכטע.

דאן האט אויך גערעדט לאיד דושארדוש, וועלכער האט ערקלערט, אז מיניסטער אידען פאהרט איצט קיין זשענעווע, כדי צו צוקלאפען די פעלקער־ליגע. מיר זענען היינט געווען עדות פון א פחד־נות'דיגער קאפיטולאציע. דאס זענען פחדנים — האט ער פערענדיגט, אנווייזענדיג אויף די בענק פון די מיניסטארען.

די ווייטערדיגע זיצונג פון פארלאמענט איז אפגעלייגט געווארען ביז דינסטאג.

Komunikat.

Nie gałki, lecz szyszki Novopin do kąpieli, gdyż jedynie szyszki Novopin dają gwarancję skuteczności, wzmacniają organizm i odmładzają ciało. Żądajcie tylko szyszek Novopin do kąpieli.

לעצטע דעפעשן

בערלין, 18 (ספ. טעל.)

פון קאוונע מעלדעט מען, אז דארט האבן ארויס־בראכען ארבייטער־אונרוהען, וואס האבען אנ־גענומען דעם כאראקטער פון א רעוואלט. בעזונדערס אין צענטער פון שטאט. די געשעפטען און קאפעען זענען געווען געשלאסען. פאליציי האט ארעסטירט 400 מאן. דאן איז די פאליציי געלונגען דורכצו־סטראגיען ארויסצושטויסען פון צענטער פון שטאט אלע בריקען און צוגענג פון די פארשטעט זענען בע־זעצט מיט שטארקע פאליציי אפטיילונגען. פאלי־ציי האט זיך בענוצט מיט טרערען־גאז. די צאהל פערוואונדעטע און געהרג'עטע איז נישט פעסט־געשטעלט.

פאריז, 18 (ספ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון מיניסטער־ראט איז בעשלאסען געווארען אויפצולעזען די גרופענע פאטריאטישע ליגעס, אין דער ערשטער רייה דעם „פייער־קרייץ", דאן די „פאטריאטישע יוגענד". ווייטער די מיליטאריש־פאליטישע אר־גאניזאציעס פון די פראנציסטען, ווי אויך די פע מיט'ן קארפאראציע פראגראם „פראנצויזישע סאלידאריטעט".

דעלאראק האט ערקלערט, אז ער ווארט אויפן ווייזען זיך פון דעקרעט. דערווייל האט דער פיהרער פון „פייער־קרייץ" אויפגעפאדערט די מיטגלי־דער פון דער ארגאניזאציע זיך צו פערהאלטען רו־היג.

דאנציג, 18 (ספ. טעל.)

נעכטען אין די אוונט־שעה'ען האט געמאכט אייניגע פאלען פון שלאגען פוילישע גע־ דורך נאציאנאל־סאציאליסטען פאר נישט לוטירען דעם פאהן. עס זענען צושלאגען געווארען דער אינזשיניער קארל שטעלמאכאווסקי, דער דענט פון פאליטעכניקום קרעפט, שמואל ליב און נתן נוטקעוויטש.

ניו־יארק, 18 (ספ. טעל.)

דער מיט גרויס שפאנונג ערווארטעטער מאטש צווישען לואיס און שמעלינג איז אפגע־לייגט געווארען אויף פרייטאג צוליב די נישט־גינ־סטיגע אטמאספערישע בעדינגונגען.

Wszystko ma swoje znaczenie,
brzmi opinji zgodny głos —
Chcecie mieć zadowolenie?
Używajcie „Pry*meros"!

Primeros Gum...?

לייב מלאך געשטארבען

פאריז, 18 (ספעציעל צום „נייעם פאלקס־בלאט")

נאך א קורצער קראנקהייט איז דא געשטארבען דער בעקאנטער יודישער שריפטשטעלער, דיכטער און פאעט לייב מלאך.

מיט דעם טויט פון דעם יונגען יודישען טאַ־לאנטפולען שריפטשטעלער לייב מלאך האט די יו־דישע ליטעראטור געליטען א שרעקליכע אבידה. אין מיטען פון זיין שאפען, אין די בעסטע יאהרען, אין עלטער פון 42 יאהר, האט דער אונרחמנות'דיגער טויט ארויסגעריסען פון די רייהען פון די יודישע קולטור־טוער און אקטיווסטע בויער פון דער מאָ־דערנער יודישער ליטעראטור איינעם פון איהרע בעסטע און שעהנסטע גייסטער.

שוין פון זיינע יונגסטע יאהרען האט דער פערשטארבענער דיכטער, וועלכער האט דורכגע־מאכט א שווערע און ליידענספולע יוגענד, אין זיך איינגעזאפט די פיין און ליידען פון די ברייטע יו־דישע מאסען אין גאר דער וועלט און זיי שפעטער פעראייביגט אין זיינע קינסטלערישע שאפונגען.

ווי געטריבען פון אנ'אומרוהיגען גייסט, פלעגט ער קיינמאל נישט רוהען, נאר וואנדערן פון לאנד צו לאנד, פון ישוב צו ישוב, איבעראל, וואו עס געפינען זיך נאר יודישע מאסען־ישובים, געפארשט זיי לעבען, אויפגעכאפט זייערע גוטע און שלעכטע זייטען און דורך דער פריזמע פון זיין פילזייטיגען טאלאנט געשילדערט דאס לעבען פון די יודישע מאסען אין די פערשידענסטע עקען וועלט.

ערשט מיט נישט קיין גאנץ האלב יאהר צוריק איז מלאך געווען ביי אונז אין פוילען. נישט קיין גאנצע 4 חדשים זענען אדורך, ווי ער האט זיך מיט אונז געזעגנט און קיינעם איז גארנישט איינ־געפאלען, אז מעהר וועלען מיר איהם שוין נישט זעהען. ער איז געווען פול מיט האפנונג און גע־מאכט די פערשידענסטע פלענער אויף דער צוקונפט. ער האט זיך ארויסגעלאזט ווידער אמאל אין איי־נער פון זיינע וואנדערונגען איבער אייראפא און אמעריקא. ער האט געוואלט בעזוכען דייטשלאנד, ענגלאנד, פראנקרייך, שפאניען, פארטוגאל און דאן ווייטער אריבער קיין אמעריקא, קיין ארגענ־טינא. איינדרוקען פון די דאזיגע רייזעס האט ער פערעפענטליכט אין זיינע וועכענטליכע קארעספאנ־דענציעס אין „נייעם פאלקסבלאט". אבער די דאזיגע רייזע איז שוין געווען זיין לעצטע נסיעה אין דער אייביגקייט. אין פאריז האט דער טויט איבערגע־ריסען דאס דאזיגע טעטיגע און פרוכטבארע לעבען.

לייבעל מלאך איז געבוירען געווארען דעם 27 נאוועמבער 1894 אין וואלין, ראדאמער געגענד. צו 10 יאהר איז איהם אפגעשטארבען זיין מוטער און דער קליינער לייבעל איז געווארען א יתום. באלד האט ער אויך בעקומען צו פיהלען דעם ביי־טערען טעם פון דאזיגען ווארט. זיין פאטער, א יוד א למדן, א אמשינאווער חסיד, האט פון איהם געווינשט געוואלט וויסען און האט איהם, צו 10 יאהר אפגעגעבען אין חדר אלס בעלפער. פון וואלין איז ער באלד אריבער קיין ראדאם, וואו ער איז אויך אנגעקומען אין א חדר אלס בעלפער. צו 13 יאהר איז ער אוועק קיין ווארשע, וואו ער איז נאך דער רייהע נאך געווען א שפיגעל־שלייפער, בעקער, מאלער, טאפעטען־קלעבער. צו 16 יאהר האט ער אונטער דער ווירקונג פון יודישע צייטונגען און יודיש טעאטער זיך אנגעהויבען צו לערנען שרייבען יודיש, און אין 1915 האט ער שוין אין נאמבערג'ס „ווארשאווער טאגעבלאט" פערעפענט־ליכט א רייה ארבייטען, פערשידענע באלאדען, דראמען, פאעמען און לעגענדען.

זייט דאן האט מלאך געארבייט כמעט אין אלע יודישע צייטונגען אין פוילען, פעראייניגטע שטא־טען און ארגענטינא. א געוויסע צייט האט ער אויך רעדאגירט דעם קינדער־זשורנאל „גרינינקע בוי־מעלעך". אין 1921 האט מלאך רעדאגירט דאס „ראדאמער וואכענבלאט".

אין 1922 איז מלאך אויסגעוואנדערט קיין ארגענטינא. דארט האט ער גענומען אנ'אינ־טענסיווע, ליטערארישע, קולטורעלע און געזעל־שאפטליכע טעטיגקייט. ער האט דארט מיטגעאר־בייט אין דער בוענאס־אירעסער פרעסע צווישען אנדערען אין דעם צוויי־וואכען־זשורנאל „דער עמיגראנט". ער האט פערעפענטליכט א גאנצע רייה ווערק און אויך א גרויסען ראמאן „דאן־דאמינגא", וואס דריקט זיך טעגליך אין „נייעם פאלקסבלאט".

א בעזונדערן אויפזעהן האבען ארויסגערופען מלאך'ס רעפארטאזשען איבער זיין לעצטע רייזע אין ארץ־ישראל. די דאזיגע רעפארטאזשען האבען געמאכט א געוואלדיגען רושם.

די יודישע ליטעראטור האט מיט'ן טויט פון לייב מלאך געליטען אנ'אומפערבעסערליכע אבידה, און צוזאמען מיט דעם גאנצען יודישען פאלק בע־וויינען מיר דעם טויט פון דעם פריהצייטיג פער־שטארבענעם יודישען דיכטער.

דר. שווארצבארדס ערקלערונג

ווארשא, 18 (יט"א טעלעפאניש)

אין צוזאמענהאנג מיט דער לעצטער רעדע פון פארזיצער פון די אלגעמיינע ציוניסטען ד"ר שווארצבארד, וועלכע האט ארויסגערופען פערשי־דענע אינטערפרעטאציעס, האט ד"ר שווארצבארד היינט פערעפענטליכט אנ'ערקלערונג, אז זיינע ווערטער דארפען נישט געמיינט ווערען אין דעם זין, אז די ציוניסטישע עקזעקוטיווע איז פאר בעגרעניצען די עליה. ד"ר שווארצבארד האט געמיינט, אז אין ארץ־ישראל איז פערהאן א גרופע, וועלכע האלט, אז מ'דארף בעגרעניצען די יודישע עליה, כדי צו קענען שליסען מיט די אראבער אנ'אפמאך אויף 10 יאהר. די דאזיגע גרופע מאכט א דרוק אויף דער עקזעקוטיווע אין דער ריכטונג. ער מאכט דעריבער אויפמערקזאם בן־גוריון ען

אייער פערזענליכער אינטערעס
נאר צו קויפען די ווייבען
מיט דער מארקע
„בארוך"
נאוואמיעסקא 30,
טעל. 210-58
וועלכע גאראנטירט אייך גענוס און
צופרידענהייט פאר ביליג געלד.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט־קראנקה
בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע
נעמט אן פון 8—11 פריטאג און 4—9 אוונט

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספעציעל־ארצט פאר מענער־שוואכע,
וועגערישע און הויט־קראנקהייטען
טראגוטא 9 טעל. 262-98
נעמט אן פון 8—1 און פון 5—9 אוונט
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעמשניצע־פרייזען

פאר קראנקעה רעקאנוואלעסצענטען !!!
אריגינעלע רויטע־ווינען
ווי אויך אונגאר־ווינען
און דער בעסטער קוואליטעט צו זעהר צוגענגליכע פרייזען
בעקומט מען אין דעם בעקאנטען וויין־געשעפט פון
ע. שיקער אינה. ישראל שיקער
לאדז, פולנאצנא 1
טעל. 107-84.

דערמיט מעלד איך דעם כבוד מיטצוטיילען דער
ג' קונדשאפט, אז די שוין גוט־בעקאנטע
„MLECZARNIA WOLFA"
איז געווארען איבערטראגען אויף
זאוואדזקא 4 טעל. 209-49
און איך גיב ווייטער ארויס פריהשטיקען,
יארסקע מיטאגען אויך קאלאציעס
און איך האף, אז מיינע קונדען וועלען מיך ווייטער
בעזוכען. מיט אכטונג
ראובן וואלף.

Dr. med. Trepman
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און
הויט־קראנקהייטען.
בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע.
זאוואדזקא 6, טעל. 234-12
נעמט אן פון 8–11 נאכמ. און פון 6–8 אוונט.

d.h. A. GEPNER
WARSZAWA GRZYBOWSKA 23
TEL. 690-27, 655-25, 659-25
BLOKI
BLACHY
PRĘTY
DRUTY
RURY
CYNA, SYNK, OŁÓW, MIEDŹ, NIKIEL,
ANTYMON, ALUMINIUM, BIZMUT, KADM,
MANGAN, MAGNEZ, KOBALT, RTĘĆ.
MOSIĄDZ, BRONZ, STOPY ŁOŻYSKOWE.
STOPY DRUKARSKIE I INNE.
MINJA I GLEJTA OŁOWIANA.
BLACHA CYNKOWA, BLACHA POCYNKOWANA,
BLACHA BIAŁA, BLACHA CZARNA.
STARE METALE.
METALE

Obiady „Rogożyka"
בעקאנטמאכונג.
אין גרויסען לופטיגען זאל פון ה'
פרידוואלד, פאלודניאווא 10
ווערט ארויסגעגעבען
מיטאגען
אונטער דער לייטונג פון ה' ראגאזשיק
צו קאנקורענץ־פרייזען.
שנעלע און סאלידע בעדינונג!
ס'ווערען אנגענומען חתונות, באנקעטען
אויף פארציעס צו ביליגע פרייזען.
מיט אכטונג ד. פרידוואלד

א געזיכערטע פרנסה!
איבערצוגעבען 50% פון אנ'איינגע־פיהרט געשעפט הורט אויף נאוואל־פיעסקא. פראנט, פון 10.000 ביז 12.000 גילדען. ערנסטע רעפלעק־טאנטען מיט אביסעלע אפערטען אין צדמינ. אונטער „געזיכערטע פרנסה"

איהר האט זיך דערווארט!
אויף סבאדאווע גורא, נעבען טושין, צופאהר מיט'ן טושינער טראמוואי אין שעהנעם סאסנאווען טרוקענעם וואלד איז נאך דא עטליכע וואוינונגען שטיבען מיט קוכען אויף א נידריגן פרייז צו 75 זל. קומט און איבערצייגט אייך!

רעדע פון דעפ. מינצבערג אין סיים

הויכער סיים !

מיט גרויס אינטערעס האָבען מיר אויסגעהערט דעם פּאָליטישען עקספּאָזע פון ה' פרעמיער און דעם ווירטשאַפטליכען עקספּאַזע פון ה' וויצע־פּרעמיער.

די געזעלשאַפט וואָלט גערן זעהען איינעם געטער־מאל סלאַוואָי - סקלאַדקאָווסקי דעם פּרעמיער פון זיין, סדר און אָרדנונג און לאַנד, מיר וואָלטען חער־ייבער וועלען, אז ער זאָל אונז אָנזאָגען א נייע תקופה אינם פּרט פון ווירקליכקייט פון אונזער לעבען און פערמעגען. מיר לעבען אונטערן צייכען פון אמונה און אומזיכערקייט. דאָס לעצטע יאָהר איז געווען א יאָהר פון די שווערסטע איבערלעבונגען און אומדערהערטען טראַגישע בנוגע. דער יודישער בעפעלקערונג. דאָס הייזיגע יאָהר איז פערצייכענט מיט בלוט אין דער געשיכטע פון אויפגעלעבטע פוילען און האָט מיט יסורים זיך איינגעפרעסען אין איהר האַרט לעבען און שווערען גורל.

ס'האָט זיך גראָד אזוי געמאַכט, אז אין דער לעבער צייט, וואָס מיר פערנעהמען זיך מיט'ן ענין פולמאַכטען פאַרן מלוכה - פּרע־זידענט, קומען אין א גאַנצע ריי שטעט פאַר פערשידענע פּראָצעסען מכח מאַ־סען - געוואַלדטאַטען און קאָלעקטי־ווען טעראָר. די דאָזיגע פּראָצעסען שפּיגלען אויף א קלאָרען און בולטען אופן די פינסטערע שטימונגען און די פאַטאַלע פאָלגען פון דער אַנטי־סעמיטישער העצע און גלייכצייטיג — אַנטי־מלוכה'שער אַרבייט, וואָס ווערט אומבעשטראָפט גע־פיהרט דורך אומפערראַנטוואָרטליכע פערשוינען. נאָר די פּאָליטיק פון טאָלערירען און לייכטזיניגען האָר־כען מיר צו פערדאַנקען די פאָלגען פון די קאַשמאַר־נע פשיטיקער טעג אין ראַהאָם, פון די אַדזשיוואָ־לער — און אַפּאָטשנע. נאָר דער דאָזיגער פּאָליטיק מוזען צוגעשריבען ווערען דער זאַגוראָווער פּראָצעס אין קאַליש און דער פּראָצעס געגען דער הוליגאַני־שער בנופיא אין קאַטאָוויץ.

מיר האָבען דעריבער מיט צופרידענהייט אויפ־גענומען די קאַטעגאָרישע ערקלערונג פונם רעגי־רונגס־שעף, אַז זיין אויפגאַבע וועט זיין צו פערבעס־סערען די ווירטשאַפטליכע לאַגע און צו שטאַרקען די שטימונגען אין לאַנד און פערזיכערען דעם מאָר־גען.

איך וואָלט זיך אָבער געוואונטשען מיט'ן פּרעמיערס ווערטער אויך זאָגען, אז **אויך אונזערע נער־ווען זענען שוין גענוג פערמאַטערט, אז עסיים און אַנדרייטונגען זאָלען פאַר אונז שרעקען.**

כ'וועל זיך ערלויבען צו שטעלען אַן אַפּראַגע צום ה' פּרעמיער. צי איך האָב דעם פּרינציפּ „אז אין פוילען טאָר מען קיינעמען נישט בע'עוולהן, די רעגירונג וועט פּונקט ווי אַן ערליכער בעל־הבית נישט דערלויבען, מ'זאָל איינעמען בע'עוולהן, ביי איהם אין הויז — ריכטיג פערשטאַנען, אָדער נישט ? ווייל פערשטאַנען האָב איך די ווערטער אין דעם זין, אז זיי זענען אין דער זעלבער מאָס געגע אלע בירגער, אלס פולבערעכטיגטע און גלייכע בני־בית. וואָס די רעגירונג איז זייער בעל־הבית און פּטרופּס.

כ'בין זיכער אז ווען דער דאָזיגער פּרינציפּ וואָלט בסדר פערפליכטעט, וואָלט נישט דערגאַנגען צו די טרויעריגע געשעהענישען. ווען מ'וואָלט נישט ערלויבט די יונגעליטלעך מיט די „שווערדלעך" צו הוליען איבערן לאַנד, וואָלט נישט דערגאַנגען צו די בלוטיגע און טרויעריגע געשעהענישען. ווען מ'וואָלט נישט געדולדעט די מעשים תעתועים אין די הויכשולען וואָלט נישט ענטשטאַנען די צעווויל־דעוועטע און צעוישעטע שטימונגען. ווען דער אָד־מיניסטראַטיווער אַנטיסעמיטיזם וואָלט אויף א גע־העריגען אופן בעקעמפט געוואָרען, וואָלטען מיר יעצט נישט געהערט די פּלוידעריען פון געוויסע פּאָ־ליציי־פונקציאָנערען **אויפן פשיטיקער פּראָ־צעס**, אז עפּעס דאַרף א הייפעלע יודען האָבען אַר־גאַניזירט א פּאָגראָם אויף עטליכע טויזענד פּויע־רים. ווען נישט די פּלאַנמעסיגע אויסהאָצונגס פּאָ־ליטיק געגען דער יודישער בעפעלקערונג, וואָלטען מיר נישט געהאַט אין פּאַרלאַמענט קיין אַבסורדאַלע שחיטה'שע פּראָבלעמען, נאָר מיר וואָלטען באמת גע־דאַנקען אין דער רעגירונג א בעל־הבית, וואָס זאָרגט פאַר אלע בירגער — בני־בית !

מיר זענען נישט צוגעוואוינט צו הערען געפּרע־סטען, אויסגעהעמערטען, נישטדערטאַנטעגליכן סטיל פון ה' פּרעמיער. דעריבער מאַכען אויף אונז זייער גוט ווערטער דעם איינדרוק פון צו־קאַרגען רייד. זיי זענען ווי א נישט־צוקנאַקטע נוס, פון וועלכער עס איז שווער אויסצושיילען דעם יאָדער.

כ'בין גראָד אין דער לאַגע, וואָס איך בעזיץ א דירעקטען פּירוש צו א טייל פון זיינע ווערטער. אַ פאַרן עקספּאָזע האָב איך געהאַט דעם כבוד אויפגענומען צו ווערען דורכן פּרעמיער, וועלכער האָט מיר אויף אַן'אומצווויידייטיגען אופן ערקלערט אז ער איז ענטשלאָסען צו מאַכען א סוף צום יעצ־טיגען צושטאַנד, ווייל ער האָט צו שטאַרק ליב פּוי־לען, כדי צו ערלויבען אז אַזעלכע זאַכען זאָלען פּאַסירען.

די האָזיגע קלאָרע ערקלערונג האָט פאַר אונז אַך מעהר בעדייטונג צוליב דעם, וואָס במשך פון לעצטע יאָהרען וויזען מיר כסתר אָן, אז דער אונ־טערעס פון דער מלוכה מוז מעהען האַנד ביי האַנד מיטן אינטערעס פון פרידליכען צוזאַמענאַרבייט פון אלע בירגער.

אויב כ'האָב געזאָגט, אז כ'בעזיץ א פּירוש פון פּרעמיער צום פּאָליטישען, אָדער ריכטיגער : זי־כערהייטס־פּראָבלעם, פעהלט אונז אָבער, לוידער, דער שליסעל צו זיין עקאָנאָמיש פּראָגראַם.

אין זיין קורץ־געפאַסטען סיים־עקספּאָזע, האָט דער פּרעמיער געוואָרפען א לאַקאָנישען לאָזונג : **„עקאָנאָמישער קאַמף — ביטע זעהר, אָבער עוולות — דאָס נישט !"**

מיר וואָלטען גערן געהערט א פּירוש אויך צום דאָזיגען לאָזונג !

ס'זענען פאַראַן, מיינע הערען, צוויי מינים „עקאָנאָמישער קאַמף".

פאַראַן אַן עקאָנאָמישער קאַמף, וואָס זיינע הויפּט סמנים זענען : בּאָיקאָט, טעראָר, אויסראָטונג, פּאַ־ראַליזירונג פונם ווירטשאַפטליכען געעבּי.

דער דאָזיגער קאַמף בעדייט שנאה, וואָס פיהרט צו אַנאַרכיע. דער דאָזיגער קאַמף פיהרט צו פּשי־טיק און אַדזשיוואָל !

און אויף דעם דאָזיגען מין פּרושים פערהופען זיך עס די ביזוויליגע פערשרייענ. אויך דאָ האָבען מיר עס געקענט הערען אין די רעדעס פון א טייל העפּו־נאַצען, וואָס זענען ביזוויליג מפרש די כוונות פונם פּרעמיער.

ס'איז אָבער פאַראַן אַן'אידעלער עקאָנאָמישער קאַמף. **אויף איהם האָט דאָס דער גרוי־סער מאַרשאַל געזאָגט זיין בעריהמטען אַפאָריזם : „ס'קומען אַן צייטען, וואָס זייער קענצייכען וועט זיין דאָס געוועט פון אַרבייט, פּונקט ווי ס'איז אַמאָל גע־ווען א געוועט פון בלוט, א געוועט פון אייזען". ס'איז, אלזאָ, פאַרהאַן אַן'איי־דעל געוועט פון אַרבייט, אַן'אידעלע קאָנקורענץ פון פעהיגקייטען, א קאָנ־קורס פון אנשטרענגונגען, א ריוואַלי־זירונג פון קענטענישען.**

צו אַזאַ קאַמף זענען מיר מוכן ומזומן זיך צו־צושטעלען !

קוקענדיג דעם הער פּרעמיער פון זיין ביזאַהע־ריגער טעטיגקייט, האָב איך נישט די קלענסטע ספקות, אז ער האָט נישט געהאַט אין זין קיין נאַ־ציאָנאַליסטען־קאַמפּען אָהער בּאָיקאָט. אָבער ביי־וויליגע לייט פּאַראַזיטירען אויף זיינע ווערטער מיט ביזוויליגער אינטערפּרעטאַציע. די יודישע בעפעל־קערונג פערלאַנגט אז די רעגירונג און דער פּערזאָן פונם ה' פּרעמיער זאָל חוץ מעשים צונישט מאַכען די דאָזיגע פאַלשע אינטערפּרעטאַציעס.

לוידער אָבער האָבען מיר נישט קיין מעגליכ־קייט צו פיהרען א נאָרמאַלע קאָנקורענץ און ריוואַ־ליזירונג. נישט פון הייטט אָן פערלאַנגען מיר, אז די שוועלות וואָס ווערען לגבי אונז בעשאַפען אין עפענטליכע און ווירטשאַפטליכען לעבען זאָלען ווע־רען בעזייטיגט. פאַראַן א גאַנצע ריהע געביטען, צו וועלכע די יודישע בעפעלקערונג האָט נישט קיין צו־טריט. מיר שטיקען און דריקען זיך אין די ענגע ראַהמען פון קרעמעריי און האַנדווערק. די פּרנסה קוועלען אונזערע ווערען וואָס־אַמאָל אלץ שמעלער און קלענער. אין די הויכשולען הערשט „נומערוס קלויזוס". אין די אַמטען — „נומערוס נולוס", אויפן געביט פון שטיפטען — אומהערמעגליכע לאַסטען, אין ווירטשאַפטליכען לעבען — בעגרענצונ־גען אויף טריט און שריט.

אויב מען עמפּפערלען אומיצען די, אָדער יענע געביטען פון אַרבייט, — ווער וואָלט זיך דאָס גע־וואַגט אַזאַ ניינונג אַקעגענצושטעלען ? זאָל אָבער קיינער נישט מאַכען קיין בעגרעטצונגען פאַר דער יודישער בעפעלקערונג ביים אויסוואַהל פון א פּראָ־פעסיע און ביים שטרעבען צו אַרבייט ! זאָל זי, ווי א בן־בית, צוגעלאָזען ווערען צו אלע פּרנסות, פאָסטענס, אַמטען, פערדינסטען, מיט וועלכע דאָס הויז דיספּאָנירט !

בלויז אויפן דאָזיגען זין קען דאָס יודישע פּראָ־בלעם געלעזט ווערען און דאָס ווירטשאַפטליכע פּראָ־בלעם — אַחוץ אויף א נייעם וועג !

בכלל דאַרף מען שטרעבען קלאָר צו מאַכען די לעבענס־פּראָבלעמען און נישט זיי צו פערטונקלען !

צוליבן דאָזיגען מצב וועל איך זיך ערלויבען **צו ווענדען צום ה' פּרעמיער, ער זאָל אַזוי גוט זיין די פּראַגע פון עקאָנאָ־מישען קאַמף, וואָס איז דורך איהם בע־רירט געוואָרען אין זיין עקספּאָזע — צו בעלייכטען און אויפצוקלערען.** וואָ־רים, ווי ס'גייט איבער די יודישע פּרעסע, קומען אָן פון פערשידענע ערטער אַלאַרמירענדע ידיעות, אז די ווערטער פון פּרעמיער ווערען דורך געוויסע עלע־מענטען אויסצוניצען אויף אַזאַ אופן, אז בּאָי־קאָט - אגיטאַציע איז נישט בלויז דערלויבט, נאָר אפילו געוואונשען.

ווי איך האָב שוין תחילת בעמערקט, מאַכט דער קאַרגער סטיל פון ה' פּרעמיער פאַר אונז אוממעג־ליך בשנוי צו אנאַליזירען זיינע כוונות. ס'איז שווער צי הערגעהען אויף וואָסער אופן די רעגירונג האָט בדעה צו רעאַליזירען איהר שטרעבונג צו בעפרי־דיגען און אַנצוזעטיגען די אַרבייטסלאָזע. דער ה' וויצע־פּרעמיער האָט אונז א ביסעל דעם דאָזיגען סוד ענטפּלעקט. זיין עקספּאָזע איז דורכגעדרונגען מיט אָפּטימיזם אויף פיר יאָהר פאָראויס. איך וועל זיין דער לעצטער, וואָס וועט דעם דאָזיגען אָפּטי־מיזם אַקעגענשטעלען פעסימיזם און העפּעטיזם. אונ־זער לאַנד איז רייך אין פערשידענע ווירטשאַפטליכע מעגליכקייטען. מיר גלויבען דעריבער אז דאָס בע־פרידיגען די בעדערפענישען פון אלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג איז ביי א געזונטער און קלוגער ווירטשאַפט לייכט צו דערגרייכען. ס'וועט דאָס זיך נאָר אָן די מיטלען און אופנים פון אויספיהרען די דאָזיגע אויפגאַבע.

דער ה' וויצע־פּרעמיער איז א גענגער פון כל' ערליי ווירטשאַפטליכע עפּאָקען און נאַרקאָטישע מיטלען. ער פעראורטיילט זעהר ריכטיג עקאָנאָמישע פּיקציעס און פאַטיאָמקינישע דערפער. ער בעקעמפט לייד'ענשאַפטליך די פינאַנציעלע המצאות פון די חושאָן לאַוו'ס און פון די ווירטשאַפטליכע קאַליאָס־טראָ'ס. אַיהר־דאָס גיט אונז נאָך מעהר רעכט צו פאָדערען, אז ער זאָל קוקען דער ווירקליכקייט גלייך אין פּנים, אז ער זאָל אויסנוצען אלע מעגליכע מיטלען בכדי צו העלפען און אויסראָטען אלע שטרויכלען עד היסוד !

דער ה' **וויצע פּרעמיער** האָט דאָ געזאָגט, אז אין די לעצטע חדשים איז דאָס ווירטשאַפטליכע פּאָזיציע־פעלד צוגענויער געוואָרען צום אָנהויבען אַ אָנגריף. אויב ס'האַנדעלט זיך אָן דעם פאָדער־פעלד פון דעקרעטען — בין איך מסכים. אויב אָבער עס האַנדעלט זיך אָן פּסיכישען און פּאַקטישען פאָדער־פעלד — בין איך מסופק. אין משך פון די לעצטע חדשים איז אין דער היגזיגער פאָרגעקומען א פער־ענדערונג. דער עטאַטיזם און מאָנאָפּאָליזם, פּאַקטי־שער און פּסיכישער, געגענטליכער (געמיינט פויזען און פּאָמערן — רעד.) און טעכנישער — עקזיסטי־רען ווייטער און חער פולער מאָס און פערטיפען זיך וואָס אַמאָל אלץ מעהר. כדי אָנצוהויבען אַן'אָנ־גריף אויפן געביט פון רעאַליזירען די ברייטע פער־צווייגטע פּלענער פון דער נייער ווירטשאַפטליכער פּאָליטיק, מוז מען קודם כל האָבען אויפן אויג, אז דער מלוכה - אָרגאַניזם איז אין אומטויגליכער גאַנצע זאַך ! די בלוט - צירקולאַציע אויף אלע גע־ביטען מוז דעריבער זיין א גלייכמעסיגע ! מ'טאָר נישט בעריקזיכטיגען איין טייל פון אָרגאַניזם און פערוואַרלאָזען א צווייטען טייל ! אַזאַ מין בעצי־הונג מוז גורם־זיין א שלעכטען ווירטשאַפטליכען שטאַרקוועקסעל. אין די דאָזיגע בעדינגונגען קען קיין געזונטע אינדיווידועלע ווירטשאַפט, וועלכע דער וויצע־פּרעמיער וויל אויפלעבען, בשום אופן זיך נישט נאָרמאַל ענטוויקלען.

דעריבער טאַקע איז זיך צו חידוש'ן, וואָס דער ה' וויצע־פּרעמיער און פינאַנץ־מיניסטער, מאַהלענדיג דאָס בילד פון די פערהעלטנישען אין לאַנד און געבענדיג אַן'אויסדרוק פערשידענע מיטים אָנגער וויכטיגע פּראַגען, **האָט נישט גענומען אין אכט אַזאַ וויכטיגע און אָנגעווייטאָגטע פּראַגע, ווי דאָס יודישע פּראָבלעם פון דער לעצטער צייט.**

ס'איז באמת זעהר דערפרייענד די פעסטשטע־לונג פון וויצע־פּרעמיער אז די אַרבייטסלאָזיגקייט אין לאַנד איז פערקלענערט געוואָרען פון 444 טויזענד אויף 320 טויזענד. הויכער סיים, ס'איז פאַראַן א רעגיסטרירטע נויט, ס'איז אָבער אויך פאַרהאַן א נישט־רעגיסטרירטע נויט. די יודישע בעפעלקע־רונג איז פערצאַמט און פערקלאָגט פון ווירטשאַפט־ליכען קריזיס אין די לעצטע יאָהרען. דאָ קען מען על־פּי־רוב הערען נישט וועגען רעגיסטרירטע נויט פון אַרבייטסלאָזע, נאָר וועגען נויט פון אומבעקאַנ־טען פּרנסה'לאָזען !

די יודישע געזעלשאַפט, אלס בירגער און בן־בית האָט רעכט צו פערלאַנגען אז זי זאָל גענומען ווערען אין חשבון נישט בלויז ביים מאָבּיליזירען די אינוועסטיציע־מיטלען, נאָר אויך ביים מאָבּי־ליזירען די אַרבייטס־כוחות, ווען מ'טרעט צו רעַ־אַליזירען דעם גרויסען ציקל אַרבייטען פונם ווירט־שאַפטליכען פיר־יאָהר פּלאַן.

ה' וויצע־פּרעמיער און מיניסטער ! ביים שי־דירען די ווירטשאַפטליכע געשיכטע פון די לעצטע יאָהרען, בעט איך אייך צו לעגען אכט, אז צוגלייך מיטן קאַפּיטאַל „וועגען די סיבות פון ווירטשאַפט־ליכע דורכפאַלען", איז פאַראַן נאָך א קאַפּיטאַל **„וועגען די פאָלגען פון אומגלייכקייט פון בירגער".** אייטס מוז זיין א פּועל־יוצא פונם צווייטען ! די אמת'ע זאָרג פאַרן פערלייכטערען די אַרבייטס - מעגליכקייטען און פאַרן פערגרעסערען זייער פערטעהם מוז געשטיצט זיין אויפן גאַנצען קאָמפּלעקס פון ווירטשאַפטליכע אינטערעסען פון דער גאַנצער בעפעלקערונג אין לאַנד !

דער לאָזונג פון וויצע - פּרעמיער בנוגע דער דערנעהנטערונג צווישען בירגער און בעאַמטען, איז אָהן שום ספק זעהר וויכטיג. אָבער פילפאַך מעהר וויכטיגער איז, לויט אונזער מיינונג, דער לאָזונג פון דערנעהנטערונג צווישען בירגער און בירגער !

אויב ס'האַנדעלט זיך אָן ווירטשאַפטליכען לע־בען בכלל, איז דאָס אין יעצטיגען מאָמענט אין א גרויסער מאָס בעשווערט. שוין אין חער סיים קאָ־מיסיע האָט קאָלעגע דעפּוטאַט סאָווינסקי אָנגעווי־זען אויף דער נייטיגקייט צו פערפולקאָמען דעם דעוויזען - אַפּאַראַט. דאָס צופיל ביוראָקראַטישע און ריגאָריסטישע בעהאַנדלען דעם אריינפיהר פון רויה שטאָפען האָט זעהר א שלעכטע השפעה אויפן ווירט־שאַפטליכען לעבען אין לאַנד. א גאַנצע ריהע פאַר בריקען, צי איז דאָס אין לאָדז, אין סאָסנאָוויץ, צי אין טשענסטאָכאָוו זענען געצוואונגען צו בעגרענצי־צען די פּראָדוקציע ביז צוויי טעג אין דער וואָך. אַזוי אַרום ווערט די אָנגעווייטאָגטע פּראַגע — די אַרבייטסלאָזיגקייט, וואָס מיר וואָלטען אַזוי וועלען בעזייטיגען פון אונזער לעבען, נאָך פיל שטאַרקער און שאַרפער.

די ביזאַהעריגע בעמיהונגען בנוגע א ענטשפּרע־כענדע צאָהל חעוויזען האָט דערווייל נישט געגעבען קיין פּאָזיטיווע רעזולטאַטען. אויב דער האַנדעלס־מאַרק וועט נישט ווערען אין א גענוגענדער מאָס פערזעהען מיט רויה־שטאָפען דראָהט א געפאַהר, אז די צאָהל אַרבייטס־טעג זאָל נאָכמעהר איינגעשרומ־פען ווערען און דער סחורה־אָנבאָט זאָל נאָכמעהר פערקלענערט ווערען.

א פּאָר ווערטער אלס תשובה בין איך נאָך שולדיג קאָלעגע דעפּ. וואָג־נער.

ער האָט זיך אָנגעכאַפּט אין דער אַלטער, אויסגע־פּרובטער, זיכערער „חכמה" : „שערשע לע זשויו". — זוך דעם יוד ! כ'פּעט איינמאָל פאַר אלע מאָל זיך נעהמען אין זינען אריין : דאָס יודישע פאָלק איז נישט אייגהייטליך אין פּאָליטישען זין, פּונקט אַזוי ווי ס'איז נישט אייגהייטליך אין דעם פּרט דאָס פּוילישע פאָלק. יעדער איינער פון אונז רעפּרעזענ־טירט די יעניגע, וועמע ער רעפּרעזענטירט. די יו־דישע ראַדיקאַלע קרייזען האָבען נישט בעפולמעכ־טיגט די יודישע חעפּוטאַטען זיי צו פערטרעטען אין סיים און אָנצונעהמען פאַר זיי אָפּטראָגען פון ה'ר דעפּ. וואָגנער. איך רעכען, אז אויך די פּוילישע ראַ־דיקאַלע קרייזען האָבען פּונקט אַזוי נישט בעפול־מעכטיגט דעם ה' דעפּ. וואָגנער צו נעמען אויף זיך די יודישע רעפּוטאַטען ! אין די מאָדערנע גע־זעלשאַפטען איז יעדער אינדיווידועלער טאַט — א אינדיווידועלער טאַט, יעדעס פּאַרטייאיש פּראָגראַם — א פּאַרטייאיש פּראָגראַם, חאָס אָנוואַרפען וועגען־עס־איז קאָלעקטיווע אחריות זאָגט עדות ווע־גען מאַנגעל אין געפיהל פון רעאַליזם, אָדער וועגען דער עקזיסטענץ פון בייזען ווילען. אַזאַ מין שטאַנד פּונקט פיהרט צו מינסק־מאַזאָוויעצק !

יאָ, **מינסק - מאַזאָוויעצק** איז א נייער סימבאָל פון קאָלעקטיווער נקמה, קאָלעקטיווער לינ־טשעריי, קאָלעקטיווער וואַנדאַליזם. ווי־זאָ ווייט דער דאָזיגער סם פרעסט זיך אַריין אין אונזער עפענטלי־כען לעבען ריכט דער פאָלגענדער פאַל, וואָס איז מיט עטליכע טעג צוריק אָנגעגעבען געוואָרען אין דער פּרעסע. אַזוי האָבען אין סאָסנאָוויץ די פּאָר שטעהער פון דער מאַכט אויפגעהערט צו סאַלוטי־רען און די אָרקעסטערס — אויפגעהערט צו שפּי־לען דעם מאַרש, בעת ס'האָבען אויף חער דעפי־לאַדע לכבוד ספּאָרט יום־טוב און „רויטען קרייץ" אָנגעהויבען מאַרשירען די יודישע אָרגאַניזאַציעס מיט זייערע פעהנער. אויף אַן'אָנפראַגע פון די יודי־שע ספּאָרט־פאַרשטעהער וואָס דאָס זאָל בעדייטען, האָט דער קאָמענדאַנט פון מיליטערישער צוגרייטונג געענטפערט, אז די דאָזיגע האַנדלונג איז אַן'ענטפער אויף'ן פּאָרפאַל אין מינסק - מאַזאָוויעצק (א שטים : ריכטיג). מיר וויסען זעהר גוט. אז דאָס וואָס עס טוט זיך אויף דער גאַס איז נישט קיין סטיכישע ערשיינונג, נאָר אז עס איז פאַראַן דער רוף א קאָמענדע. מיר האָבען אָבער נישט געוואוסט אז די קאָמאַנדע דערגרייכט אַזש ביז אָטאַנדי־מוייערען.

מיינע הערען ! דורך וואָט־אַ־דעם אָפיציעלען און נישט־אָפיציעלען אויפהעצען די עפענטליכע מיי־נונג געגען דער יודישער בעפעלקערונג, וועט דאָס יודישע פּראָבלעם אין פוילען נישט געלעזט ווע־רען ! ס'וועט אויך פּישט געלעזט ווערען דורכדעם, וואָס הער פּא"ט און דער פוילישער ראַדיאָ וועלען זיך אַנגאַזשירען אין דער אַנטיסעמיטישער העצע!

מיט עטליכע חדשים צוריק זענען מיר געווען עדות, ווי די דאָזיגע אַמטליכע אינסטיטוציעס האָ־בען געפיהרט אַן'אַגיטאַציע געגען דער יודישער שחיטה און אַזוי־אַרום אַרויסגערופען דעם איינ־דרוק, אז דאָס איז די שטעלונג פון די רעגירונגס־קרייזען. יעצט ווידער פערשפּרייטען זיי נישטדערגע־שטויגענע רכילות און בּאַרמעשיות וועגען כלומר־שמען שענדען דורך דער יודישער יוגענד א הייליג בילד.

איך פרעג דעם ה' פּאָסט - מיניס־טער, צי דער דאָזיגער מין אינפאָרמאַציעס געהער אַריין אין טעטיגקייטס געביט פון פּא"ט און פּוי־לישען ראַדיאָ ? צי כדי צו פערשפּרייטען אַזעלכע ידיעות זענען געשאַפען געוואָרען און עקזיסטירען די דאָזיגע אינסטיטוציעס, אָדער כדי צו פערשפּריי־טען דעם אמת, פרידען, קולטור און צו דינען די אינטערעסען פון דער מלוכה ?!

מיר לעבען אין אַן'אַטמאָספער פון אומרוה און שנאה און גלייכצייטיג שטעהען מיר פאַר גרויסע און וויכטיגע אויפגאַבען. יעדער מין שריט אויפן געביט פון אויפלעבען און אויסהייבען די ווירט־שאַפט אין לאַנד, קען געטון ווערען ערשט דעמאָלט, ווען די אַטמאָספער פון אומרוה און שנאה וועט אויפהערען. ווען אלע בירגער וועלען באמת זיך קע־נען פיהלען אלס בני־בית, וואָס זענען פּאָלקאָם גלייכבערעכטיגט. ווען די עקאָנאָמישע ריוואַליזי־רונג וועט געשטיצט ווערען אויף די יסודות פון פרידליכען שטרעבען צו א געמיינזאַמען ציל — צום קאַמף מיטן עקאָנאָמישען קריזיס און צום קריג מיט הונגער און נויט !

נאָר אויף אַזאַ אופן וועלען פערלענגט ווערען די פערשאָלטענע יאָהרען און ס'וועלען קענען אָנהו־בען — יאָהרען געבענשטע !!!

Instytut Wychowawczy
dla młodzieży umysłowo niedorozwiniętej pod opieką prof. JUBELA w Lublinie.
Czynny przez cały rok (w lecie w Karpatach), wyszkolenię w jednym z zawodów. Zdolni pedagodzy-specjaliści. Doskonała opieka. — **Rytualnia kuchnia. Wynagrodzenie niskie.**
Informacje : **prof. KAROL JUBEL, Lublin, Kościuszki 3.**

א מבוּלאַטאָריום
ביים פּעראיין **„לינת משמורים"**
פּילסודסקעגאַ 21, טעל. 242-55
איז טעטיג פון 10 פריה ביז 4 נאָכמיטאָג.
עס נעמען אָן
דאָקטוירים פון אלע ספּעציאַליטעטען,
ווי אויך **וויזיטען אין דער שטאָט.** ס'ווערט אָנגענומען **אלע זעמטליכע אַנאַליזען.**
דענטיסטישער גאַבינעט איז טעטיג א גאַנ־צען טאָג. די פערוואַלטונג.

די אראבער, ענגלאנד און ארץ־ישראל

צו די סענסאציאנעלע רעוועלאציעס פון ד״ר ווייצמאן

פון ישעיה אוגער

— א —

ווי מ'ווייסט, האט דר. ווייצמאן די טעג פער־עפענטליכט אין דער „טיימס" סענסאציאנעלע רע־וועלאציעס וועגען אן אפמאך, וואס איז געשלאסען געוואָרען צווישען איהם און דעם עמיר פייזאל, דעם שפעטערדיגער קעניג פון איראק, פיי דער בעשייליגונג פון „בעריהמטען" קאלאנעל לאאורענס, דעם אנפיהרער פון „אראבישען אויפשטאנד אין דער מדבר", וועלכער איז נישט לאנג געשטארבען אויף א טראגישען אופן.

אין דעם דאזיגען אפמאך, וועלכער איז אונטער געשריבען געוואָרען דעם 3. יאנואר 1919, האט דער עמיר פייזאל אלס פערטרעטער פון אראבישען צד אויסדריקליך אנערקענט די באלפור - דעקלאראציע און צוגעזאגט די אונטערשטיצונג פון די אראבער ביי דער שאפונג פון א יודיש - נאציאנאלער היים אין א״י. דר. ווייצמאן ווייזט נאך אן אויף א כאר־ראקטעריסטישען פרט, אז בעת דער עמיר פייזאל האט דעם 29. יאהר 1919 פארגעבראכט פאר דער פרידענס־קאנפערענץ אין פאריז די פאָדערונגען פון די אראבער, האט ער פערלאנגט אומאפהענגיקייט פאר אלע אראבישע לענדער, מיט אויסנאהם פון א״י, וואס ער האט נישט אריינגערעכנט אין דעם כלל פון די דאזיגע לענדער.

איצט ברענגט די „ניוס קראניקל" א „סענסא־ציע', אז בכן דאס אלץ איז טאקי ריכטיג, נאר דר. ווייצמאן האט פערשוויגען א בעמערקונג, וועלכע איז צוגעשריבען געוואָרען צו דעם אפמאך. אין דער דאזיגער בעמערקונג ווערט געשטעלט א בעדינג, אז דער אפמאך וועט גילטיג זיין נאר דאן, ווען ענגלאנד וועט אויספיהרען די פאָדערונגען פון דעמאלדיגען אראבישען משמאריאל. און היות ווי די ענגלישע רעגירונג האט דאס נישט געטון, איז חיים עס דער אפמאך נישט גילטיג. די בעמערקונג, וועלכע איז געשריבען, זאל קאלאנעל לאורענס האבען פאלש איבערגעזעצט — און צוליב דעם איז ד״ר ווייצמאן אריינגעפיהרט געוואָרען אין א טעות...

די „סענסאציע" איז אבער גאר קיין סענ־סאציע נישט. דר. ווייצמאן האט אויך די דאזיגע אראביש - געשריבענע בעמערקונג חערמאנט אין זיין בריף אין דער „טיימס". וואס פאר א שייכות האט אבער די בעמערקונג צו דעם עצעסענין, צו דעם אפ־מאך? — די פראגע וועגען די אראבישע פאָדערונ־גען איז א זאך, וואס איז אנגעגאנגען נאר ענגלאנד און די אראבער, נאר די פייחע צדדים, די יודען האבען דא גארנישט געהאט וואס צו זאגען און האבען נאטירליך קיין שום התחייבות'ן לגבי די אראבער נישט איבערגענומען. דער פאקט בלייבט אלזא א פאקט, אז די אראבער האבען אין 1919 אויף א אפי־ציעלען אופן אנערקענט די באלפור - דעקלאראציע און דאס היסטארישע רעכט פון די יודען צו מאכען א״י פאר זייער נאציאנאלע היים.

היינט, נאטירליך, ליקענען זיי אלצדינג שטיין און ביין אדער לאכען אפ פון דער גאנצער זאך. דאגעגען רוקען זיי איצט ווידער ארוים די אלטע אויסגעדראשענע טענה צו ענגלאנד, אז זי האט נישט מקיים געווען די הבטחות, וואס זי האט זיי געגעבען, און האט זיי אזוי ארום „פערפיהרט און אפגענארט".

וועלכע הבטחות? — דר. ווייצמאן דערמאנט אויך הדרך אגב, פערביגעהענדיג, די דאזיגע הב־חות. ער פראטעסטירט אויפ'ן שארפסטען אופן געגען דער בעהויפטונג, אז די באלפור־דעקלאראציע שטעהט אין א סתירה מיט די מכלומרש'דיגע הבטחות וואס ענגלאנד זאל האבען געגעבען די אראבער אין דער צייט פון קריג.

פאקטיש האט ענגלאנד גארנישט צוגעזאגט די אראבער אין דער צייט פון דער מלחמה. דאס איז שוין נישט איינמאל בעוויזען געוואָרען אויפ'ן גרונד פון אויטענטישע דאקומענטען. און דאך האל־טען די אראבער שוין זייט 15—16 יאהר אין איין שרייען, אז ענגלאנד האט זיי פערפיהרט. אט נאר וואס האבען זיי געעפענט א פראפאגאנדע־ביורא אין לאנדאן, וואס אפעריהט ווי געוועגליך מיט די בעקאנטע שקרים און פעלשונגען און בעמיהט זיך צו „פערבלאפען" דעם בריטערן עולם, דעם „מאן פון דער גאס", און איינרעדען איהם, אז ענגלאנד האט נישט געהאלטען קיין ווארט און בעשווינדעלט די אראבער, געבענדיג די יודען די באלפור - דעק־לאראציע, אנשטאט צו שאפען די אנגעזאגטע פאן־אראבישע מלוכה פון אלע אראבישע לענדער צו־זאמען מיט א״י.

צי האט אבער ענגלאנד געגעבען די אראבער וועלכע עס איז הבטחות? — און צי שטעהט די באל־פור־דעקלאראציע אין א ווידערשפרוך מיט די אי־מאגינערע הבטחות? —

לאמיר זעהן ווי ווייט די אראבישע טענות זענען בעגרינדעט.

איך פערנעם זיך זייט א ריהע יאהרען מיטן שטו־דיום פון דער אראבער־פראגע און פון די מאטער־יאלען, וואס האבען א שייכות צו דער ענטשטעהונג געשיכטע פון דער באלפור - דעקלאראציע. איך האב צונויפגעטראגען א היפשען מאטעריאל פון פערשי־דענע קוועלען, פון ספעציעלע ווערק, פאר זשורנא־לען, פארלאמענט - בעריכטען א. אז. וו. א טייל דער־פון האב איך פערעפענטליכט אין א סעריע ארטיק־לען אין אן אמעריקאנער צייטונג גלייך נאך די א״י געשעהענישען פון 1929 (ניו־יארקער „מארגען־זשורנאל" פון 24 סעפטעמבער, 3, 9 און 22 אק־טאבער 1929; איבערגעדרוקט אין א ענגלישער אי־בערזעצונג אין „ניו פעלעסטיין").

אין די פאלגענדע קאפיטלעך וויל איך געבען א קורצען אויסצוג פון דעם נאך־נישט פערעפענטלי־כטען מאטעריאל, בכדי די ברייטערע יודישע לייענער קרייזען זאלען זיך קענען מאכען א בעגריף וועגען דער בערעכטיגונג פון די אראבישע „פרעטענזיעס", וואס ווערען אזוי קנאות'דיג געשטיצט און פער־טיידיגט דורך די יודישע קאמוניסטען אין א״י און דורך די יודישע ראדיקאלען בכל תפוצות הגולה.

— ב —

האט ענגלאנד ווירקליך צוגעזאגט די אראבער אין 1915, אז ארץ ישראל וועט בלייבען אראביש אלס „אינטעגראלער טייל" פון דער קינפטיגער „פאן־אראבישער" מלוכה, און אין דערזעלביגער צייט דורך א מלוכה - רעכטליכען אקט, דורך דער באלפור - דעקלאראציע, זיך פייערליך פערפליכטעט מיטצוהעלפען די יודען אויפצובויען דארט זייער נאציאנאלע היים? — קען מען באמת בעשולדיגען די ענגלישע מלוכה־מענער, און לארד באלפור'ן בתוכם, אין א פערפידער פאליטיק, דורך וועלכע זיי האבען פערפיהרט ביידע צדדים, די אראבער און די יודען, און אזוי ארום ארויסגערופען צווישען זיי אן אנטאגאניזם און אלערליי „מיספערשטענדני־שען"? — אדער איז דאס נישט מעהר ווי א פרער־פונדזיע פון די אראבער, וואס האט קיין שום ממשות־דיגען יסוד נישט? —

דערויף קאן מען ענטפערן, אז אין קיין שום אפיציעלע אקטען - פובליקאציע, אין קיין שום נאטע אדער אנ'אנדערען דאקומענט און אויך נישט אין דער גאנצער קארעספאנדענץ, וואס די ענגלישע מאכט־פאקטארען האבען געפיהרט מיט די אראבער אין יאהר 1915 און נאכדעם אין יאהר 1916 מיטן שעריף הוסיין, דעם שפעטערדיגען קעניג פון העדזשאס, איז נישטא קיין זכר וועגען א וועלכער עס איז הבטחה, וואס ענגלאנד זאל האבען געטעבען די אראבער בנוגע ארץ־ישראל. דערויף האבען שוין אנגעוויזען א גאנצע ריהע מאסגעבענדע מלוכה־מענער און פאליטיקער אין ענגלאנד, וועלכע זענען גוט בעד האוועגט אין דעם ענין און האבען צום טייל יאנאר אליין געהאט א שייכות צו די ענגליש - אראבישע אינטערהאנדלונגען. זיי קענען אלזא די זאך אזוי צו זאגען פון דער ערשטער קוואלע. און זיי אלע האבען שוין נישט איינמאל דערקלערט אין דער פרעסע און אין פארלאמענט, אז עס עקזיסטירט נישט קיין שום צוזאג אדער „פערשטענדיגונג" צווישען ענגלאנד און די אראבער בנוגע א״י.

ווען אזא „פערשטענדיגונג" וואלט יא עקזיס־טירט, וואלט איהם קודם כל דער צד שפעטער אויסגע־נוצט אויף א געהעריגען אופן. אבער נישט די קריטיקער פון דער באלפור - דעקלאראציע אין ענגלאנד און אפילו נישט די אראבער גופא האבען ביז א הער נישט געקענט פארברענגען קיין שום אפיציעלען דאָ־קומענט אדער אנ'אנדער בעווייז, וואס זאל בערעכ־טיגען זייערע פרעטענזיעס און פאָדערונגען און זייערע פארוואורפען, וואס זיי מאכען ענגלאנד.

אזא אראבישער פאליטיקער און אויסגעצייכנעטער קענער פון די פאָדער - אזיאטישע פערהעלטנישען, ווי אמעען ריהאני, וועלכער לעבט היינט אין ניו־יארק, א מאן, וואס האט אליין געפיהרט אונטערהאנד לינגען מיט פערשידענע אראבישע הערשער און אויפ־טראג פון קעניג הוסיין, אפילו ער ווייסט נישט פון קיין שום הבטחה וועגען א״י. ער דערצעהלט נאר אין זיין אפהאנדלונג „אבן־סאאוד און אימאם יאה־היא", אז קעניג הוסיין „האט איהם געוויזען שווארץ אויף ווייס אנ'אפמאך צווישען איהם און די ענג־לענדער, וואס איז אונטערגעשריבען געוואָרען פון ענגלישען הויך־קאמיסאר אין עגיפטען אין יאהר 1916, לויט וועלכען די ענגלענדער האבען איהם צו־געזאגט צו שאפען אונטער זיין אויבערהערשאפט אן אראבישע מלוכה, וועלכע זאל ארומנעהמען ארץ־ישראל, סיריען און איראק מיט דעם גאנצען אראבישען האלב־אינזעל אויסער אדען" (ז. „איירופעי־אישע געשפרעכע", יולי 1929).

וואס דאס איז אזוינס פאר אנ'אפמאך, אויף וועלכען הוסיין האט זיך פערופען און וועלכען ער האט געהאלטען בסוד־סודות, אזוי אז א חוץ איהם אליין האט קיינער גאר נישט געוואוסט וועגען דער דאזי־גער „א״י־מתנה" פון ענגלאנד — וועגען דעם האט אונז נאך אין יאהר 1922 גרינדליך אויפגעקלערט דער הייטיגער קאלאניען - מיניסטער ארמסבי־גאר דעמאלט נאך מאיאר ארמסבי־גאר, און זיין ענטפער, וואס ער האט דאן געגעבען אין פארלאמענט די געגנער פון דער באלפור - דעקלאראציע.

ארמסבי־גאר איז אין יאהר 1915 געווען א אמטער אין אזוי־גערופענעם אראבישען ביורא, זיין אויפגאבע איז געווען צו סארטירען די פארדאקומענטען, וואס איז געפיהרט געוואָרען צווישען ענגלענדער און די אראבער און אין יאהר 1916 צווישען די קאאליציע - מלוכות און קעניג הוסיין, ער איז אלזא א ברסמכא, אויף וועלכען מ'קען פערלאזען, און קיינער האט זיך אויך נישט דערוועגט אפצולייקענען זיינע רייד, ביזן היינטיגען טאג. וואס ער האט דעמאלט דערקלערט:

„אין דער גאנצער קארעספאנדענץ, וואס איך האב געהאט אונטער מיין קאנטראל — האט געזאגט מאיאר ארמסבי־גאר — האט זיך נישט געפונען אפילו קיין רמז אויף עפעס אזוינס, וואס מ'זאל קענען אויסטייטשען אלס הבטחה אפצוגעבען די אראבער ארץ ישראל. דער איינציגער דאקומענט, וואס ווערט געדרוקט וועגען א״י, איז געווען דער מאך, וואס איז צוגעשטעלט געוואָרען סיר הענרי מעהאן (דער ענגלישער הויך־קאמיסאר אין עגיפטען) אין אפריל 1916. סיר הענרי האט זיך געוואלט בא־נוצען מיט איהם ביי זיינע אונטערהאנדלונגען מיט די אראבער.

דער דאזיגער אפמאך איז געווען איינעטליך צייטווייליגער הסכם צווישען דער ענגלישער, פראנ־צויזישער און רוסישער רעגירונג וועגען דער צוקונפט פון געוויסע טערקישע געביטען אין פאל, די קאאליציע - מלוכות זאלען אפהאלטען א נצחון. אויפן גרונד פון דעם דאזיגען הסכם האט דאס ביסל פון ארץ־ישראל אויף מערב־זייט פון ירדן געזאלט ווערען א זעלבסטשטענדיגע מלוכה אונטער אינטערנאציאנאלער פערוואלטונג. נאר איין און צוייגער פארט (חיפה) האט געזאלט איבערגעגעבען ווערען אין רשות פון ענגלאנד".

(צווייטער ארטיקעל — זונטאג)

נישט פערהאז מעהר קייז אנד־הענגער פון סאנקציעס אין ענגלאנד

די ענגלישע פאליטיק האט, זעהט אויס, בעשלאָסען צו מאכען אין דעם ענין סאנקציעס א פולשטענדיגען ריקצוג. אין שייכות דערמיט שרייבט אוגור צווישען אנדערעם פאלגענדעס:

די הערע פון נעוויל טשעמבערלען בעדייט אנ'איי־בערברוך אין דער אקטועלער בריטישער פאליטיק. צי האט נישט דייטליך ערקלערט איינער פון די בעדייטענדסטע מיטגלידער פון איצטיגען קאבינעט, אז די אנטי - איטאליענישע סאנקציעס האבען נישט נאר קאמפראמיטירט נאך דער בלויזער ווילען זיי ווייטער אויפצוהאלטען וואלט געווען א ריין משוגעת.

לאמיר זיך נאר נעהענטער צוקוקען צו די פרינ־ציפיעלע עלעמענטען אין דער אינטערנאציאנאלער לאגע. לויט אונזער מיינונג שטעלט זיך די פראגע פאר אויף פאלגענדען אופן: 1) ענגלאנד לייענדיג זיך מיט איהר טראדיציאנעלען פראקטישען חוש האט אנערקענט אז די סאנקציעס האבען פערפיהרט און אז מען דארף זיי ליקווידירען. 2) פראנקרייך איז אין דערזעלבער מיינונג, זי וויל אבער נישט ארויסטרע־טען מיט קיין שום איניציאטיוו, האלטענדיג אז דאס געהערט צו ענגלאנד, אלס צו דער הויפט איניציא־טארקע אין דער אקציע. 3) ראטען פערבאנד איצטע רעסירט נאר די ארגאניזאציע פון אנטי־דייטשען פראנט, זי וואלט געוואלט אז איטאליען זאל זיך צו־ריקקעהרען צום דאזיגען פראנט און דעריבער איז זי אויך פאר אפשאפען די סאנקציעס. זי ערקלערט אבער דערביי: „הערען ענגלענדער, שיסט איהר די ערשטע". 4) דרום אמעריקא איז געשטימט אויסגע־שפראכען אנטי־סאנקציאניסטיש און אפילו ארגענטי־נען, וועלכע איז די איינציגע פון די דרום אמעריקא נישע מלוכות, וואס איז נעבליבען געטריי זשענעווע איז גרייט זי צו פערלאזען אויף די איטאליענישע פראגע וועט נישט ערלעדיגט ווערען אויף דער נאהען סמער סעסיע פון דער פעלקער ליגע. 5) די מלוכות פון דער קליינער קאאליציע ערקלערען אפען, אז זיי „וואשען אפ די הענד" אין פאל ווען פראנקרייך און ענגלאנד זאלען נישט בעוויזען צו בעהערשען דעם אלץ שטייגענדען כאאס. 6) איטאליען נאכן ער־אבערען אביסיניען און בעזיצענדיג די ווירטשאפט־ליכע שוואכקייטען וואס זענען ענטשטאנען צוליב די סאנקציעס פאדערט אז עס זאלען תיכף אפגע־שאפט ווערען אלע בעגרענצונגען וואס מאכען פאר איהר אוממעגליך דאס צוריקקומען קיין זשענעווע. אין געגענפאל — ווי דאס איז שוין בעוואוסט — וועט איטאליען איננאנצען ארויסטרעטען פון דער פעלקער־ליגע.

צוקוקענדיג זיך צו די אלע אויסגערעכנטע עלע־מענטען קען מען אהן שום שוועריגקייטען געפינען די מאטיווען פון דער נייער ענגלישער פאליטיק. עס האנ־דעלט זיך אין מאכען א „גוטע מינע צום שלעכטען שפיל". און אויף דער צוקונפט אפראטעווען פון דער פעלקער־ליגע דאס, וואס עס לאזט זיך נאך. אין פא־רייז הערשט איצט די אנשויאונג אז מען דארף מיט־דעסטעגעס אויסנוצען די שוין עקזיסטירענדע סאנק־ציעס, בכדי צו בעקומען פון איטאליען עפעס הנחות פון פאליטישען כאראקטער. לאנדאן דאגעגען האט דעם איינדרוק אז אויף הדעם וועג וועט מען שוין גארנישט דערגרייכען.

דאס תיכפדיגע ארויסטראגען די פראגע פון רעפארם פון דער ליגע געפינט אין לאנדאן אויך נישט קיין אנהענגער עס איז געווען א צייט ווען עס האט זיך אויסגעוויזען אז דאס דאזיגע פראבלעם וועט שנעל קאנקרעט אוועקגעשטעלט ווערען און גלייכ־צייטיג מיט דער פראגע פון אנולירען די סאנקציעס, דערווייל האט זיך ארויסגעוויזען אז עס איז נישט פאראן וואס זיך צו איילען מיט אזא פערוויקעלטע פרא־בלעם ווי דאס איז די רעוויזיע פון פעלקער־ליגע אפ־מאך. די לאנדאנער קאנצלעריעס ארבייטען שטארק איבער דעם און עס רוקט זיך אלץ מעהר ארויס שווע־ריגקייטען אויפן וועג פון דער רעאליזאציע פון דאָ־זיגען פראיעקט. אלץ דייטליכער ווייזט זיך ארויס אין לאנדאן דער ווונש נישט צו בעטראכטען די דאזיגע פראגע אויף דער נאהענטער זיצונג פון דער פעל־קער ליגע.

נעוויל טשעמבערלען, וועלענדיג רעזערווירען פאר זיך דאס ארט פון חנם עווענטועלען באלדיג נאכפאלגער און וועלענדיג גלייכצייטיג ארוועק־ביי האָרען די מעגליכקייט ארויסצוטרעטען מיט א איניציאטיוו, האט אליין געוואלט פערלויפען דעם מיניסטער אידען(?) איז געוואָחען אויפגערעגט דאס אנגעהויבען אין דער פרעסע א קאמפאניע צו פערקלענערען די בעדייטונג פון טשעמבערלענ'ס רעדע. דער רעזולטאט פון דער דאזיגער קאמפאניע איז אבער געגאנגען אין אנ'אנדערער ריכטונג. די עפענטליכע מיינונג האט דאס אויסגענומען אז לאבינעט איז ענטשטאנען א קאנפליקט, להיפך די פאקטישען צושטאנד האט מען אידענען פאר־שטעלט אלס דעם וואס איז געגען אפשאפען די סאנק־ציעס. צוליב דעם אבער וואס די ליקווידאציע פון סאנקציעס מוז אונבעדינגט געשעהען. האט מען בא־הויבען צו רעדען וועגען אידענס אדורכפאל און געגען זיין דימיסיע. דאס איז אבער ווייניג וואהר־ליך.

וואס פאר א שטעלונג פערנעהמט אבער אין אלעם באלדווין? דער פרעמיער האט גוט ערקלערענדיג אין פארלאמענט אז ער האט נאך צוצוגעבען צו דעם וואס עס האט געזאגט טשעמבערלען. אויסער דעם האט שוין באלדווין נישט געזאגט. אין הסכם מיט זיין טעוואר שווייגט ער נישט נאר אויף עפענטליכע ארויס־טרעטונגען, נאר אפילו אין דער געזעלשאפט פון קאלעגען מיניסטארען. באלדווין, זעהט אויס, ביז די לאגע וועט פולשטענדיג רייף ווערען צו געהען אויף זיכער. אזא טאקטיק איז איהם שוין ליכע מאל געלונגען — נישט שטענדיג קען מען אבער מיט איהר בענוצען. די ראלע פון רעגירונג שעף בעשטעהט אין אנפיהרען מיט דער עפענטלעכער מיינונג און נישט געהן נאך איהר. די געשעהענישען ענטוויקלען זיך מיט אונפערמיידליכער רעגירונג שנעלקייט. די סאנקציעס זענען געשטארבען. די אנגלאנד ציאנאלע לאגע איז קריטיש. גאנץ איירא־פא ווארט אויף דעם אורטייל פון ענגלאנד."

א יודיש-אראבישע פערשטענדיגונג איז א פראבלעם

פון ווייט נישט קיין לאקאלער בעדייטונג

זשענעווע (יט״א) „זשורנאל דע זשענעוו" ווידמעט א לייט־ארטיקעל די לעצטע געשעהענישען אין א״י און קומט צום אויספיהר, אז די לאגע איז געבליבען שטעהען אויף א טויטען פונקט. דער אראבישער נאציאנאליזם שטרעבט צו שאפען אנ־אראבישע גרויסמאכט, וואס זאל ארומנעמען נישט נאר דעם גאנצען אראבישען האלב־אינזעל, איראק און סיריען נאר אויך א״י. איצט, ווען די לאגע פון ענגלאנד אין מיטעללענדישען ים איז קאמפלי־צירט, גלויבען די אראבער, אז עס איז געקומען די ריכטיגע צייט צו האנדלען. די יודען זוכען שוץ ביי ענגלאנד, ווייל זיי ווייסען, אז ענגלאנד בויטיגט זיך פאר דעם זיכערהייט פון דעם סועץ־קאנאל און דעם וועג קיין אינדיען און א טרייע בעפעלקערונג אין א״י. דאך דארף מען נישט פערלירען קיין האפנונג אין א נייער פערשטענדיגונג צווישען אראבער און יודען. צו אזא פערשטענדיגונג דארף שטרעבען און די בעדייטונג פון אזא לעזונג ארויס ווייט פון די ראהמען פון א לאקאלען פראבלעם.

„ראסען־שאנדע"

בערלין, (יט״א) לויט א בעריכט פון דער נירענבערגער „אלגעמיינער רונדשוי" האט דאס לאנד־געריכט אין מינכען פערמשפט פאר „ראסען־שאנדע" דעם 38־יעהריגען געטייפטען יוד מאקס ש... צו 9 חדשים תפיסה, פעררעכענדיג איהם צוויי א האלב חדשים פרעווענטיוו־ארעסט.

א יודישער בירגער־קאנגרעס!

צום „יודישען קאנגרעס"

פון לעא קעניג

לאמיר זיך נישט נארען: עס זענען אונז שטארק רעשהווידער די פחדנות'דיגע מה־יפית און „אולטרא פאטריאטישע" מאטיווען, צוליב וועלכע אונזערע יאהודים פון פערשידענע לענדער וועלען נישט אנטייל נעהמען אינם קומענדיגען יודישען קאנגרעס; אבער, פונדעסטוועגען, טארען מיר נישט פערזעהען אויך דעם נישט אינגאנצען אונלאגישען שטאנדפונקט, וועלכער איז בעהאלטען און זעהט זיך קוים ארויס פון אונטער דער גארנישט סימפאטישער אסימילאציעס פסיכאלאגיע.

מורא פאר א יודישען קאנגרעס איז פיל שטאר־קער ווי זייער פרינציפיעלע געגנערשאפט צו א יודי־שען קאנגרעס, און דאס איז דאס אונסימפאטישסטע אין זייער שטעלונג. אין דער אמת'ן וואלט זיך זיי שטארק געוואלט האבען און אנטייל נעהמען אין א יודישען קאנגרעס, ווייל זיי זענען אין דער אמת'ן נאר נישט אזוי אסימילירט ווי זיי מיינען, און זיי זענען אין תוך גענומען עכטע נאציאנאליסטישע יו־דען, וואס האבען מורא פאר אסימילאציע מעהר ווי א סך ציוניסטען אפילו. מעהר נישט זיי האבען מורא ארויסצעווייזען זייער יודישקייט (און זיי זענען אפילו נישט חושד, אז דאס אליין איז אזוי „יודיש־לעך") און זיי שרייען, אז זיי ווילען נישט א יודי־שען קאנגרעס מיטן קול פון א נערה המאורשה....

זיי מוזען נעבעך שרייען געגען, ווייל... די אומות העולם וועלען דאך טאקע זאגען: „זעהט, די יודען זענען דאך א בעזונדערע נאציע מיט א בעזונדערע נאציאנאלע פאליטיק.... ס'איז טאקע פערהאן א יודישער אינטערנאציאנאל".

זענען זיי געגען א יודישען קאנגרעס, כאטש זיי וואלט זיך שטארק געוואלט אנטייל נעהמען אין אזא קאנגרעס.

און דאך, ווי שוין בעמערקט, טארען מיר נישט פערזעהן „משניות היהודי", אז ס'קאן זיין, און אז ס'איז בערעכטיגט א ריין פרינציפיעלע געגנערשאפט צו א כל ישראל יודישען קאנגרעס.

און אין דעם פונקט איז זעהר כאראקטעריסטיש ווי עקסטרעמען טרעפען זיך:

אויך די יודישע עקסטרעם ־ לינקע פארטייען און שיטען זענען פרינציפיעל געגען א כל ישראל יודישען קאנגרעס. נישט צוליב די פחדנות'דיגע אסימילאטארישע מאטיווען, נאר צוליב רעאלע און פרינציפיעלע מאטיווען, הויפטזעכליך.

אויב אונזערע יאהודים האבען מעהר מורא פאר א יודישען קאנגרעס און זענען אין דער אמת'ן נאר נישט אזוי פרינציפיעל געגען א יודישען קאנ־גרעס, זענען אונזערע לינקע פארטייען טאקע מעהר פרינציפיעל געגען א יודישען קאנגרעס און הא־בען אפשר גארנישט קיין מורא פאר א יודישען קאנגרעס.

און זעהר רוב רעכענען זיך נישט אונזערע לינ־קע פארטייען מיטן „למה יאמרו", נאר זיי זענען געגען א יודישען קאנגרעס, ווייל זיי גלויבען נישט אין זיין נוצליכקייט און פראקטישקייט; און די נאר עקסטרעמע אינטערנאציאנאליסטען גלויבען גארנישט אז ס'איז דא א גאנץ יודיש פאלק מיט איינהייטלי־כע אינטערעסען און אידעאלען, פונקט ווי זיי גלוי־בען ס'רוב נישט אין אנדערע נאציאנאלע איינ־הייטען.

וואס זשע פאר א פעולה, טענה'ן זיי, וועט הא־בען א כל ישראל קאנגרעס. ווען איין טייל, וועט שרייען קאמשערע און די אנדערע לאפעטע, ווען איין טייל וועט זיין פרא־פאשיסטיש אדער כמעט פרא־פאשיסטיש און אנ'אנדערע פרא כ'ווייס אליין נישט וואס"? און אלע אינאיינעם וועלען, מורא־האבענדיג צו ווארפען אין חשד זייער פאטריאטיזם, נישט אנרופען די פראבלעמען „ברחל בתך"; מיינ־סך הכל, אז מען וועט זיך פעראייניגען אויף פאר־רעוודיגע פלאטאנישע רעזאלוציעס וועגען יושר און מענשליכקייט, און מען וועט נאך אמאל א מטראשע טאן די וועלט מיט אונזער „איינפיגקייט". וואס זשע טויג אזא כל ישראל קאנגרעס? — אזוי טענה'ן איצט די ראדיקאלע יודישע שיכטען.

אונזערע יאהודים האבען מורא פאר א יודי־שען קאנגרעס, כאטש אין דער אמת'ן וואלט זיך זיי געוואלט אנטייל נעהמען אין א יודישען קאנ־גרעס;

אונזערע ראדיקאלען האבען נישט קיין מורא פאר א יודישען קאנגרעס, נאר זיי זענען געגען איהם ווייל זיי גלויבען נישט, אז ס'איז דא א יודיש פאלק מיט איינהייטליכע אינטערעסען, און זיי זעהען נישט אין, אויך די פראקטישקייט און נוצליכקייט פון אזא כל ישראל קאנגרעס.

עקסטרעמען בעגעגענען זיך. אמת, אויף א זעהר מאדנעם משונה'דיגען אופן, און דורך פער־שידענע אנשויאונגען און מאטיווען.

אבער דאך מוזען מיר קומען צו דער הנחה, אז די בריק, וואו די עקסטרעמען בעגעגענען זיך, מוז האבען א סינטעטישען חיזוק. ס'איז נאטירליך צו שפעט שוין, איצט צו רעווידירען די אידעע וועגען א יודישען קאנגרעס. נאך לאנגע און ביטערע יאהרען פון פלאנעווען און צוגרייטען זיך וועט דער יודישער קאנגרעס ענדליך און מיט מזל אין גיכען פארקומען... איז דעריבער, הייסט עס, טאקע איצט שוין צו שפעטליך צו רעווידירען די גאנצע אידעע.

אבער דאך איז נאך נישט אינגאנצען אחר המעשה. און ווייטער טארען מיר נישט פערגעסען אז די קאנגרעס אידעע וועט זיך ערשט אויפן ערש־טען קאנגרעס גופא מעגליך אויסקריסטאליזירען.

דער קומענדער קאנגרעס, קען מען זיך משער זיין, וועט זיין ערשט, ווילענדיג נישט־ווילענדיג, אן אנהויב פון דעם אמת'ן ערשטען קאנגרעס, וואס וועט ערשט קומען נאך איהם.

דער גרעסטער ערפאלג, וואס דער קומענדער קאנגרעס וועט האבען, וועט זיין דאן, ווען ס'וועט פון זיינע זיצונגען ארויסקומען א קלארע אידעע, וואס דער קאנגרעס איז, און וועלכע זענען די ספעצי־פישע מיטלען מיט וועלכע ער וועט קעמפען געגען די אטאקעס אויף די יודישע בירגער ־ רעכט אין אלע לענדער.

איז דעריבער אפשר גאר נישט צו שפעט אז מיר זאלען מאכען פערשידענע טאקטישע און פרינציפיעלע השערות בנוגע די קומענדע יודישע קאנגרעסען, און וועגען דער קאנגרעס־אידעע בכלל.

ערשטענס, האלט זיך אונז, אז דער נאמען א־ליין „יודישער קאנגרעס" איז נישט קיין פאסענ־דער, ווייל ער גיט נישט ריכטיג איבער די ציל און אויפגאבען, וואס דער קאנגרעס שטעלט זיך און דארף זיך שטעלען. און ווייטער האבען מיר דאך שוין א נאציאנאלען יודישען קאנגרעס — דער ציוניסטישער קאנגרעס און וועלכען עס זע־נען פערטראטען כמעט אלע יודישע שיכטען, וועל־כע בעטראכטען צוליב פערשידענע אידעאלאגיעס און מאטיווען — און נישט בלויז נעגאטיווע — דאס יודישע פאלק אלס פאלק און נאציע.

צו וואס פאר אנ'אנשויאונגען מיר זאלען נישט בעלאנגען, מוזען מיר דאך אנערקענען דעם פאקט, אז א נאציאנאלער יודישער קאנגרעס, צי פארלא־מענט, איז שוין פערהאן.

נאך וואס־זשע נאך א כל ישראל יודישער קאנ־גרעס? נאר צו דערווייטערען די יודישע עלעמענ־טען — פון לינקס און פון רעכטס — וועלכע וואל־טען געקענט העלפען אין אונזער קאמף פאר יודי־שע בירגער־רעכט, אויף דעם פראנט פון דער יודישער עמאנציפאציע?

דעריבער וואלט אפשר פיל פאסיגער און פראק־טישער געווען ווען דער קומענדער „יודישער קאנ־גרעס" צי קאנגרעסען וואלטען געטראגען דעם מעהר רעאליסטישען נאמען:

דער יודישער בירגער ־ קאנגרעס.

דאס וואלט שוין אויסגעשלאסען אט די נאציא־נאלע מטושטשטע אידעאלאגיע פאר וועלכע די יא־הודים שרעקען זיך און אין וועלכער אונזערע רא־דיקאלען לייקענען; און ממילא זיי ביידען שוין גע־געבען די מעגליכקייט אנטייל צו נעהמען אקטיוו אין אט די קאנגרעסען.

אויב ס'איז דא איין פלאטפארמע, איין לאזונג, וואס קען פעראייניגען אלע יודען פון די לינקסטע ביז די רעכטסטע פון אלע לענדער איז עס דער פרינציפ פון יודישער גלייכבערעכטיגונג.

און דער געזונטער פרינציפ ווארפט נישט קיין חשד אויף וועלכען עס איז יודישען פאטריאטיזם צי אינטערנאציאנאליזם.

א יודישער בירגער קאנגרעס קען אויך נישט ארויסרופען דעם חשד אדער די איליוזיע פון א יו־דישער אינטערנאציאנאל, צי פון א בעזונדערער יודישער פאליטיק, פונקט ווי עס קענען נישט ארויס רופען די פערשידענע אינטערנאציאנאלע פרויען־קאנגרעסען, צי די אינטערנאציאנאלע קאנגרעסען פון די געוועזענע זעלנער אין דער וועלטקריג.

רבנו הקדוש

סעריע, ווי אזוי יודען האבען זיך איינגעארדענט אהן א לאנד

פון מ. קליינמאן

דעם הויפטפונקט פון גלאנץ, אויטאריטעט און פאפולאריטעט, האט דאס נשיאות אין ארץ־ישראל דערלאנגט אין דער צייט פונם דריטען נשיא נאכן חורבן — רבי יהודה הנשיא דער ערשטער, וועלכער ווערט אין תלמוד באצייכענט מיטן נאמען „רבי", אדער „רבנו הקדוש". שוין אט די נעמען, וואס מען האט איהם מיט זיי געקרוינט, נאך ביי זיין לעבען, בעווייזען ווי גרויס עס איז געווען זיין כבוד אין פאלק און ביי די חכמים, און ווי הויך מען האט איהם געשעצט און וואס פאר אנ'איינפלוס און אויטארי־טעט ער האט בעזעסען. מיר האבען שוין אין פרי־הערדיגען קאפיטעל דערמאהנט, אז נאך אין זיין יו־גענד האט זיך שוין אנגעזעהען זיין גרויסקייט און אז זיין פאטער אליין, דער נשיא ר' שמעון דער צווי־טער, האט איהם שוין אנערקענט גרעסער פון זיך אליין. שפעטער וועלען מיר זעהן, אז אויך ביי נישט־יודען און ביי דער רוימישער מאכט האט דער נשיא ר' יהודה געוואונען א שעצונג און אכטונג ווי קיי־נער פון די נשיאים ביז איהם און נאך איהם.

וועגען דעם נשיא און וועגען זיין פערשידענער־ארטיגער טעטיגקייט און אויפטוען איז דא זעהר פיל צו דערצעהלען, און אפילו ווי מיר וועלען עס מאכען בקיצור וועלען מיר מוזען פערנעהמען עטליכע קאפי־טלען און עס וועט נויטיג זיין דעם מאטעריאל איינ־צוטיילען. מיר וועלען אנהויבען פון זיין פערזענליכ־קייט.

וועגען זיין געבורט און זיין ערציהונג זענען אין דער פאלקספאנטאזיע אויסגעוועבט געווארען א סך לעגענדעס. איינע פון זיי איז, אז ער איז געבוירען געווארען אין דעם טאג ווען רבי עקיבא איז נפטר געווארען. הערמיט ווערט ווי געזאגט, אז ער איז געווען גלייך אין דער מדרגה מיט יענעם ריז פון די גרעסטע תנאים און האט פערנומען זיין פלאץ אין דער געשיכטע. און ווירקליך קאן ער פערגליכען ווע־רען נאר מיט רבי עקיבא אין דער מדרגה פון גע־לערנטקייט, פעסטען כאראקטער און ענערגיע. ער האט אויך פערענדיגט דאס גרויסע ווערק פון קאדיפיקאציע, פון זאמלען און ארדנען און סיס־טעמאטיזירען די געזעצגעבונג פון יודישען רעכט, וועלכעס עס האט אנגעהויבען רבי עקיבא אונטער דער השפעה פון זיין גרויסען מייסטער רבי יוחנן בן זכאי. רבי האט עס אונז איבערגעלאזען דאס מאָ־נומענטאלע ווערק, וואס הייסט משנה. אדער משניות וואס ווערט מיט רעכט געשטעלט אלס דאס צווייטע אין גרויסקייט נאכן תנ"ך, און איז פון דעמאלט אן 18 הונדערט יאהר בערך, נאך אלץ דאס גרונדגע־זעצבוך פון יודישען רעכט.

אין רבנו הקדוש זענען מערקווירדיג פערקער־פערט געווארען אייגענשאפטען, וועלכע זענען דאכט זיך דערוויידער איינע די אנדערע, אבער זיי האבען זיך ביי איהם צוזאמענגעמאסען אין א וואונדערליכער הארמאניע. ער איז געווען א קרענקליכער מענש און האט זיין גאנץ לעבען געליטען, אבער ער איז געווען שטארק און פעסט און אויסגעהאלטען איך זיין כא־ראקטער און אין זיין ווילען. ער איז געווען אונגע־הויער רייך און האט אויך נישט געשפארט צו־בעריסען נאך מעהר זיין הויז דורך די אפצאה־לונגען, וואס ער האט ארויפגעלעגט אויפן פאלק און ער האט אויפגעשטעלט דעם נשיאות־הויף אויף דער מדרגה פון א ווירקליכען פירשטליכען הויף. וואס האט אימפאנירט די אויסערע וועלט און אנגעפיהלט מיט שמאלץ און פרייד די יודישע מאסען, כאטש די חכמים איז דאס נישט איבעריג געווען געפעלען; און זיי האבען שטילערהייט געגען דעם „געראמבעלט"; און אין דער זעלבער צייט זאגט אויף איהם עדות דער תלמוד, אז ער האט אין זיין גאנץ לעבען נישט נהנה געווען פון זיין רייכטום אפילו מיטן מינדסטען פינגער; אלעס איז געוואן נאר לטובת הכלל, אויס־צוהאלטען ארימע לייט און תלמידי חכמים, שטיצען די געמיינדען און געמיינציגע אינסטיטוציעס, פער־טטפערן די פאדערונגען פון דער מאכט און צאה־לען די נויטיגע „מתנות" די רוימישע גובערנאטא־רען (מיר וואלטען היינט אויף אונזער לשון דאס גערופען „פאליטישער בודזשעט") און ענדליך צו פערשאפען דעם נשיאים־הויז אזא גלאנץ און פראכט אין די אויגען פון די גוים, אז זיי זאלען האבען פאר דעם הדר־ארץ, מורא האבען פאר זיין איינ־פלוס אין די „הויכע פענסטער" און איינזאפען דאס געפיהל, אז יודען זענען נישט גאר אינגאנצען א נער־פאלען פאלק, אז זיי האבען איבער זיך א פירשט פון זייערע אייגענע ברידער, וועלכער וואכט איבער זיי און בעשיצט זיי. ער איז געווען אן'אויטאקרא־טישע נאטור און בעוואוסטזיניג פון זיין גרויסע אוי־טאריטעט און איינפלוס און בעליבטהייט אין פאלק, און דאך האט ער זיך בעצויגען מיט דער גרעסטער ענוות צו זיינע ארומיגע, געאכטעט זיינע חברים און אפילו זיינע תלמידים און זיך צוגעהערט אויפמערק־זאם צו זייערע רייד. אין פרקי אבות האבען מיר פון איהם פאלגענדען זאץ: „א סך האב איך גע־לערענט פון מיינע לעהרער, נאך מעהר פון מיינע חברים, אבער נאך פיל מעהר — פון מיינע תלמי־דים". לויט זיין גאנצען מהות איז ער געווען א פראפעסאר־טיפ, א קאבינעט־מענש, א מאן וואס זיין גאנצע נשמה ליגט אין בוך, אין לערנען און פאר־שען. און אינאיינעם מיט דעם איז ער געווען א גלענצענדער אדמיניסטראטאר און ארגאניזירער און א וועלט־מענש, וואס האט געקאנט פערקעהרען מיט דער הויכער אריסטאקראטיע און רעגירונגס ־ לייט און פערשאפען זיך ביי זיי אכטונג און הדר־ארץ. דערפאר זאגט איהם דער תלמוד נאך דעם שבח, אז פון משה רבנו ביז איהם איז נישט געווען ביי יע־דען א פיהרער, וואס זאל האבען פעראייניגט תורה מיט גדולה צוזאמען. ער איז געווען פרום און צו־געבונדען צו דער יודישער טראדיציע און חשוב געהאלטען דאס מינדעסטע פון די אלטע יודישע גע־זעצען און מנהגים, און דאך איז ער געווען ליבע־ראל און רעכענענדיג זיך מיט די נויטען פון פאלק איז ער גרייט געווען מותר צו זיין אפילו אויף קאר־דינאלע דינים פון דער תורה אפי דעם פאלק לייכ־טער צו מאכען זיין עקזיסטענץ און דערהאלטען דעם ישוב אין ארץ־ישראל, אז ער זאל צוליב נויט און ארימקייט נישט מוזען אויסוואנדערען. בעזונדערס איז ער געווען בעזארגט צו דערהאלטען דאס פאלק ביי דער לאנדווירטשאפט אין ארץ־ישראל. ער האט געפיהלט, אז דא ליגט די גאראנטיע פון א נאציא־נאלער עקזיסטענץ און, אז ווען די יודען וועלען אפ־געריסען ווערען פונם באדען אין זייער לאנד וועט זיך אנהויבען דער אמת'ער גלות. דערפאר האט ער געשטרעבט מבטל צו מאכען א סך פון די דינים התלויים בארץ (די דינים וואס דער לאנדווירט אין ארץ־ישראל איז אין זיי חייב) און וועלכע בעלאס־טען די לאנדווירטשאפט אמאל אזוי שווער, אז דער פויער קאן עס גארנישט פערטראגען. אזוי האט ער זיך איינמאל פערמאסטען גאר אינגאנצען מבטל זיין די שמיטה אין דער צייט ווען דאס בית־המקדש איז חרוב. זיין געדאנקענגאנג איז פאר אונז היינט פער־שטענדליך: ווען יודען זענען א פריי פאלק אונטער אן'אייגענער רעגירונג און געזעצען, קאן די פאלי־טישע רעגירונג און געזעצגעבונג זיין אונטערווארפען די דינים פון דער תורה און דאס גאנצע לעבען קאן אזוי רעגולירט ווערען, אז עס זאל קיין ביזן נישט ארויסקומען פארן לאנד־פעארבייטער פון דעם, וואס ער וועט איין יאהר אין זיבען לאזען שטעהן זיין פעלד נישט בעארבייט און גאט האט דאך צוגעזאגט אז דאס זעקסטע יאהר וועט זיין אזוי געבענשט, אז עס וועט קלעקען אויך אויפן זיבעטען שמיטה־יאהר. אבער ווען איבערן לאנד הערשט א פרעמדע מאכט און פרעמדע געזעצען, און דערצו נאך א מאכט, וועל־כע איז אויסען די יודען אוועקצוטרייבען פון זייער לאנד, זיי ארויסצורייסען פון זייער אייגענעם באדען, דעמאלט קאן די איבעריגע בעלאסטונג פון פויער פערוואנדעלט ווערען אין א קללה פאר איהם און אויך אין א נאציאנאלער געפאהר פאר דעם גאנצען פאלק. ער האט אבער אין דעם ענין נישט געפונען די צושטימונג פון זיין בית־דין, זיי זענען געווען צו קאנסערוואטיוו און ווייניגער מוטיג ווי זייער גרויס־סער רבי און נשיא; און ווי מיר האבען שוין גע־זאגט, האט רבי נישט געהאלטען פון „דיקטאטור" און זיך גערעכענט מיט דער מיינונג פון זיינע חברים דעריבער האט ער זיך אפגעהאלטען פון אזא דראס־טישער רעפארם און דאס איינציגע, וואס ער האט דאך דורכגעפיהרט איז געווען, וואס ער האט אויס־געשלאסען א גאנצע רייהע פראווינצען אין גליל פון דער קדושה פון ארץ־ישראל אזוי אז אויף זיי זאלען די דינים פון שמיטה און די אנדערע מצוות התלויות בארץ נישט חל זיין. דאס איז אויך שוין געווען א געוואלטיגער אויפטו און האט געהאלפען צו פערמע־טיגען די לאנדווירטשאפט פון די יודען.

א. יאכימאוויטש

נייטארינס

אין צעבלוטטע פריהען באגינען,
ווען סיהאלט נאך פעסט דער שלאף די שטאט,
זינגען שוין אונזערע מאשינען —
און סיטאנצען אונזערע פיס אויפ'ן ראד.
ווען די די ערשטע זונען שטראהלען;
גאלדענע, אויף לייווענט ווייסע,
אין פורפור מארגען, מילדע פאלטע
און אין טעג — אין זוניג הייסע,
קלאפען דאן מאשינען ־ טרעטער.
געטריבען פון יונגע־פיס

און אין דיאווענט שעהן שפעטער,
ווען זון שיקט אניאפשיידס גרוס,
אין א פערוויסטעלטע אויף דיליווענט פאלט,
גייען די פוחות — ווי דער פאדעם אויס,
ווערען טירען און פענסטער צעפראלט,
צו אטעמען לופט פעהלט דא אויס.
מיט מארגען ־ גרוי צו גלייך,
צו מאשינען ווי פערד פערשפאנט.
צוועלף, דרייצעהן שעה אין א שוויס ־ טייך,
פערשטעכען מיר די לעבנס אין געוואנט...

צווישען אסימילאטארען

אין אמאליגען רוסלאנד

(א קאַפּיטעל זכרונות) ● פון ד״ר ה. זשיטלאָווסקי

פון מיין בעזוך אין דער רעדאקציע „וואסכאָד“, וואוהין איך בין געקומען מיט מיין מאנוסקריפט, שטעהט איצטער קלאָר אין זכרון אזא סצענע: אין א לאנגען און שמאָלען צימער, לעבען א טיש, א בעדעקטען מיט צייטונגען, וואָס פערנעהמט די גאנצע לענג, שטייט דער רעדאקטאָר, אדאלף לאנדוי, א הויכער בלאָנדין מיט לאנגע וואנסעס און א רייכער, מעטאל־בלאָנדער שעוועליורע. ער האלט מיין חיבור אין דער האנד, און איך שטעה אנטקעגען איהם.

לויט דעם זכרון, בין איך גלייך פון דרויסען אריין אין אָט דעם קאבינעט, נישט־דורכגעהענדיג קיין חדר. אָבער דאָס איז זיכער א טעות פון דעם זכרון. מסתמא האָט מען מיך דורך אנדערע חדרים אריינגעפיהרט אהין.

לאנדוי האָט א לענגערע צייט געבלעטערט דעם כתב־יד, זיך אפגעשטעלט אויף איינצעלנע זייטלאך, און לסוף איבערגעריסען דאָס טיפע שווייגען.

— גייגער.... גייגער.... — האָט ער גערעדט ווי פאר זיך — דאָס איז צו ראדיקאל פאַרן „וואסכאָד“.

גייגער איז דער נאָמען פון א יודישען היסטאָריקער און בערימטען פיהרער אין דער יודישער רעפאָרם ־ בעוועגונג. איך האָב איהם א היבשע פאר מאָל ציטירט אין מיין ווערק, אָבער זיכער נישט אין רעליגיעזע ענינים. ציטירט האָב איך איהם, ווי נאָך א סך אנדערע היסטאָריקער, נאָר ווי א רעפערענץ פאר א געוויסען היסטאָרישען פאקט אָדער פאר א געוויסען אורטייל איבער א פערזאָן, אָדער א נייסיגער לאגע אין אָט דער אָדער יענער צייט. אז ער ווערט פון וועמען־עס־איז בעטראכט פאר א „ראדיקאל“ אין א וועלכען עס איז פרט, האָב איך דעמאָלט נישט געוואוסט. מיט גייגערס „אורשפרונג דער ביבעל“, וואו ער לייקענט „תורה מן השמים“ — א גוטע ארבייט אין ביבעל־קריטיק — בין איך נאָך דעמאָלט נישט געווען בעקאנט: הרכבי האָט דאָס ווערק נישט פערשריבען אין זיינע „רעצעפטען“ פאר מיין ארבייט. לאנדויס צוגעפאָרען „ראדיקאליזם“ מיט יענעם היסטאָריקער האָט מיך פשוט פער׳חידוש׳ט.

— וואו האָט איהר גענומען גייגערן? — האָט ער זיך געווענדעט צו מיר.

דערצעהל איך איהם, אז געארבייט האָב איך אין דער ביבליאָטעק, מיט הרכבי׳ס הילף, און אז גייגערס ווערק זענען געווען פערשריבען אין הרכבי׳ס ביבליאָגראפיע פאר מיר.

— איז דאָך אויסגעצייכענט! — האָט לאנדוי ארויסגערופען אויפמונטערענדיג. — בעט הרכבין, אנשרייבען נאָך א פאָר ווערטער, אז ער האלט אייער שריפט פאר ראוי געדרוקט צו ווערען אין „וואסכאָד“ און איך וועל זי אויפנעהמען.

איז מיר אויך געוואָרען פרעהליך אויפן הארצען און אין אָט דער געהויבענער, האָפענונגספולער שטימונג בין איך גלייך אוועק צו הרכבין.

מיט אָט דעם גרויסען יודישען געלערנטען האָב איך מיך שוין א לאנגע צייט נישט געזעהן, זינט איך האָב מיך אויפגעהערט צו טומלען אין זיינע ביבליאָגראפישע בקיאות. דאָס מאָל האָט ער מיך אויפגענומען זעהר קאלט.

איך האָב איהם געזאָגט צוליב וואָס איך בין געקומען. הרכבי האָט זיך פער׳חידוש׳ט.

— פאַרן „וואסכאָד“ — „צו ראדיקאל“? אז זיי רייִדען דאָך דאָרטען אויף גאָט, אויף משיחן און אויף „גנתקא“! — האָט ער גערעדט פערביטערט.

אפילו אריינבליקען האָט ער נישט געוואָלט אין דעם מאנוסקריפט.

— צו וואָס? — האָט ער א פרעג געטאָן מיט אזא טאָן, ווי ער וואָלט געוואָלט זאָגען: „מה לי ולך?“

איך ווייס איצטער נישט, צי זיין אפזאָג האָט אויסגעדריקט אנ׳אידעאישען אפשטויס, אָדער פשוט דעם אומווילען צו פּאַרען זיך מיט חיבורים פון כאַלעהועמען. דעמאָלט אָבער האָב איך אין דעם אפזאָג געפיהלט א דירעקטע פיינדליכע שטעלונג צו א מענשען, וואָס איז שוין „אפילו“ פאַרן „וואסכאָד“ — „צו ראדיקאל“.

מיט א שווערען געמיט האָב איך מיך גענומען שלעפּען אהיים, באלד איז אָבער ווי א בליץ דורכגעפלויגען אין קאָפּ דער נאָמען סלאָנימסקי! ביז אהער איז זיין נאָמען ביי מיר נישט געווען פערביג־דען מיט יודישע ענינים. וואָס הארקאַווי איז פאר מיר געוועזען פאר דער יודישער געשיכטע, דאָס איז סלאָנימסקי געווען פאר דער וויסענשאפטליכער פאָר־שונג וועגען דעם נאציאָנאליטעטען פּראָבלעם: דער אריינפיהרער און וועגווייזער, וואו וואָס צו זוכען. דאָס האָט ער פון מיר פערלאנגט, איך זאָל גוט דורכ־נעהמען: 1) קלעמ׳ס קולטור־געשיכטע (א שלל מיט בענד!); 2) וואַיטצ׳עס „אנטהראָפּאָלאָגיע דער נאטור־פעלקער“ און דער עיקר 3) באסטיאַנס „דער מענש אין דער געשיכטע“. ווייל נאָר ווען מען איז בעקאנט מיט דעם פאקטישען מאטעריאל, וועלכען אָט די גע־לערנטע האָבען צוזאמענגעזאמעלט, בעארבייט, קלאַ־סיפיצירט און בעלויכטען קאָן מען געווינען א מעהר אָדער ווייניגער וויסענשאפטליכען בעגריף וועגען די ענינים: „פאָלק“, „מענשהייט“ און „מענשליכע קולטור“.

סלאָנימסקי האָט נישט איינגעשטימט מיט מיר, אז יודען זענען א פאָלק און אז אויך אונזער יודישע פראגע דאַרף בעהאנדעלט ווערען אין דעם ליכט פון דער נאציאָנאליטעטען ־ פראגע. ער איז געווען [...] מער, אז א פערטיפטער שטודירען פון דעם אויבען דערמאָהנטען מאטעריאל מוז אפבראבען יעהשן [...] פאר בעטראכטען די איצטיגע יודען ווי א נאציע.

יענעם מאטעריאל האָב איך דעמאָלט נאָך נישט געהאט דורכגענומען, אָבער מיר האָט זיך געדוכט, אז דער איינוויניגסטער זין פון דער יודישער גע־שיכטע, ווי ער האָט זיך פאר מיר אנטפּלעקט און ווי איך האָב איהם ארויסגעבראכט אין מיין שריפט, איז אויך א היבשער ארגומענט לטובת דער יודישער „נאציאָנאליטעט“. ס׳האָט זיך מיר געוואָלט ווי־סען, וואָס סלאָנימסקי האָט צו זאָגען דעריבער [...]

(ווייטער זעה זייט 20).

די ערשטע מפלה פון א ליעטניק...

דערצעהלט פון איהם אַליין — איבערדערצעהלט

פון י. אַבערזשאַנעק

איך בין דאָך שוין א ליעטניק נישט פון היינט און נישט פון נעכטען. עטעס בין איך דאָך שוין אנ׳אַלטער דאטשעפאָהרער. כ׳געדענק נאָך, ווי מיין טאטע איז געווען דער ליעטניק, און איך האָב איהם יעדען פרייטאג אפגעוואַרט ביי דער באהן און געכאפּט די פעקלעך. איצט בין איך אליין דער ליעטניק, און מיינע יורשים וואַרטען מיך אָפּ ביי דער באהן, און זיי כאַפּען די פעקלעך.

בין איך דאָך נישט קיין אויפגעקומענער, וואָס פאָהרט צום ערשטען מאָל אויף א דאטשע און ווייסט נישט מיט וואָס מען עסט דאָס. איך בין שוין א טעשמיסטענער, א ראפינירטער ליעטניק און דאָך.... און דאָך האָב איך דעם פערגאנגענעם פריי־טאג, ביים ערשטען ארויספאָהר, געהאט אזא מפלה, אז איך שעהם מיך צו דערצעהלען. ס׳איז מיר א חרפה און א בושה, וואָרום מ׳וועט לאכען אין די פויסטען אריין. איהר וועט לאכען און מיך וועט עס שמעכען. אז פארוואָס דערצעהל איך אייך די מעשה? דאָס טו איך נאָר דערפאר, כדי צו פערהיטען אנ־דערע ליעטניקעס, זיי זאָלען נישט האָבען די זעל־בע מפלה. הערט יודען, וואָס פאר א מפלה איך האָב געהאט ביים ערשטען ארויספאָהר:

היי־יאָהר, האָט מיין יודענע, וועלכע האלט זיך פאר א גרויסע „זנאַטאָטשקע“ אין דאטשע־וואוינונגען, געדונגען ווייט פון לאָדז, און דווקא אין נישט קיין יודישען דאָרף. פרעג איך זי:

— כומטשושעלע, וואָס עפּעס אזוי ווייט, און ווי דינגט מען עס היינטיגע צייטען אין א דאָרף צווישען גוים?

האָט זי דאָס מיר ערקלערט „לאָגיש“:

— אז ס׳איז ווייט, נישט אונטער דער נאָז, קומען נישט קיין געסט, אז ס׳קומען נישט קיין געסט, עסט מען אליין אויף ספּיסעל פּאזשעמקעס מיט סמעטענע, א ז׳סקומען נישט קיין געסט, דאַרף מען נישט שלאָפען אין דער סטאָדאָלע צוזאמען מיט אנדערע חזירים, נאָר די קענסט שלאָפען אין דיין בעט. אז ס׳קומען נישט קיין געסט דאַרף איך נישט שטעהען ביי דער קוך און אויסטאמאָשען ס׳ביסעל פוטער און צעקלאפּען די אייער און אליין „אָבעישטשאש שען זע סמאקעם“ — נעהמען זיך, הייסט עס, אין זינען אריין, וואוינט מען נאָהענט, האָסטו יעדען טאָג אנדערע געסט. דערפאר האָב איך, זאָגט זי, געדונגען ווייט, וועל איך פּטור זיין פון געסט.

— פארוואָס צווישען גוים?

— גאָר פּשוט: ערשטענס, איז עס ביליגער, צווייטענס, פיהלט מען זיך עפּעס „פּעוונעישער“, אז דער גאָספּאָדאַזש איז א גוי מעג ער זיין דער גרעסטער שונאי ישראל, וועט ער „זיין“ ליעטניק נישט לאָזען טון קיין עוולה, דערפאר האָט זי גע־דינגען ווייט פון לאָדז און דווקא אין א גוישען דאָרף.

ווענען וואָס דערצעהל איך דאָס אייך? ווייל דאָס האָט א שייכות צו דער געשיכטע, וואָס איך וועל אייך דערצעהלען, הערט זשע אויס מיט קאָפּ; געווען איז עס די פערגאנגענע וואָך, זאָגט זי צו מיר מיין יודענע:

— ווייסט מאמעלע, וואָס מיר איז איינגעפאלען?

— וואָס אזוינס?

— מיר איז איינגעפאלען, אז ס׳איז א שאָד יעדער טאָג, וואָס איך זיץ און פּראַזשעל מיך מיט די קינדער אין לאָדז. דירה־געלד קאָסט. היצען האָבען זיך געמאכט גאָר וואוסטע, נאַ צו וואָס זאָל איך זיצען אין לאָדז אהן אטעם, אז פאר דעם זעלבען געלד, קען איך האָבען שוועדישע פּאָוויעטשע. אי, די קינדער? שולע? ביז וואקאציע איז נאָך צוויי וואָכען? נארישקייטען! קיין דאָקטוירים וועלען זיי סירווי נישט זיין. קיין פּראָפעסאָרען אויך נישט. וואָס מען זיי „וואקאציע“ פריהער און באסטא!

האָב איך דאָך געזעהן, אז מיין יודענע רעדט צו דער זאך. האָב איך די קינדער „זוואָלניעט“ פריהער, און מיין יודענע האָט זיך גענומען גרייטען צום „וויאזד“.

האָט זיך א גאנצע וואָך געטון אויף טיש און אויף בענק. יעדען טאָג אנדערע פעקלעך, צו דער שניידערין און פון די שניידערין, קליידלעך מיט „נאזשוטקעס“, און קליידלעך אהן „נאזשוטקעס“ קליידלעך מיט קימאָנקעס און קליידלעך גלאטע. קליידלעך פון זייד און פון „פּאָלסקי לען“. איצט: באַדע־קאָסטיומען. מאַנטעשקעס און „פּיזשאמעס“ און ביזשאמעס און אנדערע סמאטעס. און וואָס איז מיט לעטשאָלעך, זאקען, טשאפּעמושקעס און שאר ירקות?

איז זי טאקע א גאנצע וואָך נישט געווען א מי־נוט אין דער שטוב, נאָר געהאַלטען אין איין געהן און איין ברענגען פעקלעך, גענומען א 50־ער זלאָט ארויס אין גאס און איהם צערעכט טעמאכט — אפגעשאכטען אויף גלאט כשר.

אזוי איז עס געגאנגען א גאנצע וואָך. דאָנער־שטאָג זאָגט זי צו מיר:

— כאמעלע, דו ווייסט, אז איך בין שוין פער־טיג? איך וואָלט טאקע געוואָלט, אז מיר זאָלען מאָרגען פאָהרען.

— מאָרגען? פרייטאג? וועלכער יוד ציהט עס פרייטאג אויף א זומער־וואוינונג?

— ס׳שאדט נישט! אין א גוישען דאָרף איז נישט קיין חילוק.... מ׳וועט מיטנעהמען פיש מיט פלייש, חלות און קידוש־ווין, א חוץ דראָבנאָסט־קעס מעג מען ארויספיהרען אין הערבריה, און דו וועסט קו־מען שפעטער מיט די פיש און פלייש, וועט מען א מאך־געבען שבת אוינס און צוויי — דו ווייסט דאָך, אז דיין ווייב וויל — קאָן זי!...

יאָ, איך ווייס, אז מיין ווייב וויל — קאָן זי. נו, איז עס געבליבען בהסכם, צו פאָהרען פרייטאג בעגינען, זי איז גלייך ארויס אין דאָרף אריין, בע־שטעלט א פוהר און גענומען פאקען!

א גאנצע נאכט האָט מען געפאקט. דאָס געפעקס אין א בעזונדערען קאסטען, אנגעפאקט מיט היי, ס׳גלאָזווארג אין א קאסטען אנגעפאקט מיט שטרוי און גראַטשינעס. ס׳קוכען־שענקעל, די וואסער־באנק, דעם קויהלען־קאסטען, דעם טיש און שטוה־לען פערקלאפּט די טיהרען מיט נעגעל און פער־בינדען מיט שטריק. די בעטען צעליינט, די שעני־קעס אנגעפיהלט — אלץ אין מיטען דער שטוב.

חברה קליינוואָרג האָט געהאט א מחיה, זיי האָבען ארומגעטאנצט א גאנצע נאכט ווי די שדים. זיי האָבען געטאנצט אויף די שעניקעס, געשפּרונגען איבער די קאסטענס. פארטאָג האָט מיין יודענע אנ־געשפּארט דעם קאָפּ אויפן קויהלען ־ קעסטעל. איך האָב געכאפּט א דרעמל אויף דער וואסער ־ באנק. איין קינד איז געלעגען אויסגעצויגען אונטערן טיש און געכראפּעט, ס׳צווייטע האָט זיך צוגעשפּארט אויפן גראַמאָפאָן. ס׳דריטע האָט זיך אויסגעבעט אין א שופלאָד. דאָס פערטע האָט זיך אונטערגע־לעגט א גלאזערנעם בעקעל צוקאָפּענס. אזוי האָט מען זיך אוועקגעלעגט וואַרטען.... אויף דעם פויער פון דאָרף.

אין דערפריה האָב איך מיר אפגעדאוונט, געזעגענט זיך מיט מיין בני בית, אפגערעדט, אז איך קום נאָכמיטאג, וועל מיטברענגען פיש און פלייש, חלות און קידוש ־ ווין א חוץ דראָבנאָסט־קעס. און זי וועט שוין ערלעדיגען דאָס איבעריגע. ארויסשיקען די זאכען, ארויספאָהרען מיט די קינ־דער, מאכען דאָרט אלץ אין אָרדענונג און פּאַרטיע.

פך הוה, אזוי איז עס געווען. מיטאָג־שעה האָב איך מיך געלאָזט אויפן איינקויף. צו ערשט בין איך ארויסגעלאָפען אויפן פישמארק, פרעגט מיך די פּי־שערקע:

— א העכטעל? א קאַרפּעל? א לעשטשעל?

שטעה איך ווי א ליימענער גולם. איך זאָל ווי־סען פון ביין, פון וואנען ווייס איך? איך ווייס, וואָס ס׳איז שום, סעטע, שטריטשאַרן, קאַמבאַרן, נאַרזור, פלינדה און אנדערע געשעפטליכע זאכען, אָבער סאָרטען פיש? העכט צי לעשטש, פון וואנען ווייס איך חאָם?

— ווייסען זי וואָס? געבען זיי מיר אי דאָס, אי יענץ, אזא מין.... מעלאנזש!

דעם צווייטען ווערט האָב איך געמאכט אין דער יאטקע.

— וואָס פערלאנגט איהר, פּעניע?

— פלייש.

— אויף א יויך צי אויף אנ׳איינקאכעכץ?

— וואָס הייסט? וואָס איז דער אונטערשיד?

— ס׳איז א גרויסער אונטערשיד. ס׳איז דער אונטערשיד פון א זומערדיגע אלפאַגע ביז א וועלור.

— אזוי גאָר? איז דאָך ביטער. טא וואָס טוט מען? ר׳ קצב, גיט אנ׳עצה.

— ווייסט איהר וואָס? נעהמט אנ׳עוף. וועט אייער ווייב מאכען דערפון וואָס זי וועט וועלען.

— אויסגעצייכענט! הונדערט יאָהר זאָלט איהר לעבען! איהר זענט א יוד א חכם! אנ׳עוף, אוי יאָ אנ׳עוף!

— אנ׳עוף? א הוהן צי א יונג גענזעל?

— הע? א הוהן צי א יונג גענזעל? איך ווייס, פון וואנען ווייס איך? וואָס איז דען דער אונטער־שיד?

— ס׳איז אנ׳אונטערשיד. אייניגער האָט ליב א [illegible] ביילעק און א הוהנערנע יויך איז א צווייטער האָט ליב א געבזזענע פולקע.

— ר׳ קצב, גיט אנ׳עצה. וואָס טוט מען?

— שאַט, כ׳האָב אנ׳עצה. נעהמט א האלב גענדזעל און א האלבע הוהן. וועט איהר האָבען בייִדע: אי א הוהנערנע יויך, אי א גענדזענע פולקע.

— א לעבען אויף אייך, ר׳ קצב! — האָב איך ארומגעכאפּט דעם קצב און איהם געגעבען קושען.

פון קצב בין איך אוועק צום בעקער, געקויפט חלות פון בעקער בין איך אוועק נאָך א פלעשעל ווייך, האָב איינגעקויפט נאָך אביסעל „דראָבנאָסט־קעס“, ווי: עטליכע קילאָ צוקער, פארין, א זעקעלע מעהל, גרויפען, קאשע, קאווע, ציקאָריע, טעה, ריין, א זעקעל קארטאָפעל און אנדערע „דראָבנאָסטקעס“ און אוועק צו דער באהן.

געה איך גלייך צו צום פענסטערעל און הייס מיר געבען א בילעט, זאָגט צו מיר דער גוי:

— „פּאַנושאַנג פּאַן בענדזשע מיאל דאָפּיערא א אוסמעי וויעצשור“.

— „א אוסמעי? צאַ זנאטשי א אוסמעי? פשע טשעש אוסמא יוזש יעסט זמן ליכט ־ ציגדען?.... כאַ יאַ בענדע פזשעז פּאַנאַ מחלל שבת זיין?“....

קוקט מיך דער גוי אָן, און שמייכעלט אונטער די וואָנסעס. האָב איך דאָך געזעהן, אז כ׳האָב צו טון מיט אנ׳אנטיסעמיט, בין איך צו צום צוויי־טען פענסטערעל און מיר געהייסען געבען א בילעט. האָט מיר יענער אויך געענטפערט דאָס אייגענע; „א אוסמעי“.

האָב איך דאָך געזעהן, אז איך בין מיא[...] אריינגעפאלען. וואו וועל איך בלייבען מיט דעם [...] גאַזש? און וואָס וועט דאָרט אין דאָרף טון מיין [...] ווייב און קינדער, זיי וועלען דאָך אויסגעהן [...] הונגער. זיי וועלען דאָך נישט ווייסען וואָס אי[...] צוקלערען. האָב איך מיך אוועקגעזעצט אויפן [...] זאָל און געוואַרט.

קוים דערלעבט אכט א זייגער. דער צוג [...] מיט מזל אנגעקומען. איך זיץ שוין אויף דער [...] דאָס הארץ קלאפּט מיר. דעם ערשטען מאָל א [...] אין שבת. וואָס וועט מיין ווייב זאָגען? נאָך [...] וואָס ס׳איז א גוישע דאָרף.

קום איך דאָרף אריין. שלעפּ מיך מיט מיין [...] גאַזש אהין, אויף דעם אדרעס, וואָס מיין [...] האָט מיר אויפגעגעבען. קום אהין, פרעג איך [...] פויער, וואו מיין ווייב וואוינט, קוקט מיך דער [...] אָן ווי משוגע:

— יאַק טאַ? פּסעטע זונא ניע פּסיע[...] ווצאַלע“.

— וואָס הייסט ניע פּסיעבאַלאַ? האָב [...] נישט פערשטאנען דעם ענטפער. עפּעס געפעלט [...] נישט די מעשה. וואָס ווייסט? היינטיגע צייטען! האָב איך איהם גענומען אויספרעגען, האָט זיך [...] רויסגעשטעלט, אז.... דער פוהרמאן איז נישט [...] פאָהרען נאָך די זאכען, דעריבער איז מיין [...] מיט די זאכען געבליבען אין לאָדז.

— אזוי גאָר? א שיינע מעשה כ׳לעבען! [...] וואָס וועל איך דאָ טון מיט די פיש און מיט [...] מיט די חלות מיטן וויין און מיט די אנדערע [...] נאָסטקעס? וואָס וועט זי דאָרט עסען מיט די [...] דער? און וואו וועל איך מיך אהינטון אין [...] אליין אין א גוישען דאָרף?

שטעה און קלער, ס׳פאלט צו די נאכט. [...] דאַרף מקבל שבת זיין, קיין מנין נישטא. האָב [...] מיך אוועקגעזעצט אויף מיין באגאזש און גענ[...] מקבל שבת זיין. די טרערען האָבען ביי מיר [...] נען ווי יום־קדוש. כ׳האָב מיך דערמאָהנט, אז [...] בין איין יחיד אין דאָרף... היינטיגע צייטען.... טוט מען? אפשר צוריקפאָהרען? ס׳איז דאָך [...] נפש און פקוח נפש איז דוחה שבת.... ווי איך זיץ אזוי און קלער, קומט צו מיר דער [...] און זאָגט:

„פּראָשע פּאַנא, מאָזשע פּאַן בּצע דאַ סטאַ[...] וויטשאַיץ סע?“

האָב איך נישט געהאט קיין עצה. בין אריין [...] דער סטאָדאָלע, האָב מיר אונטערגעלעגט [...] נישעמאָדאַן צוקאָפּענס, אָבער שלאָפען? ווער [...] שלאָפען, ווער? אין קאָפּ זענען מיר אדורכגעפ[...] פערשידענע שרעקליכע מחשבות. א יוד אין א [...] ערישע סטאָדאָלע? איינער אליין אין א דאָרף? [...] יעדען שאָרך, האָט מיר ס׳הארץ א צאפּעל־געט[...] און אזעלכע ביטערע מחשבות בין איך איבערגע[...] מען די נאכט. א גאנצען שבת האָב איך געפ[...] קיין בראָט וואסער און מויל נישט געהאט. [...] דערוואַרט שבת צו נאכט. און ווי מ׳האָט אָנגע[...] דען א ליכט, בין איך אוועק צו דער באהן, גענ[...] א בילעט, געקומען בשלום אהיים. זיך אוועקגעל[...] אין בעט אריין. געשיקט נאָך א דאָקטאָר. כ׳ה[...] מעדיצינען. דער דאָקטאָר זאָגט, ס׳איז נישט [...] פעהרליך. נערווען ־ צעשטרייאונג, הארץ, מא[...] אָבער ס׳איז גאָרנישט.

די זעלבע מפלה האָט געהאט מיין ווייב, זי [...] א גאנצען שבת גע׳חלש׳ט פאר הונגער מיט די [...] דער און דאָס אלץ צוליב — א פוהרמאנקע!...

יודען, איך דערצעהל אייך די מעשה, כדי א[...] זאָלט זיך היטען, און נישט ציהען פרייטאג א[...] דער זומער ־ וואוינונג....

—*✻*—

בײַ די טויערן פון ירושלים

(עלעגישע סצענע) פון משה בראָדערזאָן

(אין בלוט־אונטערגאַנג איז אײַנגעטונקען געווען די ערד און די שטאָט פון אַלע שטעט. ירושלים, ווען עס האָט געשלאָגן די לעצטע שעה פון דעם „שטערן פון זײַן תקופה", וועלכער איז לויט זײַנע, „ווי אַ ריזיקער עמוד האש — פאַרן קאַראַוואַן פון זײַנע באַטרויערטע ברידער, מיט אַ ליד געגאַנגען איבערן פינסטערן מדבר פון גלותי".

אין יענעם פאַרנאַכט האָט זיך ר' יהודה הלוי פאַר די טויערן פון ירושלים, פון וועלכע ער איז אַרויס — אָפּגעשטעלט.

שטיל איז ער געזונקען אויף אַ שטיין, מיד און צובראָכן, און מיט אים איז בלויז זײַן שאָטן געווען — זײַן צווייטער „איך" — אַבול־כאַסאַן אַל־לאַווי.

יאָ, אַ פאַרנאַכט האָט נאָך אפשר קיינמאָל נישט געשפּילט אַזאַ מעקימדיקן ניגון פון אַנטוישונג און יאוש, ווי דאָס איז געווען אָט אין יענעם פאַרנאַכט).

אַבול־כאַסאַן

אָקאָרשט אַרויס —
נאָך נישט אַדורך קיין הונדערט שריט
און — מיד.

ר' יהודה הלוי

יאָ, מיד, אַבול־כאַסאַן:
די שווערסטע מידיקייט איז נישט פון גיין,
פון שפּאַנען מײַלן,
פון אַקערן די ימים און מדבריות;
די שווערסטע מידיקייט עס קומט,
אַז ס'איז נישטאָ צו גיין אַ ווו,
נישטאָ די פוסטריט, ווו צו ווענדן,
און ס'ווײַזט זיך אויס אין אויסגאַנגלאָזיקייט געקוועלט,
אַז אויך אין לאַנד, פון אדני —
האָט גאָט פאַרפעלט!

אַבול־כאַסאַן

מײַן גאָט! מײַן גאָט!
דאָ האָט געוווינט די שכינה
און דער נביא!
צוריק אַוועקגיין אין מײַן צווייטער היים —
מאַלעדאָ, צי קאָרדאָוואַ,
וואָס האָט געבוירן מיך,
מיך אויסגעוויגט און אויסגעכאָוועט,
וואָס האָט דאָס ליד אין מיר פאַרזייט,
ווו ס'איז די טאָכטער מײַנע
און דער האָפענונג דערפרייט,
ווו ס'זענען נאָנטע מײַנע,
מײַנע פרײַנט
אין שטענדיקער דערוואַרטונג אויף באַשייד?
ווו זאָל איך גיין?
ווו זאָל איך זוכן איצט אַ וועג אַ נײַעם?

אַבול־כאַסאַן

צוריקגיין, ווו ס'איז נאָנט —
ירושלים!

ר' יהודה הלוי

צוריקגיין קיין ירושלים,
וואָס ס'איז נישטאָ —
וואָס אין דער ווירקלעכקייט איז נישט פאַרהאַן?
וואָס איז אַ דמיון בלויז
אַ חלום נאָר,
אַ שאָטן — אָט ווי דו,
אַבול־כאַסאַן!

אַבול־כאַסאַן

מיר זענען דאָך אָקאָרשט אַרויס פון דאָרטן!
אָט זענען זיי די טויערן,
די בערג,
דער מגדל דוד,
אָט איז ירושלים־הימל —
מיר זענען דאָך אָקאָרשט אַרויס פון דרטן!

ר' יהודה הלוי

ס'איז שאָטנס, שאָטנס נאָר —
געשפּענסטער־גאָרטן!
נישט דאָס ירושלים האָב איך אין מײַן טריט
און ליד
געאָנט —
נישט דאָס איז דאָס געבענטשטע לאַנד,
וואָס ס'איז פאַר וועלט געבאָטן,
ווי דו איז עס — אַצינד,
בלויז צער און טרויער דורכגעזאַפּטער שאָטן,
בלויז צער־און־טרויער דורכגעזאַפּטער שאָטן,
פון קבר אבות־וואַנדערער באַטראָטן!

אַבול־כאַסאַן

קיין טוי עס פאַלט נישט אויף דײַן האַרץ,
יהודה —
קיין לינדערונג עס קומט נישט צו דעם דורשט פון דײַנע ווערק,
עס ליגט נישט איצטער אויף יהודה־בערג
קיין ראָסע..

ר' יהודה הלוי

אַדני... נגדך כל תאוותי, —
און ווו ביזט איצטער גאָט —
דאָס ווייס איך נישט!
אין וועלכן ביזטו עיר המקלט,
ווו ביזטו ווו דען אײַנגעהילט,
אין וועלכן סוד,
אין וועלכע שלייערן און הייליקע געווענדער —
אַז בינען - בינסטו נישט
אין אָרט ווו ס'איז געווען דײַן יסוד,
אין האַרץ פון אַלע לענדער?!
אַבול - כאַסאַן, דער שאָטן מײַנער
קאָן זײַן ווייסט —

אַבול־כאַסאַן

יהודה, זיי געטרייסט:
די טרייסט - לייטזעליקייט
וועט ברענגען דיך צום וויסן!

ר' יהודה הלוי

אַזוי אין דורות אָפּלעבן
און בלויז פון טרייסט געניסן,
מיט נחמו - נחמו
אויף געזאָטלטן בטחון,
אויף אָט דעם אייזעלע דעם אַלטן
אַרומרייטן מיט אָפּגעשאָכטענע חלומות
מיט האָפענונגען אָפּגעשטאָרבן,
אויף שטענדיק אײַנגעפּאַקט
אין אָרימער, אין בעטלער - טאָרבע,
און אויסקוקן אויף צוגעוואָרפן ביין,
וואָס איז גאָר אָפּט — אַ שטיין —
אַ שטיין, וואָס האָט אונדז קיינמאָל אויסגעמיטן,
און שטענדיק אין דעם מיטן האַרץ געטראָפן,
און שטענדיק דאָרט געבליבן ליגן, ווי אַ לאַסט
אין ווונד, וואָס אייביק וועט זי בלײַבן אָפן
און פון אכזריותן פאַרהאַסט.....

אַבול־כאַסאַן

איז קיין גואל און קיין רופא דען נישטאָ,
די ווונד צו היילן —?

ר' יהודה הלוי

דאָס האַרץ די גרויסע פון דער וועלט —
מײַן אומגליקלעך, ביז משוגעת - געהאַסטעס פאָלק,
וואָס אָפן איז פאַר יעדן לייד און נויט,
קאָן אפשר אויסהיילן דער טויט —
אַ קבר פון פיר איילן!
די אורקראַפט רויע פון די פעלקער,
ווען ס'איז אפילו מיטן מוח שטאַרק באַוואָפנט,
פירט אומאויפהערלעך דעם פאַרמעסט
אַנטקעגן האַרץ, וואָס — אַלע וויל אַרײַננעמען,
וואָס פאַר אַלעמען, אין גרויס רחמנות צו דעם קיום,
איז עס אָפן...
צי וואָלט נישט בעסער דען געווען דער טויט,
וואָס וואָלט אונדז פון די גורל - גרוילן אויסבאַהאַלטן,
ווי אויסבאַהאַלטן האָט עס
אונטער קנאָפּע קברים און מצבות
אין דער געשיכטע, קונסט און די לעגענדן,
די אין פאַרגעסנקייט אַוועקגעגאַנגענע,
די פעלקער אַלטע?
צי וואָלט נישט בעסער דען געווען אַנטרינונג,
ס'פאַרשווינדן פון דער אויבערפלאַך פון דר'ערד —
צי וואָלטן מיר אין טויט די אויסלייזונג געפונען?
איז אָבער נישט באַשערט
פאַר אונדז דער טויט —
ווײַל מיטן אויסגיין פונם האַרץ,
מוז אומקומען דער גאַנצער גוף:
עס וועלן אָפּשטאַרבן די אברים די אַלע
און אויסהויכן עס וועט די זינדיקע נשמה
פון דער גאָרער וועלט!
„אָ, ניין! מיר זענען נישט אין מעלה פון אַ מת!
„מיר זענען נאָר אין מעלה פון אַ פיבערדיקן חולה,
„פון וועלכן רופאים אַלע
„עס האָבן זיך שוין אָפּגעזאָגט!
„דערוואַרט דער חולה הילף זײַנע
„אין וווּנדער —
„ער וואַרט זײַן תשועה דורך אַ מופת,
„דורך אַ שינוי,
„דורך אַן ענדערונג אין די נאַטור - געזעצן!"

אַבול־כאַסאַן

איז לאַנג צו וואַרטן נאָך?

ר' יהודה הלוי

אפשר אייביק, —
ביז סוף פון מענטשן־מין.
עד סוף הדורות!

אַבול־כאַסאַן

ווי שוואַרץ! ווי פינסטער!

ר' יהודה הלוי

יאָ — שוואַרץ און פינסטער אָט אַזוי,
אַז אָפּטערס דוכט זיך מיר,
דאָס ס'איז בעת בריאת עולם
דעם אייבערשטנס באַפעל
„יהי אור" — אַוועק אין ניוועץ —
נישט דערהערט געוואָרן ....
דו זעסט דאָך, זעסט, אַבול - כאַסאַן,
ווי ס'זעט איצט אויס
דער בענקשאַפט אָנגעזעטיקטער בן ששים,
דער פון דער ווייזהייט אײַנגעבויגטער מאַן —
ווי כ'זע איצט אויס,
וואָס ס'האָט אויף מיר געזאָגט
אין די בר מצווה - יאָרן
ר' משה אבן - עזרא,
אַז פון קאַסטיליען האָט אויפגעשטראַלט אַ ליכט,
וואָס וועט באַשײַנען גאָר די גאַנצע וועלט!
צי ווייסטו, ווי ס'איז חושך אין דעם ליכט,
וואָס האָט געזאָלט די וועלט באַשײַנען?

אַבול־כאַסאַן

יהודה —
מ י ר האָבן זיי געגעבן ס'ליכט פון לידער,
פון לידער, וועלכע זענען אויך אַ שײַן
פון אהבה און פון תפילה!

(ענדע — איבערמאָרגן פרײַטאָג)

אימפּאָטענץ

(מעדיצינישע שמועסן)

פון ד"ר מעד. ה. רוזשאַנער

אין די פריהערדיגע אַרטיקלען האָבן מיר טעגוי, אַרומגערעדט די פערשפּרייטונג, דעם וועזען און פער שידענע פאָרמען פון מענער־שוואַכקייט. הײַנט ווער לען מיר זיך אָפּשטעלן ספּעציעל אויף דעם אַזוי גער ופענעם פריהצײַטיגען זאָמען־אויספלוס. יעדער נאָר מאַלער געשלעכטליכער אַקט ענדיגט זיך מיט'ן זאָ־מען־אויסגוס, דאָס איז דער ציל, צו וועלכען עס שטרעבט די נאַטור אום צו דערהאַלטען דעם מין, דעם דור. געוועהנליך דויערט עס אַ געוויסע צײַט 5—10 מינוטען ביז דער געשלעכטליכער אַקט ווערט פערענדיגט; עס זענען אָבער פאַראַן „היציגע" (ווי זיי רופען זיך אַליין אָן) וואָס ווערען פערטיג פיל שנעלער, אַ פּאָר מינוט, און אַמאָל טאַקי דאָס אויך נישט — און דער געשלעכטליכער אַקט איז שוין צו גנדע. עס פּאַסירט אַפילו, אַז דער אויספלוס פון זרע קומט פאַר טאַקי שנעלער, איידער דאָס צוזאַמענקומען האָט זיך איבערהויפּט נאָך אָנגעהויבן. ווי בעקאַנט, האָבן די פראַנצויזישע געלערטע עס שאַרפזיניג באַצייכנט מיט דעם פערגלייך צו אַ ווײַזיט־קאַרטע, וואָס דער מאַן לאָזט איבער אין פאָרהויז־צימער בײַ דער פרוי. די לאַגע פון מאַן איז דאַן געוועהנליך, אַ גאַנץ אומאָנגענעהמע, פּשוטרע, איך דערמאָן מיך ווי איינער פון מײַנע פּאַציענטען אַ מאָל האָט אַ לענגערע צײַט זיך בעמיהט צו געווינען די סימפּאַטיע פון זײַנס אַ באַלעגטע פרוי. ווען נאָך לאַנג בעמיהונגען; האָט זיך עס איהם שליסליך אײַנ־געגעבען אַיין די היסבאַגערטע האָט בעוויליגט זיך אַרײַנצולאָזען אין דער קאַוואַלערקע, דערפילט ער פּלוצלינג, אַז — „די שפּיל איז צו ענדע". „ניין, איך קאָן בײַ מיר נישט פּועל'ן אַזוי צו האַנדלען אין בעציהונג צו מײַן בעסטען חבר". דאָס איז געווען דער שלייער, דער צוהעק אונטער וועלכען שוין אונ־זער אַמאָטער האָט זיך געקאָנט צוריקציהען און אָפּ־טרעטען.

צי איז דער פריהצײַטיגער זאָמען־אויספלוס אַנ'־אָפּטע ערשיינונג? יאָ, לעצטענס, נאָך די מלחמה־יאָרען ווען אונזער נערווען־סיסטעם האָט געהאַט אויס צושטיין קלעפּ און זעץ, ווען די עקאָנאָמישע און סאָציאַלע פערהעלטנישען זענען געווען אַזוי אונ־ערטרעגליך, ווען די קינדער־פראַגע איז געוואָרען אַ זעהר ערנסטער פּראָבלעם; וואָס האָט געשטערט צו פיהרען אַ נאָרמאַל געשלעכטליך לעבען — קאָן מען אָננעמען, אַז 50% מענער לײַדען אין אַ קלענערער, אָדער גרעסערער מאָס, פון דער אויבען־דערמאָנ־טער פאָרם אימפּאָטענץ. אין געוויסע פאַלען איז די דאָזיגע ערשיינונג גאַנץ פערשטענדליך, אַפילו בײַ פולשטענדיג נאָרמאַלע און פּאָטענטדערפעהיגע מע־נער — אַ גאַנץ לאַנגע אַבסטינענץ צ. ב. איז גורם אַז דאָס ערשטע צוזאַמענקומען זאָל זײַן פון גאַנץ קורצען דויער. אויב די לײַכטע פאָרמען פון פריהצײַ־טיגען זאָמען - אויספלוס ווערען כמעט נישט בע־מערקט פון דער בעטרעפענדער פערזאָן, קעהרען די ערנסטערע פאַלען צו די שווערע פּלאָגען, וואָס קאָנען פערמאַטערן דאָס לעבען דעם חולה. און נאָך עפּעס: די פרוי ווערט אויך אַרײַנגעצויגען אין די האַזיגע טראַגעדיע: דער צופיל קורצער געשלעכטליכער אַקט דערנערווירט, לאָזט אומבעפרידיגט די פרוי, אַפּאַמאָל קאָן עס אַפילו דערפיהרען צו זעהר שווערע נער־ווועזע ערשיינונגען. די לעצטע ווירקונג פון זייער זייט שטאַרק דעפּרימירענד אויפ'ן „שולדיגען" — דעם מאַן. דער סוף — די קראַנקהייט פערערגערט זיך.

ספּעציעל טראַגיש שטעלט זיך פאַר דער פריה־צײַטיגער זאָמען־אויסגוס בײַ אַ פרישפערהייראַטען: דער ווידערשטאַנד וואָס פערשאַפט נישט קיין ספּע־ציעלע שוועריגקייטען פאַר אַ געשלעכטליך קרעפטי־גען מאַן, ווערט פערוואַנדעלט אין אַ אומבעזיגבאַ־רע פעסטונג פאַר דעם לײַדענשאַפטליכען, נערוועזען און לײַדענדען מאַן. אַ נידערגעשלאָגענהייט, פערצווייפלונג בעהערשט דעם פרישבעווייבטען. די לאַגע פון דער פרוי איז אויך נישט מקנא צו זײַן. מיט איין וואָרט דער „האָניג" חודש פערמאַגט נישט אַזוי ווייט קיין האָניג, ווי גיכער אַנדערע ווייניגער זיסע בינען־פּרע־זענטען. די אויסזיכטען? מעהרסטענטיילס זעהר גוטע — אַ בערוהיגענדע ענטשפּרעכענדע, אינדיווי־דועלע בעהאַנדלונג האָט די גרעסטע אויסזיכטען אויף אַ שנעלען און ראַדיקאַלען ערפאָלג. דער שלום בית ווערט צוריקגעשטעלט, דאָס געשלעכטליכע לע־בען ווערט אַוועקגעשטעלט אויף זיכערע, פעסטע באַהנוועגען, וועלכע סיבות רופען אַרויס דעם פריה־צײַטיגען זאָמען־אויספלוס? דער בעריהמטער ווינער יודישער געלעהרטער פרויד, וועמעס 80־יעהריגען געבורטסטאָג מען האָט לעצטענס מיט אַזאַ פּערנעם געפײַערט אין דער גאַנצער וועלט, ערקלערט דעם פריהצײַטיגען זאָמען־אויסגוס אויף פאָלגענדען אופן.

„דער לײַדענדער, זאָגט פרויד, הויבט אָן צו גע־ניסען דעם גאַנצען אַקט אין זײַן פאַנטאַזיע, אַזוי אַז בײַם ווײַב נעמט איהם בלויז עטליכע סעקונדען, כדי צו דערגרייכען דעם אָרגאַזם, ד. ה. ווען ער דער־נעהנטערט זיך צום ווײַב, האָט ער שוין דעם גרעס־טען טייל פון געשלעכטליכען אַקט דורכגעמאַכט (אין זײַן פאַנטאַזיע) און איצט קומט שוין דער סוף פון אַקט.

דערמיט וואַרשײַנליך דערקלערט זיך דער אומ־שטאַנד, וואָס געוויסע קראַנקע קאָנען פולשטענדיג נאָרמאַל פערקעהרען מיט זייער אייגענער פרוי, בײַ פרעמדע אָבער טרעט שטענדיג אַרויס דער פריהצײַ־טיגער אויסגוס; און אומגעקעהרט, בײַ אַנדערע ווי־דער צעשפּילט זיך די פאַנטאַזיע (לויט פרויד'ס טעאָריע) ווען זיי קומען צוזאַמען מיט זייער פרוי, בײַ פרעמדע אָבער, זענען זיי גאַנצע העלדען. נישט שטענ־דיג אָבער קאָן מען פרויד'ס טעאָריע צופּאַסען צו די פערשידענאַרטיגסטע פאַלען פון פריהצײַטיגען אויס־פלוס. עס זענען דאָ זיכערע סיבות, וואָס הערפיהרען צום האַזיגען לײַדען.

—*—

טעקסטיל-אינדוסטריע אין לאדז

פון ד"ר פ. פרידמאן

Dr. Leon Felde: Lodz, le Manchester Polonais.
לאָדז, 1935 אַרויסגעגעבען דורך דער לאָדזער האַנדעלס־ און אינדוסטריע־קאַמער 54 זייטען.

די דאָזיגע קליינע, אָבער זעהר אינטערעסאַנטע אַרבייט איז אַ צווייטע, ערווייטערטע מהדורה (אויסגאַבע) פון אַ אָפּהאַנדלונג, וואָס איז דערשינען אין דער פראַנצויזישער שפּראַך אין די בולעטינען פון דער געאָגראַפישער געזעלשאַפט אין נעהשאַטעל Neuchatel אין יאָהר 1934. אגב איז דאָס די ערשטע אַרבייט וועגען לאָדז אויף פראַנצויזיש, ביז אהער פערמאָגען מיר — א חוץ פוילישע, רוסישע און יודישע אַרבייטען — א פּאָר חיבורים וועגען לאָדז אויף דייטש, וועלכע האָבען געקאָנט אינפאָרמירען דעם אויסלענדער, וואָס איז דאָס אזוינס לאָדז, אָבער פון די דאָזיגע דייטשע אַרבייטען זענען צוויי אַרויס נאָך פאַר דער וועלטמלחמה (פון קוהט שווייקערט און פרידע בּיעלשאָווסקי) און זעהען שטאַרק פערעלטערט; נאָך דער מלחמה איז אַרויס נאָר איין אַרבייט פון יע. פוקס, וועלכע בּעשעפטיגט זיך אָבער נאָר אגב אורחא מיט לאָדז.

די אויבענדערמאָנטע נייע אַרבייט פון ד"ר פעלדע שטעהט א סך העכער פון די בּעאַרבּייטונגען פון שווייקערט און פוקס, סיי בנוגע איהר סיסטעמאַטישען אויפבּוי, סיי בנוגע דער טיפער אויפפאַסונג פון די לאָדזער ווירטשאַפטס־פּראָבּלעמען און סיי בּנוגע דער פעהיגקייט אינם מחבר, נישט מאריך צו זיין, נאָר איבּערגעבּען בּצמצום, אין א קנאַפּער פאָרם יעדעס פּראָבּלעם. נאָך א קורצער געאָגראַפישער הקדמה גיט דער פערפאַסער א גרעסערן איבערבּליק וועגען דער געשיכטע פון לאָדז, אגב, איז דער דאָזיגער היסטאָרישער טייל נישט פריי פון זאכליכע פעהלערן און טעותים. ער איז אָבער בּכלל קלאָר און איינהאַלטסרייך. דעם בּעסטען טייל פונם בּיכעל בּילדען די קאַפּיטלען, וואָס בּעפאַסען זיך מיט דער ענטוויקלונג פון לאָדז זינט דער וועלטמלחמה בּיז אויפ'ן היינטיגען מאָמענט. די דאָזיגע קאַפּיטלען צייכענען זיך אויס מיט א פיינעם און טיפען אנאַליז, מיט טאַטריישען רייכטום פון מאַטעריאַל, איבער־געגעבען אין א שטאַרק קאָנדענסירטער פאָרם, מיט א אָלזייטיגער בּעלויכטונג פון וויכטיגסטע ווירטשאַפטס־פּראָבּלעמען פונם היינטיגען לאָדז. אין חעם לעצטען קאַפּיטעל רעדט אַרום דער פערפאַסער דעם היינט אזוי שטאַרק אַקטועלען פּראָבּלעם: „ליינען אָדער בּאַוועל?“ און בּעשעפטיגט זיך מיט די פערספּעקטיווען פון דער לאָדזער אינדוסטריע אויף להבא.

דאָס בּיכעל האָט בּעקומען א שיינעם און עסטעטישען געוואַנד, פיינע אילוסטראַציעס און מאַפּעס.

M. Hertz: Znaczenie łódzkiego okręgu gospodarczego i jego upośledzenie.
אַרויסגעגעבען דורך דער לאָדזער האַנדעלס־ און אינדוסטריע־קאַמער, לאָדז 1935, 124 זייטען.

דער מחבר, וויצע־פרעזעס פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער און פערפאַסער פון פערשידענע ליטעראַרישע, היסטאָרישע און ווירטשאַפטליכע אָפּהאַנדלונגען האָט איצט ווידער אַרויסגעגעבען א וויכטיגע אַרבייט, וועלכע בּעווייזט, וואָס פאַרא בּעדייטונג האָט לאָדז פאַר דער פוילישער אינדוסטריע. דער מחבר שטיצט זיך אויף גרויסער שפע פון גוט בּעאַרבייטען סטאַטיסטישען מאַטעריאַל. עס איז א אוממעגליכקייט צו ציטירען דאָ אפילו דעם הונדערטסטען טייל פון דעם ים פון ציפערן, וועלכען עס בּרענגט דער מחבר. מיר וועלען דאָ נאָר בּרענגען אלס בּיישפּיל די גאָר אינטערעסאַנטעסטע פאַקטען פון דעם מחבר'ס בּוך:

די לאָדזער טעקסטיל אינדוסטריע האָט אויסגעמאַכט 70% פון דער גאַנצער פוילישער טעקסטיל אינדוסטריע. אָבער און אינטעלעקטועל געביטען איז דער אַנטייל פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע נאָך גרעסער: אין דער זייד־ען־אינדוסטריע מאַכט ער אויס גאַנצע 95% פון דער פוילישער אינדוסטריע, אין דער וויגאָטיע פאַבּריקאַציע 96%, אין דער בּאַוועל אינדוסטריע 90%, אין דער וואָל־אינדוסטריע 60%. די לאָדזער אינדוסטריע איז מעהר וויטאַל און מעהר ווידערשטאַנדספעהיג ווי די אַלגעמיינע פוילישע טעקסטיל אינדוסטריע און דערפאַר האָט זי בּעסער זיך א עצה געגעבען מיט'ן ווירטש. קריזיס, אידער די אַנדערע טעקסטיל־צענטערן — דאָס בּעווייזט דער מחבר אויפ'ן סמך פון א סך ציפערן.

טאָך די קאַפּיטלען וועגען דער אינדוסטריע פון האַנדעלט דער מחבר אין די ווייטערדיגע קאַפּיטלען וועגען די בּילדונגס־פּראָבּלעמען, קאָמוניקאַציע, שטייערן, פּובּלישע פינאַנצען, די פּריוואַט־איניציאַטיוו און ... צו דער מסקנה) אז די לאָדזער וואָיעוואָדזטווע ... א שטאַרקען חלק אין דער עקאָנאָמישער ענטוויקלונג פון פוילען; מען האָט דאָ אויך א סך אויפגעטאָן אויפ'ן געבּיט פון קולטור, בּילדונג, זעלבּסטפאַרוואַלטונג א. אז. וו. די לאָדזער וואָיעוואָדזטווע ... תמיד זעהר שלעכט בּעהאַנדעלט געוואָרען מצד ... רוסישער מאַכט, אָבּער אויך די איצטיגע פּוילישע רעגירונג בּעהאַנדעלט לאָדז — און זי בּעדריקט ... נישט אין א גערעכטער מאָס סיי די בּעדייטונג דער דאָזיגער אינדוסטריעלער סביבה און סיי איר ... וויכטיגסטע בּעדערפעניששען.

די אַרבּייט פון מ. הערץ, וועלכער איז זעהר ... וויסענשאַפטליך און פלייסיג צוזאַמענגעשטעלט ... רען און פערמאָגט זעהר א סך סטאַטיסטישע ... בּעלען, בּרענגט אויך א סך פערגלייכענדע מאַטעריאַלען פון אַנדערע שטעט און וואָיעוואָדזטוועס ... אזוי אַרום א אינטערעסאַנטן בּילד וועגען די ... מיינע ענינים, נישט נאָר בּנוגע לאָדז, נאָר א ... בּנוגע גאַנץ פוילען. זי בּעריהרט נאָר אינטערעסאַ... אַלגעמיינע פּראָבּלעמען און עפנט בּרייטע ה... זאַגען. אויף די דאָזיגע אַלגעמיינע מאָמענטען ... דער אַרבּייט, וואָס קענען דינען אלס שטאָף פאַר ... בּרייטער דיסקוסיע, מאַכט אויפמערקזאַם אין ... הקדמה צו דעם דאָזיגען חבּור דער בּעקאַנ... לישער עקאָנאָמיסט פּראָפ. אדאַם קושישאַנאָוו...

—*※*—

א שפּיל

דערצעהלונג
נאָכ'ן פראַנצויזישען

פון נ. פערלמאַן

— האָסט איהם געזעהן, זאָגסטו? — האָט קלאַרא געפרעגט איהר חבר'טע און אַריינגעוואָרפען א שטיקעל צוקער אין איהר קאַפע.

דער חבר'טעס שטימע איז געווען ווייך ווי זייד, ווען זי האָט געענטפערט:

— יאָ, נעכטען. ער איז ווידער געווען מיט נעלי גילדער. זי איז א גאַנץ שעהן מיידעל, נישט אמת?

קלאַרא האָט אויפגעהערט מישען די קאַפע, האָט געקוקט פערטראַכט פאַר זיך, אַרויסגעזאָגט מיט טער צוואַנגענער גלייכגילטיגקייט:

— נעלי גילדער? — איך גלויב נישט, אז איך קען זי.

— זי איז א סך יונגער פון אונז. דער חבר'טעס אויגען האָבען אויפגעבליצט מיט ליבּעדיגע, פערשייטע פייערלעך, — עס דוכט מיר אויס, אז אלבּערט דערהרייכט איצט דעם עלטער, ווען א מאַן קריגט א שוואַכקייט צו גאָר יונגע מיידלעך.

די צוויי חבר'טעס האָבען זיך פונאַנדערגעזעגנט.

* * *

ווען קלאַרא איז געבּליבּען אליין, איז זי לאַנג געזעסען און אומבּעוועגליכע, אַנ'איינגעבּויגענע, די הענט צוגעקלעפּט צו די פליישיגע אָרעמס פון שטול, שוין דאָס דריטע מאָל אזוי אין צוויי וואָכען, — האָט זי געטראַכט פאַר זיך. — און נעכטען, ווען איך האָב איהם פאַרגעשלאָגען, אז ער זאָל מיך עהגעץ נעהמען, האָט ער געזאָגט, אז ער איז בּעשעפטיגט. בּעשעפטיגט — און נישט מעהר קיין וואָרט...

האָט עס איהר טאַקע אזוי שטאַרק געאַרט? ניין, נישט דאָס, זי וואָלט נאָר בּעדאַרפט געבּען א וואָונק, וואָלט זי געקאָנט קריגען א פינף־זעקס מעהרער, וואָס וואָלטען געווען גליקליך זי אויפצונעהמען. אָבּער אלבּערט —

ווי לאַנג צוריק איז דאָס ערשט געווען? פיר יאָהר? יאָ, מיט פיר יאָהר צוריק איז ער געשטאַנען פאַר איהר אויף די קניע און האָט זיך געבּעטען, אז זי זאָל ווערען זיין פרוי. זי האָט גאָר קיינמאָל, אויף קיין מינוט זיכער אין איהר מאַכט איבּער איהם. זי האָט גאָר קיינמאָל, אויף קיין מינוט נישט, געצווייפעלט, אז ס'איז געווען גענוג פאַר איהר נאָר אויפצוהויבּען א פינגער, אַרויסצוזאָגען א וואָרט. און מיט אמאָל גאָר אָט דאָס נאַרישע מיידעל מיט די געל־פלאַקסענע האָר...

זי איז ראַפּטאָם אויפגעשפּרונגען און איז צו צום וואַנטשפּיגעל.

זי האָט געזעהן פאַר זיך איהר שוואַרץ, ענג־אָפּגעצויגען קלייד, איהר שמאָל פּנים מיט די דינ־אויסגעפּליקטע בּרעמען, איהר אידעלען, שאַרלאַך־רויטען מויל. זי האָט זיך גוט איינגעקוקט אין איהר פּנים, מיט וועלכען זי איז געוועהנליך געווען צופרידען און העריזעהן צום ערשטען מאָל דינע קנייטשלעך אין די ווינקעלעך פון די אויגען. און מיט א געפיהל פון שרעק האָט זי אַרויסגעזאָגט אין דער הויך:

„איך האָב איהם פערלוירען!“

עס איז געווען איהר איינגענע שולד. זי איז געווען צופיל זיכער אין זיך: זי האָט אַלץ גערעכענט, אז ער איז איינגאַנצען אויף אייבּיג איהרער. זי האָט איהם פערנאַכלעסיגט און איצט...

זי האָט געמאָסטען דאָס צימער הין און צוריק. איהר האַרץ איז איהר געווען שווער. „א שאַנדע! א שאַנדע!“ — האָט זי געמורמעלט פאַר זיך. זי איז איצט מעהר נישט געווען די שטאַרקע. זי איז געווען די שוואַכע, די בּעזיגטע. און ווער האָט עס זי בּעזיגט? עפּעס א קליין, יונג מיידעל... זי האָט זיי זעהר גוט געקענט, די נעלי... זי האָט עס פריהער נישט געוואָלט מודה זיין פאַר איהר חבר'טע, זי האָט נאָך אַלץ געוואָלט זיך ווייזען, ווי איינע, וואָס איז גלייכגילטיג צו אלבּערטן, — אינגאַנצען גלייכגילטיג. נאָר איהר גוט האַרץ דערלאָזט איהר נישט, אז זי זאָל איהם אָפּשטויסען פון זיך מיט דער בּרוטאַלער גרויזאַמקייט, אויף וועלכע אַנדערע פרויען זענען פעהיג.... פאַר זיך האָט זי אָבּער געוואוסט דעם אמת: זי איז געשלאָגען!... זי האָט זיך אָנגעכאַפּט בּיים האַרצען, ווי זי וואָלט וועלען אָפּשטעלען דאָס האַסטיגע קלאַפּען. וואו זי נאָך קענען איהם געווינען צוריק? זי וועט עס פּרובּען טאָן.... זי איז געפּליבּען מיט אמאָל שטעהן אין מיטען צימער, מיט די לאַנגע נעגעל איינגעביסען אין די פלאַכען פון די הענד.

„איך מוז איהם גלייך זעהן“ — האָט זי געזאָגט פאַר זיך.

זי האָט גענומען זיך מאַכען פאַרטיג צום געהן. זי האָט צוגעפאַרבּט רויט די ליפּלעך פון די אויערען האָט טונקעלער געמאַכט איהרע לאַנגע ווינקען. דערנאָך האָט זי אָנגעטאָן א גרין סאַמעטען קלייד, — און ווער האָט עס איהר געהאַט געזאָגט, אז זי זעהט אויס ווי א ים־שלאַנג אין גרינעם סאַמעט?

זי האָט זיך בּעטראַכט צום לעצטען מאָל אין וואַנד־שפּיגעל און אויסגערופען האַלבּ־שפּאַסיג, האַלבּ ערנסט:

„ווי שעהן איך זעה איצט אויס!“

זי האָט א לאַך געטאָן מיט א קורצען, אָפּגעהאַקטען געלעכטער. און דאָס איז אַלץ געווען פאַר איהם, פאַר אלבּערטן, וואָס זי האָט פיר יאָהר צייט טער האָט אזוי בּעהערשט...

* * *

בּיי דער טיר פון זיין וואוינונג האָט מען איהר געזאָגט, אז אלבּערט איז נישטאָ אין דער היים, נאָר ער וועט באַלד קומען. ער האָט אין אָוונט געהאַט עפּעס א באַנקעט, וועט ער אוודאי קומען זיך איבּערטאָן.

— איך וועל וואַרטען — האָט קלאַרא געזאָגט דער אַלטער דינסט, וואָס האָט געעפענט פאַר איהר די טיר.

זי איז אַריין אין זאַל. די פאָרהאַנגען זענען דאָרט געווען אַרונטערגעלאָזט, דער פייער אין קאַמין האָט לוסטיג געפלאַקערט. דאָס גאַנצע צימער, מיט דעם בּרוינעם און טונקעל־רויטען מעבּעל, מיט די לעדערנע שטולען און די פונאַנדערגעוואָרפענע בּיכער, האָט געהאַט אין זיך א היימליכע וואַרעמקייט. יאָ, עס איז געווען עפּעס א פרעמדע שעהנקייט אין דעם צימער, וואָס זי האָט עס פריהער גאָר קיינמאָל נישט בּעמערקט.

פאַרוואָס האָט זי טאַקע דאָס פריהער נישט בּעמערקט?

ווידער האָט זי געשפּאַנט נערוועז הין און צוריק. זי איז געוואָרען אַלץ אומרוהיגער. אויפ'ן וועג צו אלבּערטן האָט זי געהאַט אויסגעאַרבּייט א פּלאַן. דאָס הייסט, זי האָט זיך גענריכט צו טרעפען איהם אין דער היים, איצט איז דער פּלאַן צעשטערט געוואָרען. און אפשר איז דאָס בּעסער אזוי? זי וועט זיך אוועקזעצען אָט דאָרט, און דער ווייך־געשטעמער שטול, מיט דעם אָפּשיין פון קאַמין אויף איהרע בּלויזע אָרעמס, מיט דעם גרין־סאַמעטענעם קלייד, אָפּגעצויגען אַרום איהרע פיס. זי וועט זיך אָנשפּאַרען אויפ'ן ווענטעל פון שטול, וועט צושליסען די אויגען, און ווען ער וועט צוקומען צו איהר...

זי האָט זיך נישט געקאָנט זאָגען וואָס זי וועט טאָן, ווען ער וועט צוקומען צו איהר. עס איז איהר אָבּער אויסגעקומען מאָדנע, אזוי נישט־געוועהנליך, אז איהר האַרץ זאָל איצט שפּרינגען אין איהר...

זי האָט זיך אָנגעטאָן א כוח צו האַלטען זיך רוהיג, צו בּעטראַכטען מיט אינטערעס די זאַכען אַרום. אָט ליגט זיין ליולקע, וואו א שטיינער, האָט ער איצט געקאָנט זיין וואו זיין ליולקע? און וואָס איז דאָס פאַר א בּוך, וואָס ער האָט געלאָזט אָפען? עס איז אוודאי דאָס בּוך, וואָס ער האָט גערעדט דערפון נעכטען, בּיי זייער לעצטער בּעגעגעניש.

איהר בּליק איז געפאַלען אויף א טישעל, לעבען דער טיר. אויף א מעצעל זענען דאָרט געלעגען עטליכע נישט־געעפענטע בּריוו. זי האָט זיי איבער געקוקט. אַלץ אָפיציעלע בּריוו, וואָס האָבען זי נישט געקאָנט פּראינטערעסירען. איין בּריוו איז געווען פון אלבּערטס א בּרודער. אָט איז נאָך א בּריוו. די האַנטשריפט האָט אויסגעזעהן צו זיין א יונג־מיידעלשע. אפשר איז דאָס א בּריוועל פון נעלי גילדער? זי האָט איבּערגעדרעהט דעם בּריוו אויף דער אַנדערער זייט. עס איז דאָרט נישט געווען קיין נאָמען. איהר נייגעריגקייט איז געווען געשפּאַנט. זי האָט אָבּער אוועקגעלעגט דעם בּריוו צוריק אויפ'ן מעצעל און איז אוועקגעגאַנגען פון טישעל.

זי האָט מיט אמאָל זיך דערפיהלט צעבּראָכען, אומגליקליך, פערעלטערט. אזא געפיהל האָט זי נאָך קיינמאָל פריהער נישט געהאַט.

„אלבּערט מיין טייערער, מיין ליבּער, מיין איינ־ציגער!“

די וועהטער האָבען זיך אַרויסגעכאַפּט בּיי איהר געגען איהר ווילען. און ווי נאָר זי האָט דאָס אַרויסגעזאָגט, האָט זי מיט בּיידע הענד זיך פערשטעלט דאָס מויל. א ווייילע איז זי אזוי געשטאַנען שטיל, פערשטומט, פערגליווערט.

יאָ, דאָס איז עס. צוליבּ דעם איז זי דאָך איצט געקומען אהער. עס איז נישט געווען קיין צו־להכעיס, עס איז נישט געווען קיין קאַפּריז, נאָר וויל...

זי האָט מורא געהאַט צו דערטראַכטען דעם געדאַנק בּיזן סוף. דאָך האָט זי בּאַלד צו זיך ווייטער געזאָגט: „וואָס פאַר א נאַר איך בּין געווען, וואָס איך האָב דאָס בּיז איצט נישט פערשטאַנען. פיר יאָהר צייט האָט אָט דאָס צימער געוואַרט אויף מיר, צוזאַמען מיט אלבּערטן. און איצט, ווען איך האָבּ ענדליך אָנגעהויבען פערשטעהן.... אָבּער ניין, ניין, עס קאָן נישט זיין.... עס קאָן נישט זיין. אז עס איז שוין צו שפּעט. אָט דאָ, אין דעם צימער, איז מיין פּלאַץ. אָט דאָ איז שטענדיג געווען מיין פּלאַץ; אָט דאָ מיט אלבּערטן צווישען זיינע זאַכען. זיינע בּיכער, זיין ליולקע, — אזוינע שעהנע זאַכען, אזוינע טייערע זאַכען.... מיין גאָט, איך זאָל איהם נאָך נישט האָבּען פערלוירען! עס זאָל נישט זיין צו שפּעט!“

איהרע איינגענע צימערען, מיט זייער קעלטליכער, זילבּער־ווייסער עלעגאַנץ זענען איהר אויפגעקומען אויפען געראַנק. זי האָט אויפגעציטערט מיט'ן גאַנצען קערפּער. זי האָט געטראַכט ווייטער פון דער דרויסענדיגער וועלט, וואָס איז געווען אזוי קאַלט און אזוי שטורעמדיג. און איהר איינגען לעבּען? וואָס איז עס? און די טעג איהרע, וואָס קייטלען זיך אָהן א זין איינס אין אַנדערען? וואוהין וועלען איהרע טעג זי פיהרען? וואָס האָט זי געקאָנט ערוואַרטען פון איהר צוקונפט, פון איהר ווייטערדיגען לעבּען בּאַלד נאָך א יאָהר, וואָס איהר שעהנקייט אויף איהר הויבּען פערגעהן. און מיט דער פערטער שעהנקייט וועט אויך פערשוואונדען אַלץ, וואָס זי וועט פערגעסען אַלץ אין איהר, און זי וועט פערבּלייבּען אליין, עלענד, פערלאָזען.

אָט דאָס האָט געוואָרט אויף איהר אויף יעטער וואַסט. אָבּער חאָ, — אָך. דאָ מיט אלבּערטן...

* * *

זי האָט דערפיהלט מיט אמאָל, אז איהרע ... זענען אָנגעפילט מיט טרעהרען. דאָ וועט זי ... בּער. דאָ וועט איהר לעבען בּעקומען א ... וועלען זיצען בּיידע בּיי דעם קאַמין, און ער ... ליינען פאַר איהר. דאָ וועלען זיי געפינען ... רוהיג גליק. בּיידע וועלען זיי דאָ געפינען ... נישט־פערוואָלקענט גליק: ער — נאָך איין ... יאָהרען וואַרטען; זי — נאָך אזוי פיל יאָהרען ... בּלינדקייט און נישט פערשטעהן. זי וועט איהם ... געגען נאָך היינט אויף דער נאַכט: „פערגיבּ מיר, ניבּ מיר מיין בּלינדקייט!“

די טרעהרען זענען איצט פריי געלאָפען ... איהרע בּאַקען. זי האָט ווייטער געטראַכט: „... קייט, ליגען צוויי פּנים'דיגקייט, — דאָס אַלץ פון איצט אָן מיר זיין פרעמד. איך וועל קומען איהם א ריינע, אנ'אויפריכטיגע... איך וועל ... בּרענגען אַנטקעגען מיין פערשפּעטיגטע ליבּע...

* * *

ווען דער מורעם־זייגער אין סקווער האָט גע... גען, האָט זי זיך ווידער אַריינגעזעצט אין דער ... שטול בּיים קאַמין. זי האָט געוואָלט, אז ... זאָל זי דאָ טרעפען, א פערטראַכטע, א פערפּ... מיט צוגעשלאָסענע אויגען.

אין עטליכע מינוטען אַרום האָט טאַקע ... זיך געעפענט אין קאָרידאָר און קלאַרא האָט ... הערט שטימען, דערנאָך טריט. און באַלד איז ... בּערט אַריינגעקומען אין צימער.

זי איז געזעסען שטיל, דעם קאָפּ פערוו... אויף ווענטעל פון שטול, און האָט געקוקט ... צום סופיט.

„גוטען אָוונט, קלאַרא!“ — האָט ער א... געזאָגט.

און אין דעם טאָן פון די ווערטער האָט ... ריינגעלייגט זיין איבּערראַשונג צו טרעפען זי ... בּיי זיך אין הויז.

ער איז געבּליבּען שטעהן בּיי דער טיר. ... זי האָט איהם נישט געענטפערט און אויך נישט ... מאַכט קיין שום בּעוועגונג, האָט ער גענומען ... בּריוו פון טעצעל און זיך געלאָזט געהן צו איה...

„א שלעכטער וועטער, האַ?“

„אלבּערט....“ — האָט זי צערט אַרויסגע... און זיך פערהאַקט.

אין א ווייילע אַרום האָט זי ווידער אָנגעהויב...

„איך האָבּ געמיינט, אפשר וועסטו מיך ... אויפנעהמען, אלבּערט“.

ער האָט אַריינגעלייגט די בּריוו אין קעשענ...

„אזוי שלעכט האַלט עס מיט דיר?“ — ... ער געפרעגט ווייך.

ער האָט א קוק געטאָן אויף זייער האַנד־זייג... און צוגעגעבען:

(ווייטער זעה זייט 20).

קורצער פרייטאג און שבת הגדול

שבת הגדול: איהר ווייסט, פאניע קורצער פרייטאג? מיר געפעלען א סך לשונות: יודיש, העברעאיש, ענגליש, פראנצויזיש. א חוץ איין לשון, וואס איך קען נישט פערטראגען.
קורצער פרייטאג: וועלכער לשון איז דאס?
שבת הגדול: מיין ווייבס מענה לשון.

דאס ערשטע בריוועלע
פון ליעטניק צו דער ליעטניטשקע

טייערע, לאכטיגע קריינדעל!
זאלסט וויסען, אז איך בענק אזוי נאך דיר, אז יעדעס מאל, ווען איך גיי צו צו דער קליידער-שאנק און זעה העננגען דיין שלאפראק, פיהל איך אזוי ווי איך וואלט דיך אליין געזעהען העננגען, אבער בעד פאלט מיך א זא אומעט: איך זעה, אז נישט דו העננסט נאר דיין שלאפראק.

מיין לעטניסקעלע

איך האב מיר א לעטניסקעלע
א לעטניסקעלע א פראכט.
בייטאג ליג איך אין האמאק מיר
און אין דעם וואלד ביינאכט.
איך עס און טרינק און לעב א טאג,
אהן דאגות און אהן זארג,
ווייל ס'איז א פיין געוועלבעל דא,
וואס גיט דיר אלץ אויף בארג.

פאר׳ן 1-טען
שמועסען אין „גראנד"

אין „גראנד" זיצען צוויי אנגעשטעלטע, וועלכע זיינען אין אויף א פערשוין ביי א טישעל:
— זעהסט העניעק, דער חברה-מאן, וואס איז ארומגעריננעלט מיט א חברה מיידען, דער האט זיינם א גאנצען מיליאן זלאטים.
— אזוי? א גאנצען מיליאן זלאטים? און פאר׳ן 1-טען דערצו!...

* * *

— קאראלטשא, זי זעהען די בלאנדינקע דאמע ביים פראנט פענסטער. זי איז זעהר א סקראמנושע, זי רעדט קיינמאל נישט וועגען זיך.
— זי רופען האם אן סקראמנאשטש?
— נו, יא!
— ניין, דאס איז בלויז דיסקרעציע...

דער פארזיכטיגער פאטער

פאטער (צום זוהן): נו, פעליקס, וואס האט דער לעהרער אויפגעשריבען?
זוהן: ער האט מיך געהייסען שרייבען וועגען מאריא שטוארט די ענגלישע קעניגין.
פאטער: שרייב נאר נישט אויף דיין שטוינער, מאך עס רעליקאט, אזוי אז די באבע זאל דיך נישט אריינקלאגען אין סאנד אריין דורך דער ענגלישע אמבאסאדע אין פוילען.

מאטשעק, נעבעך!..

מאטשעק דער ענדעק ער קאכט זיך
ווי א סאמאוואר ער זידט,
און רעקלאמירט די היטלער "תורות
אז אלץ איז שולדיג נאר דער יוד...

און ער רעדט מיט שוים אויף ליפען
רעדט און רעדט און ווערט נישט מיד,
מיקען א לעבען מאכען — זאגט ער,
נאר סילאזט נישט אט דער יוד....

און ער העצט אזוי און פייערט
זיינס א יעדעס ווארט עס בריהט.
און ער רופט די פאטריאטען
נישט צו קויפען ביי קיין יוד....

אין די הייסע פאטריאטען
האט דער האס זיך שטארק צובליהט,
און אויף גאסען ווי די חיות
שרייען זיי, א טויט דעם יוד!...

איז איך טרעף אין גאס דעם מאטשעק
זעה איך ווי די שנאה גליהט,
אין דער האנד א גראבען שטעקען
האלט ער גרייט נאר פאר׳ן יוד....

מאטשעק פיהלט זיך איבערגליקליך
ווען ער הערט א באמבע טיפליהט,
און סיווערט חרוב א געוועלבעל
און רואינירט עס ווערט א יוד...

נאר ווען בלוס ווערט פראנקרייכס פרעמיער
טרויעריג ווערט דאן זיין געמיט,
ער קען די מעשה נישט פערשמערצען
א „בעזטשעלנאשטשי" פון א יוד...

און אזוי פון פריה ביז אוונד
זינגט זיך מאטשעק אפ זיין ליד,
פאר אלדאס בייז נאר אויף דער וועלט
סיכפרה" הינדעל איז דער יוד....

ש. ריבען

***

בעסער פון שעקספיר׳ן
דיר. צעלמייסטער און א יונגער שרייבער

א יונגער שרייבער בריינגט צום דיר. דוד צעלמייסטער א פיעסע. נאכן אדורכלייענען, פרעגט ער:
— נו, פאניע דירעקטאזשע, וואס זאגט איהר צו מיין פיעסע.
— פון איין סצענע — האט דיר. צעלמייסטער געענטפערט — בין איך ענטציקט. די סצענע וואלט שעקספירן אויך נישט איינגעפאלען.
— טאקע? וועלכע סצענע?
— דער טעלעפאן - געשפרעך אין 2-טען אקט!

דער „צדיק"

„איך פיהר זיך מאראליש,
און ריין איז מיין לייב.
מיך קען נישט פערפיהרען
קיין יונגע ווייב.
„איך זיץ נישט מיט מיידלעך
ביז שפעט אין דער נאכט.
מיך קען אידר שוין טרעפען
אין בעט ארום אכט.
„איך האס ליקע ליבעס!
א שאנד און א פליך
אויף אלע הולטאיעס!" —
האט געזאגט יער יעוונוך....

פייטעל און טרייטעל

פייטעל: זאג מיר, טרייטעל, וואס גיט מען היינט פאר דאלארען?
טרייטעל: 1 יאהר מיט 6 חדשים...

אויף דער פרעמיערע
אין א היגען טעאטער

מאן (צו דער פרוי): קום שנעלער ארויס פון דאנען.
פרוי: וואס איז? וואס אנטלויפסטו אין מיטען צווייטען אקט?
מאן: איך בין זעהר עהגליך צום מחבר פון דעם שטיק... דאס פובליקום מריטשעט שוין.... לאמיך ארוים מיט גאנצע ביינער.

היינטיגע ווייבער, מישטיינסגעזאגט!

ערשטע: נו, פאני סרעבעיליסאווע, זי פאהרען ערגעץ היי-יאהר?
צווייטע: ניין, אין ערגעץ נישט.
ערשטע: פארוואס?
צווייטע: כ'שעהם זיך, כ'בעגראב מיך פאר חרפה.
ערשטע: פארוואס?
צווייטע: כ'וואוין שוין א גאנץ האלב יאהר מיט איין מאן. ס'איז מיר א חרפה און א בושה — „וסטיד אי האנבא"...

א יארסקע משפחה

— וואס רעדסטו? גלאבין איז טאקע אזא פערברענטער וועגעטעריאן?
— אבער נאך ווי, אפילו זיין ווייב איז אויך א פעטרישקע.

א יאהר איז ער פערזארגט

— ס'איז אמת. אז אייער שעף האט בעקומען צוויי יאהר תפיסה פאר א בייזוויליגען פאנקראט? און וואס וועט זיין מיט איך? ווי אזוי וועט איהר איצט לעבען?
— וואס הייסט? איך האב דאך אויך בעקומען א יאהר!...

אין קאמיסאריאט

א יוד פאלט אריין אין קאמיסאריאט מיט א געוואלד:
— פאניע פשאדאווניקו, אנ'אויבא האט מיך איר בערפאהרען.
— דעם נומער האט איהר געזעהען?
— ניין.
— ווי האט ער אויסגעזעהען?
— כ'ווייס נישט. כ'האב נאר געהערט א טראמביע און געפיהלט א כוואנד, אבער געזעהען האב איך איהם נישט.

בעקאנטמאכונג

דערמיט טיילען מיר מיט דעם געעהרטען פובליקום, אז אונזער צירק איז געלונגען צו אנגאזשירען דעם בעריהמטען

פאיאץ און בלאזן — קאוואלסקי

וואס האט זיך אזוי בעריהמט געמאכט מיט זיינע לעצטע פאיאצישע און בלאזאנסקע שטיק. קומט און איהר וועט זיך האלטען ביי די זייטען פון געלעכטער.

מיט אכטונג
די דרעק-ציע פון צירק
גראנד(ארענד)אווניק אי ספולקא.

דער קונדס

הומאר ● סאטירע ●

צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק ●

ביילאגע צום „נייעם פאלקסבלאט" נומער 141 פרייטאג, דעם 19 יוני 1936

אט א ר־אס איז ער אינגאנצען...

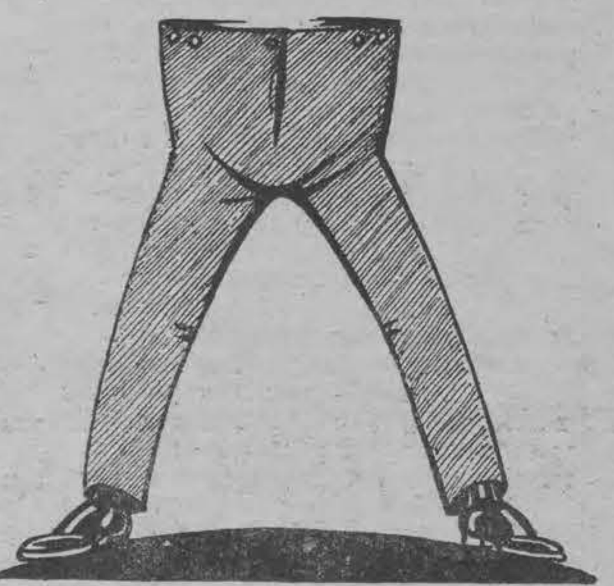

דער „חכם" קאוואלסקי — אזוי
ווי ער גייט און שטייט!...

פאליטיק פון וואר

וואס טוט זיך אין ארץ־ישראל?
ווער פיהרט ראָט די פּאָליטיק געגען ביסעל ייִדעלעך?
זאָלען מיר זאָגען, אז דאָס טוען די אראַבער, — איז דאָך די קשיא: וואו איז ענגלאַנד?
זאָלען מיר זאָגען, אז דאָס טוען די ענגלענדער — איז דאָך די קשיא: וואָס שווייגען די יודען?
זאָלען מיר זאָגען, אז די יודען אַליין פיהרען די ראַזינע פּאָליטיק, — איז דאָך די קשיא: וואו זענען די ענגלענדער?
זאָלען מיר זאָגען, אז דאָס טוען די איטאַליענער — איז דאָך די קשיא: וואו זענען די ענגלענדער?
זאָלען מיר זאָגען, אז דאָס טוען די דייטשען, — איז דאָך די קשיא: וואו זענען די ענגלענדער?
זאָלען מיר זאָגען, אז דאָס טוען די איטאַליענער צוזאַמען מיט די דייטשען — איז דאָך די קשיא: וואו זענען די ענגלענדער?
אונזער דיפּלאָמאַטישער ענטפער אויף די אַלע קשיות, איז גאַנץ דיפּלאָמאַטיש: זייט געדולדיג און וואַרט אָפּ דעם סוף.

היטלער און בלום

היטלער (צו בלומען): הער בלום, איהר זענט איצט די שמעקעדיגסטע בלום אין אייראָפּע....
בלום: יאָ, אָבער נישט פאַר אייער נאָז!

דער ערשטער סטראַזשאַק
פון פּרעמיער סקלאַדקאָווסקיס אינספּעקציעס

דער פּרעמיער גען. סקלאַדקאָווסקי פאָהרט אַרוים אין אַ קליין שטעטעל אויף אַן „אינספּעקציע", און פּעראָרדענט אַ פּראָבע־אַלאַרם פון די פייער־לעשער. שטעלט זיך אַוועק מיטן זייגערל אין דער האַנד און וואַרט אויפן ערשטען פייערלעשער. נאָך 5 מינוט קומט צולויפען דער ערשטער סטראַזשאַק.
— שוין — האָט דער פּרעמיער איהם גע־קלאַפּט אויף דער פּלייצע. איהר זענט אַ פעהיגער סטראַזשאַק! נאָט אייך אַ נאַגראָדע 10 זלאָטעס! וואָס איז אייגענטליך אייער בעשעפטיגונג?
— איך בין דער בורמיסטש... יעטשוולדיגט.... איך האָב דריי קינדער... האָט דער סטראַזשאַק גע־זומען שטאַמלען.

פ.א.ט.
און נאָך עפּעס

פאַט־עליע — דינט אָפּצופּרעגלען ידיעות.
פאַט־ענט — אַ הילף־מיטעל ווי אַזוי צו פערטראַכטען געלד.
פאַט־אָס — אַ גוטע זאַך פאַר מיטינג־רעדנער און רעפּוטאַטען.
פאַט־ריאָט — דער וואָס געפעלט דעם „פאַט".

זשענעווער ווערטער בוך

זשענעווע — אַ ליציטאַציע־פּלאַץ אויף אַבי־סינישע אויסבעוועגליכע נחלה
קאָנפערענץ — אַ גוטער פּלאַץ צו מאַכען גוטע געשעפטען.
ענטוואָפענונג — אַ טעמא אויף אַ גוטען חלום.
וועלט־פרידען — אַ שווערע אויפגאַבע, וועל־כע קיינער קאָן נישט לעזען.
מעמאָריאַל — אַ מיטעל אויפצומאָהנען אַלטע חובות.
נאַפט — אַ פייערדיגער אַרטיקעל, וועלכער ווערט אָן שנאה צווישען פעלקער.
קאָנצעסיעס — ענגלאַנדס בעליבטער מאכל.
סוב־קאָמיסיעס — אַ פעראיין, וועלכער זוכט אַ נייע דירה.
מעמאָראַנדום — אַ שלום לאהובי בריוועלע.
סאָוויעטען־ראַט — מענשען, וועלכע לאָזען זיך נישט פיהרען אין חדר.

א. איטקין

נראַף קאַלי.

מאַרש אויפ'ן גראָז!..

ליכטיג שיינט די זון אין הימעל
און זי צערטעלט און זי גלעט
מאַרש רבותי, שנעל אויף דאַטשע
פון די ענגע דושנע שטעט...

צו די פעלדער, צו דעם קאָרען,
צו די זאַמדען פון דעם טייך
דאָרטען וועט איהר ערשט דערפיהלען
ווי גאָטס וועלט איז שעהן און רייך...

אין די וועלדער דאָרט בעגינען
און פאַרנאַכט ביי זון־פערגאַנג,
דאָרט צוגיסט זיך די נשמה
פול מיט בענקשאַפט און געזאַנג...

מאַכען וועט איהר דאָרט „אַ חשבון"
— פון דער שעהנקייט טיף גערירט
און זיך שעהמען פאַרן גרעזעל
פאַרן וואָרעם, וואָס דאָרט קריכט...

די נאַטור איז מילד און צערטליך,
גיט פאַר יעדען איהר געשמאַק,
סיי דעם אָרענטליכען מענשען
סיי דעם גרויסען פּאַסקודניאַק...

דיפּלאָמאַטען, וועלט־חכמים
שנעל, אויף דאַטשע פאָהרט אַרויס
ס'וועט די וועלט געהאָלפען ווערען
ווען איהר רוהט זיך איצטער אויס..

פעלקער־ליגע, מאַרש אויף דאַטשע
און פערזוים נישט דעם סעזאָן
בעסער זיין וועט פאַרן פרידען
ווען דו וועסט איצט גאָרנישט טון...

כלל־פערזאָרגער און „פּרעזעסען"
רוהט זיך אויס פאַר אייער מיה
אייער אָרט איז אויף די פעלדער
ביי די קאָזעס, ביי די קיה...

מאַרש אויף דאַטשע, אונזערע פּאַסקעס
רוהען, גאָט אַליין אייך הייסט,
פאַרן צער פון מינסק און פּשיטיק
וואָס איהר האָט „פערטיידיגט" דרייסט

אַזעלכע „אינקאַסענטען"
ווערען איצט אַנגאַזשירט פון לאָדזער פאַבריקאַנטען

די פירמע „סטאָפּע אי ספּולקא", האָט פאַין אופן נישט געקענט איינקאַסירען די חובות, וועלכען אינ־קאַסענט זיי האָבען צוגענומען, איז אהיימגעקומען מיט ליידיגע הענט.
די טעג האָט די פירמע געגעבען אַן'אָנאָנס אין דער צייטונג, אַז זי זוכט אַ יונגען, היטשען, קרעפטי־גען בחור. אַ באָקסער האָט פאָרציוג.
האָט זיך טאַקע געמאָלדען אַזאַ „יונגעלע", נאָך דעם ערשטען טאָג געהען אויף איינקאַסאָ, פרעגט איהם דער בעל־הבית:
— נו? ווי זשעהט מען אויס? האָ איהר עפּעס איינקאַסירט?
— יאָ. אידיאָטאָווסקי האָט אָפּגעגעבען 300 זל. פעניצל האָט אָפּגעגעבען 500 זל. האָזענבראַטען — 400 זל. און הויזענקנעפּעל — 150 זל.
— אויסגעצייכענט! זיי האָבען דאָך אַלע אָפּ־געגעבען ביז אַ גראָשען! מ'מוז זיי צושיקען דאַנק־בריף! באַלד, וואו וואוינען זיי? וואו זענען זייערע אדרעסען?
— באַלד, פאַניע שעפיע, זיי האָבען אָבער איצט צייטווייליג געענדערט זייערע אדרעסען....
— וואו?
— אידיאָטאָווסקי, פעניצל און האָזענבראַטען ליגען אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל, און הויזענקנע־פעל — אין פּאָזנאַנסקיס שפּיטאָל....

אַנ'איבעריג וואָרט

— איהר האָט געהערט? פון דער פּוילישער שפּראַך, ווערען איצט בעזייטיגט פיל ווערטער.
— נו, און וואָס איז מיט דעם וואָרט „צענזורא"? ס'ווערט אויך בעזייטיגט?
— ניין, דאָס נישט.
— נו, וואָס איז דאָס פאַר אַ רעפאָרם?

אַ לעקציע פּליטה'ראַגיט...
פון אַ היגען סוחר פאַר זיינע אַנגעשטעלטע

אַ היגער גרויסער מאַנופאַקטור־סוחר, איז די טעג געקומען אין געשעפט אַריין, האָט ער צוזאַמענ־גערופען די אַנגעשטעלטע און צו זיי אַזוי געזאָגט:
— חברה. אין אַ וואָך אַרום ניי איך פּליטה, גיט זשע גוט אַכטונג, ווי אַזוי איך מאַך דאָס. דאָס וועט אייך צו נוץ־קומען. איהר וועט דאָך אויך אַמאָל ווע־רען זעלבסטשטענדיג...

שווייגער און שוסטער

שווייגער (צום שוסטער): אייערע קאַמאַשען טויגען טיהען אויף פייער, אויפן וואַסער טויגען זיי ניש.
שוסטער: און אייערע מילך טויג אויפן פייער, ווייל זי איז בלויז וואַסער.

א. איטקין

אין דער שולע

לעהרער: געדענקט קינדער, איהר זאָלט קיינמאָל נישט זאָגען קיין ליגען (צו איינעם פון די שילער). זאָג מיר, פעליקס, ווייסט וואָס ס'טון יונגלעך, וואָס זאָגען ליגען?
שילער: יאָ, זיי געהען אין קינאָ פאַר האַלבע געלד, כאָטש זיי זענען שוין עלטער פון 10 יאָהר.
* * *
לעהרער: כ'האָב מיך בעמיהט אייך צו פער־טייטשען, וואָס איז אַזוינס נעפּיהל פון פעראַנט־וואָרטליכקייט, אפשר קאָן מיר ווער פון אייך גע־בען אַ ביישפּיל?
שילער: איך.
לעהרער: נו, זאָג יאָסעק!
שילער: דאָס איז אַזוי: איצט האָבען זיך מיר אָפּגעריסען אַלע קנעפּלעך פון די הויזען, געבליבען איז נאָר איינס. איצט איז דאָס איינע קנעפּעל פער־אַנטוואָרטליך פאַר אַלע אָפּגעריסענע קנעפּלעך, אז די הויזען זאָלען מיר נישט אַראָפּפאַלען.

פיניעלע מזיק
גיט לשון

כפין שוין די וואָך וואַטער געוועין אין ווילקע. צ'מינץ, אז איעך אָב אַ פשיעמנאָש צי גיין קא וויל־קע? זאָך שטאַרבן! נאָר אַ מעמי־מימע.
סידעך די וואָך געוועין אַ גאַסט אין לאָדזש, אין געסט קימע קא ווילקע. קא באַליט קימט מע נאָר פאַרטשן די לאַטע. אז אַ שראַבער קימט קא לאָדזש, קימט עיער באַליד קא באַליט. דינועך מאַכט עיער דיפין אַ גאַנצן צימים, אין עיער פידינט קעים'ח... אָבער אַז סקימט עפּיס אַ העכטל, וואָס עיער זעך ניש אין באַליט. שקושע, אין לאָדזש קעמע באַכשעם מאַכן אַ לעיבן אין ניש זאָן אין שמולן געסל זעיען די באַליטער האַלפונישקיט — סיניש אזוי?
ני, אָבן מיער די וואָך טאַקי גינאַט באַ אינדז אין לאָדזש אַ וואָזשנע העסק. צ'ווייסט ווימע? דעים מניסטע!
ני, אָב איעך מיעך אופגיוואָשן ס'פּונים אין די אוירן. אָפּגיקעמט די גדזשיבע אין בין געגאַנגע קא ווילקע געיבן דעים מניסטע אַ שומליכים, אין פּע־בעיטן עיעם קא באַליט, עיער זאָל אַ קיק געיבן ווי אַזוי מ'האַנדלט אין שמולן געסל. זאָל עיער זעיע די באַליטער מילינעירן, וועלכע דעיר אַבליקאַצי קוואַלצקי קען ניש פאַנינע זייער ראַטעונג — אַ וויפ־טע מהימע זאָל אָף עיעם קימע, אָף דעיעם בעב־ליאָק־טשיסקע!
יאָ, אָב איעך דעך ענק גיוואָלט פאַציילן פין מניסטע. אַז איעך בין גיקימע קא ווילקע אין אָך גיוואָלט אַראַנגיין צין מניסט, געב אַ קיק — אַ בראָך! אַלע ווילקער קנאַלטיערס זענע דו ווי גיבאַק. קנאַלטיערס פין די סאָכרים, פין די האַנטוועקער. אַלע זענע זיי אָסגיפּאָקיוועט ווי' כאַווילע צין געט. אין וואַסע קרוגנס מיט אָפּגיפּרעסטע שניפּסן. יעדער־ער האַלט אין די האַנט אַזאַ מין מגילע. זיי ריפן דים אוען — מע... מע... כאָשוין פּאַגעסן ווי זיי ריפן אוען די מגילעס, וואָעס מ'גיט מניסטעס. דועס זענע אַזעכינע מגילעס, וואָעס די דיעליגאַטן קענע ניש רעדן, גיבן זיי דועם גישריבן אָף פּאַפּיר. צ'ווייסט שוין וואָעס איעך מיין? ... אַ... אַ... מע... אַהאַ, כאַ־מיך שוין רעמאַנט — אַ מאַמעיאַל!...
זענע זיי, די די אָפּגיפּאָקיוועטע ווילקער יאָל־דען נישטאַנע איינער באַן אַנדירן מיט אַזאַבינע מאַמיאַלן אין די הענט אין גיוואַט אָפן מניסטע.
אַז איעך אָב גיזעיע די ווילקער יאָלדן, אָב איעך גיזוגט:
— פיניעלע, דריי אָעם די הוידיקע, אשוויי־נגאַזאַם, קריך קא באַליט, אין שמולן געסל אַראָן. טאָמער אָבן די ווילקער אַראַנגעשטעקט די לאַפּע, עט שוין דעיר מניסטע קא באַליט ניש קימע. זיי עלן עיעם שוין פירן. די ווילקער ווייסן שוין וואָעס צי וואָון. די ווילקער עבן קימע אין אַ פּוער כידושים אַרים, צי די וואַלן צין שטוטנאַר אין צי דעיער קילע... דעמולט עלן זיי שוין קימע קא באַליט — סיניש אזוי?
נאָר נעמט ענק ניש צין האַריץ, זאַצ מיער ני־וינט אין אַצ מיער אַ גיטן שאַבּים!

אוי, די צייטונגס־פאָטאָגראַפיעס!..
אַ בריף אין רעדאַקציע

געעהרטער ה' רעדאַקטאָר!
ערלויבט מיר צו זאָגען אַ פּאָר הונדערט ווער־טער וועגען די סקאַנדאַליעזע שטוקעס, וואָס ווע־רען ביי אונז אָבגעטון מיט דער הילף פון דער פּרעסע. איך רעד דאָ וועגען די בילדער, וואָס אונ־זערע כלל־טוער און קינסטלער גיבען אַריין אין די בלעטער. עס איז לעצטענס נישט געווען דער טאָג, אז עס זאָל צוליב אָט די פאָטאָגראַפיעס נישט קומען צו עפענטליכע סקאַנדאַלען, און עס האָט שוין פּאַסירט, אַז עס איז צוליב זיי פּערגאַסען געוואָרען אומשולדיג בלוט אויך.
אויב מ'זאָל אורטיילען פון די פאָטאָגראַפיעס, זיי גיבען אַריין אין די בלעטער, איז קיין איינער פון אונזערע כלל־טוער און קינסטלער נישט על־ער פון 25 יאָהר. דאַרף איך אייך דערציילען, צי דאָס איז אַ ליגען? איהר ווייסט גאַנץ גוט, אַז דאָס איז אַ ליגען? און, לייקענט דאָס נישט, ווייל איהר וועט ערגער מאַכען. הויבט זיך מיט מיר נישט אָן, זאָג איך אייך, ווייל איך ווייס אַלע פאַקטען. איך לייען בּאַרכאַשעס אַלע בלעטער און איך ווייס אַלעס.
נעהמט, צום ביישפּיל, די פאָטאָגראַפיע פון דעם גוט־בעוואוסטען כלל־טוער ירוחם זדונק, וואָס איז נעכטען געווען ביי אייך אין בלאַט. אָדער נעהמט דאָס בילד פון דעם אַקטיאָר גדליה גוף, וואָס איהר האָט אַריינגעשטעלט לעצטען זונטאָג. ווייסט איהר ווי לאַנג איך זעה שוין אָט די צוויי בילדער אין אַלע יודישע בלעטער? לאָמיך אייך זאָגען ווי־לאַנג. ווען איך האָב אָנגעהויבען צו טראָגען שעלקעס בין איך אַלט געווען 13 יאָהר איצט בין איך ביז הונדערט און צוואַנציג יאָהר אַלט. אַ יאָהר עטליכע און פערציג (וויפיל עטליכע איז נישט קיינעמס עסק), און די צוויי פאָטאָגראַפיעס האָב איך שוין געזעהען, ווען איך האָב נאָך נישט געטראָגען קיין שעלקעס! וויפיל זשע יאָהרען איז שוין דאָ אין דעם? אדרבא, בערעכענט אַליין.
מ'וועט זאָגען, און מ'וועט זיין גערעכט, אַז כלל־טוער און אַקטיאָרען האָבען אַ פולשטענדיג רעכט צו וועלען זיך מאַכען וואָס יונגער, ווייל זיי דאַרפען דאָס האָבען פאַר זייערע „ביזנעס". ווי איז אָבער דער דין, אַז זיי שטעלען דערמיט אין לעבענס־געפאַהר טויזענטער אומשולדיגע מענשען? וואָס וועט איהר מיר זאָגען, אַז אַ כיל איין בעדיי זען ווי טויזענטער אומשולדיגע מענשען, וואָס האָבען קיינמאָל נישט געטון פאַר'ן כלל אָט פון דאָ־נען אַהער, האָבען צוליב דעם געקראָגען אויסגעזעצט אַלע ציין פון מויל?
שטעלט זיך פאַר אין אַזאַ ביטערער צייט, ווי היינט, רייסט אַ מענש פון זיך אוועק דעם ביסען פון מויל און מען געהט אוועק הערען אַ זינגער, אַנ'אַקטיאָר, אַ חזן, צי אַ טעאַטער־פאָרשטעלונג און ווען מ'האָט געקויפט דעם בילעט און מען זיצט שוין אין טעאַטער — דערזעהט מען פאַר זיך אַ שרעקליכען דראַנג!! מען געהט אַוועק און מען שפּייט אָן מיט געבייללטע פּויסטען ל'יפּ'מען אויפ־זוכען די קאַליקע, כדי איהם די ביינער צו ברעכען — כאַפּט מען און מען פאַלט גאָר אָן אויף אַן'אומשולדיגע מענש און פאַר נישט און פאַר גאָרנישט דערלאַנגט מען איהם פייערדיגע פּעטש.
וואָלט דער טעאַטער־קרבן, דער אומגליקליך־געליטענער בעזוכער געהאַט ביי זיך אַן'אַמת'ע פאָטאָגראַפיע פון דעם בעטרעפענדען אַרטיסט, זינגער, חזן, רעציטאַטאָר, פאָרלעזער, אָדער רעדנער — וואָלט, פאַרשטעהט זיך, קיין אומשולדיגער מענש קיינמאָל נישט געליטען. האָט ער דאָך אָבער אַ פאַר דרייסיג יעהריגען בילד פון איהם, טאָ ווי אַזוי זאָל ער איהם דערקענען? נעהמט ער, דער מענש, און הויבט אָן טשעפּען זיך צו אומשולדיגע יונגעלייט. ווי נאָר ער דערזעהט אַ יונגעמאַן, וואָס איז בלויז אַ ביסעל עהנליך צו דער פאָטאָגראַפיע איז שוין יענער אַן'אָבגעקאָכטער. ס'איז שוין, אז אָך און וועה צו זיינע יאָהרען.
מ'האָט דאָך שוין אַזוי אַרום אומגליקליך גע־מאַכט אַ וועלט מיט יונגעלייט. עס געהען דאָך ביי אונז אַרום הונדערטער וויסטע קאַליקעס, מענ־שען אָהן הענד און אָהן פיס, וואָס הויבען נאָר אפילו נישט אָן צו וויסען פאַרוואָס מ'האָט זיי שיער דערהרגעט. אפילו אין דער מלחמה זענען דאָך אַזוי פיל יונגעלייט נישט פערקריפּעלט געוואָרען, ווי צוליב אָט די פאַלשע צייטונגס פאָטאָגראַפיעס.
דערפאַר שרייב איך צו אייך און איך בעט אייך: שטעלט אָב די שחיטה! עס גיסט שוין גענוג גאַנץ גענוג בלוט ביי יודען אָהן דעם אויך!! האָט גאָט אין האַרצען! שטעלט מעהר נישט אַריין אין בלאַט קיין פאַלשע פאָטאָגראַפיעס פון מלך סאָביעסקי'ס צייטען!

דער לאָדזער חתן און זיין פּראָווינצער כלה

איזאַק לופּטשיק, מיט זיין כלה שרה רייזעל געהען איינמאָל שפּאַצירען אויף דער פּיעטרקאָווער גאַס אָנצוקוקען די נייע סעזאָן „וויסטאַוועס". פּלוצ־לונג שטעלען זיי זיך אָב ביי איין געשעפטס־פענ־סטער, וואו דאָס מיידעל דערזעהט הענגען אַ הענגעל לייכטער.
— זעה נאָר דעם שעהנעם לייכטער! — רופט זיך אָן די כלה.
— מען זאָגט נישט לייכטער נאָר: „קאַנדע־ליאַבער" — פערבעסערט איהר דער חתן אויף דייטשמעריש און זיי געהען ווייטער. מיט אַמאָל בלייבט דאָס מיידעל ווידער שטעהן ביי אַן'אַנדער שוי־פענסטער, וואו עס ליגען פערשידענע רינגלעך און „בראָשקעלעך", און זי וואַרפט אַן'אויג אויף איינס פון די זאַכען:
— איזאַק, זעהסט אָט דאָס „הערצעלע" גע־פעלט מיר!!
— מען זאָגט נישט הערצעלע, נאָר: „מעדאַ־ליאָן" — לערנט ווייטער מיט איהר דער חתן, ווי אַזוי מען בעצייכענט זאכען אויף „אַ ריין" דייטש.
פּונקט נאָך דער חופּה איז עפּיס די כלה פּלוצ־לונג קראַנק געוואָרען און דער חתן, אַ שטאַרק פערזאָרגטער איז צוגעלאָפען צו איהר צום בעט צוגעקומען און געפרעגט:
— נו, ווי געהט עס דיר, שוין בעסער?
— יאָ, — האָט קוים די כלה אַרויסגערעדט — ס'איז מיר אַ ביסעלע שוין „קאַנדעליאַבעריש" אויפ'ן „מעדאַליאָן" (לייכטער אויפ'ן האַרץ).

ה. א—טש.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג 19 כ"ט סיון תרצו

יוני

3.13 זון-אויפגאנג

8.00 זון-אונטערגאנג

ליכט-צינדען: 7.44

קאמוניקאט

מיט גרויס פערגעניגען האבען די היגע האנ־ דעלס און אינדוסטריע - קרייזען אויפגענומען די ידיעה וועגען עפענען דעוויזען-רעכט דער בעקאנ־ טער פירמע וועקסעל-קאנטאר „סאמועל וויינבערג" אין לאדז, פעטריקאווער 60.

די דאזיגע פירמע איז שוין צוגעטרעטען צו נאר־ מאלע באנק־אפעראציעס און טוישט זעמטליכע אויס־ לענדישע וואלוטעס און קויפט אויך גאלד און זיל־ בער אין מאנעטען.

צו הער בעקוועמליכקייט פון דער ג. קונדשאפט איז דאס קאנטאר אפען אהן איבעררייס ביז 7 אָוונט.

קאנטראלע פון בעקערייען

צוזייפגעשטעלט פראטאקאלען פאר'ן ארבייטען איבער דער נארמע

(א) אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס דער בע־ קער געזעלען-פעראיין האט אינטערווענירט אין אר־ בייטס־אינספעקטאריאט וועגען אדורכפיהרען א קאנ־ טראל-לוסטראציע אין די בעקערייען, וואו ס'ווערט אפט געארבייט איבער די ארבייטס-נארמען — האט זיך שוין די קאנטראלע די וואך אָנגעהויבען, און אין רעזולטאט זענען שוין צוזייפגעשטעלט גע־ ווארען איבער א צעהנדליג פּראטאקאלען.

בעשטראפטע ארבייטסגעבער

(א) דער שטראף־רעפעראט ביים ארבייטס־ אינספעקטאריאט האט נעכטען עשטראפט א ריי פירמעס פאר'ן עובר זיין אויפ'ן געזעץ וועגען ארבייטס־שוץ.

אזוי זענען פעראורטיילט געווארען:

דער אינהאבער פון א וועבעריי אויף זאכאד־ ניע 34, יעראזאלימסקי, פאר'ן רייסען די ארבייטס־ צייט — אויף 500 זלאטעס שטראף מיט'ן פערבייט אויף 5 וואכען ארעסט.

דער לייטער פון דער פירמע „קאגאן און וואש־ עוויטש" (שענקיעוויטשא 61), גראוזמאן — פארן צווינגען די ארבייטער צו ארבייטען איבער'שעה'ן — 450 זלאטעס.

דער לייטער פון דער פירמע „פוקס" (וואול־ טשאנסקא 61), טראוב — אויף 300 זלאטעס.

חוץ מזה זענען עטליכע אנדערע פירמעס פער־ משפט געווארען אויף שטראפען פון 50 ביז 100 זל.

אורלויבען אין'ם געריכטס-וועזען

(א) מחמת דער אורלויב-צייט און דעם ארויס־ פאהר פון א רייהע ריכטער און בעאמטע אויף אור־ לויבען — זענען אינ'ם שטאטישען געריכט בעדיי־ טענד בעגרעניצט געווארען די סעסיעס.

יעדען טאג קומען איצט פאר איינע אדער 2 שטראף-סעסיעס, אזוי אז קודם כל ווערען בע־ טראכט די דרינגענדסטע ענינים.

נעלם געווארען א האנדעלס-אגענט

(א) עס ווערט געזוכט דער האנדעלס-אגענט, דער 33-יעהריגער ברונאן-פערדינאנד ציפעל (פון לעזש, פילסודסקיעגא 37), וועלכער איז דעם 10. ד. ה. נעלם געווארען, און מ'ווייסט נישט וואו ער איז.

ער איז א מיטעלוואוקסיגער יונגערמאן, אין העלען אנצוג און העלען הוט.

די אלע, וואס ווייסען עפעס וועגען איהם ווע־ רען געבעטען מיטצוטיילען אין אויספארשונגס-אמט (קילינסקיעגא 152), אדער אין דעם נאהענטען פאליציי-פאסטען.

קיין ארץ-ישראל

גרופּענווייז און אינדיווידועל.

ביליגע פרייזען. גוטע בעדינגונגען.

פינקטליכע בעהאנדלונג.

ים-אויספלוגן לאנדאן-אמסטערדאם

דעם 7/7-16/7 פון 210 זל.

„פיארדי—נארוועגי"

דעם 19/7-30/7 פון 330 זל.

אויסלענדישע הנהה-און קורציע-פעסער.

פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט"

אויספלוגען און רייזעס קיין רוסלאנד.

ברענגען קרובים פון רוסלאנד קיין פוילען.

אינפארמאציעס ערטיילט

דאס יודישע רייזע-ביורא

Union Lloyd

Piotrkowska 42, tel. 107-87.

די נייעסטע ענטשיידונגען פון העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל אין שטייער-ענינים

פון אדוו. ע. שעסקין

אין דער לעצטער צייט האט זיך בעוויזען א רייהע ענטשיידונגען פון העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל אין שטייער־ענינים.

די דאזיגע ענטשיידונגען האבען א פּרינצי־ פיעלע בעדייטונג, דעריבער איז כדאי זיך אויף זיי אפּצושטעלען

זעהר וויכטיג איז די ענטשיידונג פון טרי־ בונאל, וועלכער זאגט, אז דאס נישט אויפגעבען די נעמען פון די פּריוואטע דיסקאנטערען דורך דעם סוחר, וואס פיהרט ריכטיגע האנדעלס-ביכער, בעגרינדעט נאך נישט דאס אריינרעכענען די קאס־ טען פון דיסקאנטא צו די שטייער הכנסות, שוין אין יאהר 1931 אין ענין פון דער פאקצ. געז. דאווע אין לאדז, האט זיך דער טריבונאל געשטעלט אויף דעם דאזיגען שטאנדפונקט, אויב דאס איז שייך א צאהלער, וועלכער ווערט בעשטייערט אויפ'ן יסוד פון ארט. 21 פון געזעץ וועגען הכנסה-שטיי־ ער ד. ה. אויב ס'האנדעלט זיך וועגען א רעכטליכע פערזאן.

אין דער לעצטער דעציזיע האט דער טריבונאל אנגענומען די זעלבע שטעלונג אויך בנוגע פי־ זישע פערזאנען, מ'דארף נאר דא, ווי אויך אין דער בעציהונג צו רעכטליכע פערזאנען, פעסט־ שטעלען, צי די אויסגאבע אויף דיסקאנטא געהט נישט אריבער איבער די ראהמען פון ארט. 6 פון געזעץ וועגען הכנסה-שטייער, ד. ה. צי די דיסקאנטא האט א צוזאמענהאנג מיט'ן פיהרען די אונטערנעהמונג.

זעהר אינטערעסאנט איז די ענטשיידונג, וועל־ כע שטעלט פעסט, אז דער פערלוסט צוליב א גנבה ווערט נישט אראפּגערעכנט פון דער הכנסה, אדער, אז די געגנבעטע סומע אונטערליגט דער בעשטייערונג.

דער העכסטער אדמיניסטראטיווער טריבונאל האט זיך געשטעלט אויפ'ן שטאנדפונקט, אז דער פערלוסט צוליב א גנבה, איז נוגע אויסשליסליך דעם קוואל פון דער הכנסה, ס'איז אבער נישט קיין פערלוסט וואס איז געקומען אין צוזאמענהאנג מיט דער עקספּלואטאציע פון דער אונטערנעהמונג און דעריבער אונטערליגט עס אויך דער בע־ שטייערונג.

א רייהע ענטשיידונגען זענען נוגע האנדעלס־ ביכער. צווישען זיי האט א וויכטיגע בעדייטונג די ענטשיידונג, וועלכע שטעלט פעסט, אז דאס איינשרייבען אין די ביכער דעם סחורות-איינקויף נישט אין מאמענט ווען מען בעקומט די פאק־ טורעס, נאר לויט דעם ווי מ'צאהלט פאר די גע־ קויפטע סחורות, איז א מאטיוו צו אנערקענען די האנדעלס-ביכער פאר נישט ריכטיגע.

אין קאנקרעטען ענין האט זיך געהאנדעלט וועגען דעם, אז די פירמע האט איינגעשריבען דעם איינקויף פון צוקער נישט דעמאלס ווען זי האט דערהאלטען די רעכנונגען, נאר לויט דעם ווי זי האט בעצאהלט פאר דעם געקויפטען צוקער, דער טאג פון דעקען די פאקטורא איז אבער נישט און קען נישט זיין מאסגעבענד פאר איינשרייבען אין די ביכער דעם עצם פאקט פון קויפען סחורה, ווייל דאס בעצאהלען איז א בעזונדערער אקט פון דער קויף־טראנזאקציע, דער דאזיגער בעזונדערער אקט בעגרינדעט א בעזונדערען איינשרייבען אין די ביכער, אונאפּהענגיג פון איינשרייבען דעם קויף.

א זעהר וויכטיגע בעדייטונג האט די ענט־ שיידונג, אז אויב אין די ביכער זענען פערהאן פערלעגענע זאכען קען מען אנערקענען די האנ־ דעלס-ביכער פאר נישט ריכטיגע און דער אומ־ שטאנד, אז די פערלעגענע זאכען זענען שפּעטער דערגענצט געווארען, גיט נישט דעם צאהלער דאס רעכט צו פערלאנגען, אז דיזעלבע ביכער זאלען אנערקענט ווערען פאר ריכטיגע.

אין קאנקרעטען פאל האט זיך געהאנדעלט וועגען דעם, אז דער בוכהאלטער איז געווען קראנק און דעריבער זענען ענטשטאנען די פערלעגענע איינשרייבונגען אין די ביכער און דער טריבונאל האט זיך געשטעלט אויפ'ן שטאנדפונקט, אז די סיבה פון דעם נישט דערפיהרען די ביכער ביז אזשור איז פאר זיין פארמעלער זייט פון דעם פּראָב־ לעם גלייכגילטיג, אז דאס האבען פערלעגענע זא־ כען אין די ביכער איז א סיבה, וועלכע בעגרינדעט א פארשלאג וועגען אנערקענען די ביכער אלס נישט ענטשפּרעכענדע אונאפּהענגיג פון דער סיבה.

די דערמאנטע ענטשיידונג האט דעצידירט צום אונגונסטען פון די צאהלער א גאנצע רייהע ענינים, וועלכע געפינען זיך איצט אין דער אפּעלאציע און אין דער פינאנץ־קאמער.

זעהר אינטערעסאנט איז דער שטאנדפונקט פון העכסטען אדמיניסטראט ווען טריבונאל אויף דעם פאקט ווען ס'זענען פערהאן אונטערשידען צווישען דעם ביכער־שטאנד און דעם ווירקליכען שטאנד פון רעמאנענט אין טאג פון מאכען דעם בילאנס. דער טריבונאל האט דעצידירט, אז דער פאקט וואס ס'זענען פערהאן אונטערשידען גיט נישט קיין גרונד צו דיסקוואליפיקאציע פון די ביכער. ערשט ווען ס'ווערען פעסטגעשטעלט די סיבות פון די דאזיגע אונטערשידען קען ברענגען דעם גרונד צו פארשלאגען וועגען די ריכטיגקייט פון פיה־ רען די בוכפיהרונג.

אינטערעסאנט איז די דעציזיע, וועלכע שטעלט פעסט, אז דאס פעהלען פון בעווייזען אויף מאנכע הכנסה און הוצאה פּאזיציעס אין דער קאסע צווינגט נישט די מאכט צו אנערקענען די האנדעלס-בי־ כער אלס ריכטיגע.

פון די לעצטע דעציזיעס פון העכסטען אדמי־ ניסטראטיווען טריבונאל דארף מען דערמאהנען די דעציזיע וועגען פעררעכענען אנ'איבערגעצאהלטען שטייער, געגען דעם ווילען פון צאהלער, אויף אנ' אנדער שטייער בנוגע וועלכען ס'זענען אנגעווענדעט געווארען הנחות אין דער פארם פון ראטעס.

דער טריבונאל האט ארויסגעגעבען א דעציזיע, אז אזא איבערווארפען די איבערגעצאהלטע סומע איז נישט דערלאזבאר.

אויך איז אינטערעסאנט די דעציזיע, וועלכע שטעלט פעסט, אז דער עצם פאקט דאס צוליב דעם וואס די אונטערנעהמונג איז געווען פערמאכט זע־ נען די מאשינען געווען נישט טעטיג שליסט נישט אויס דאס אפרעכענען אויף אמארטיזאציע.

דאס זענען אין אלגעמיינע שטריכען די נייע־ סטע דעציזיעס פון העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל אין שטייער־פראגען.

די שטרייק בעוועגונג אין לאדז

(א) אין פרידלענדערס אפּרעטור (לימאנאווסקיעגא 111) איז אויסגעבראכען אנ'אקו־ פּאציע שטרייק צוליב דער געפּלאנטער רעדוקציע פון די ארבייטער.

די נעכטיגע קאנפערענץ האט נישט געבראכט צו קיין רעזולטאט און דער שטרייק ווערט פארטגע־ זעצט.

אויף שבת דעם 20טען ד.מ. איז בעשטימט א צווייטע קאנפערענץ.

ביי עטינגאָנען

(א) נעכטען איז אין ארבייטס אינספעקטאראט פארגעקומען א קאנפערענץ וועגען ליקווידירען דעם אקופּאציע שטרייק אין עטינגאנס פאבריק אויף דאוו בארטשיקוב און ראדוואנסקא — וואו די צאהל שטרייקענדע איז געשטיגען ביז 1200 מאן, מחמת דעם וואס אינגם שטרייק האט זיך אנגעשלאסען די וועבעריי.

די נעכטיגע קאנפערענץ האט נישט געגעבען קיין רעזולטאט, און דער שטרייק ווערט ווייטער גע־ פיהרט.

ליקווידירטער שטרייק.

(א) אויפן וועג לאדז—בזשעזשין איז אויסגע־ בראכען א שטרייק פון אנ'ערך 100 ארבייטער וועלכע האבען געפאדערט צו נארמירען די ארבייטס־און לוין־בעדינגונגען.

נעכטען איז דער שטרייק ליקווידירט געווארען מחמת דעם וואס מען איז נאכגעקומען די פאסטולא־ טען פון די ארבייטער.

ענגליש-פוילישע עקספּארט-אימפּארט געזעלשאפט

(אג) די ענגלישע ווירטשאפטליכע פּרעסע מעל־ דעט אז אין לאנדאן איז געשאפען געווארען א ענג־ ליש - פוילישע עקספארט - אימפּארט געזעלשאפט מיט א גרינדונגס קאפּיטאל פון 1000 פונט.

די געזעלשאפט איז א פּריוואטע אקציען געזעל־ שאפט, מיט דער אויפגאבע צו פערמיטלען צווישען די אגענטען, פאקטארס, ספעדיטערס, באנקירס, סוח־ רים, אייגענטימער פון שיפס-ליניעס וויאויך די עקס פּארטערס און אימפּארטערס פון ביידע לענדער.

א קאאפּעראטיווע באנק פאר דער לויז-טעקסטיל-אינדוסטריע

(אג) אין די קרייזען פון דער לאדזער לויהן־ טעקסטיל־אינדוסטריע ווערט איצט בעטראכט דער פּראיעקט צו שאפען אין לאדז א קאאפּעראטיווע באנק פאר לוין־אינדוסטריע.

מיט'ן ארגאניזירען די קאאפּעראטיווע באנק פאר נעהמט זיך דער פערבאנד פון דער לוין־טעקסטיל־ אינדוסטריע אין לאדזער וואיעוואדזטווע. די פּראגע פון נעהעריגע קאפּיטאלען איז שוין פּאזיטיוו ערלע־ דיגט געווארען. די קאפּיטאלען וועלען בעשטעהן אין דער ערשטער רייהע פון דעפּאזיטען פון די מיט־ גלידער און אונאפּהענגיג דערפון אויך פון פּרעמדע קאפּיטאלען.

עס ווערען שוין געמאכט בעמיהונגען צו לעגא־ ליזירען די באנק.

Dr. med. H. LUBICZ

צוריקגעקעהרט

ספּעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעלעפאן 141-32

עמפּפאנגס־שעה'ן 8-10, 12-2 און 5-8 אָוונט

מיט פולע רעכט פון רעגירונגס=גימנאזיום (Kategorja A)

מעדכען=גימנאזיום און פּריוואטע פאווישעכנע שולע

Marji HOCHSTEINOWEJ

טעל. 214-27 ● 23 וואולטשאנסקא 23 ● טעל. 214-27

די איינטריטס-עקזאמענס הויבען זיך אן מאנטאג דעם 22-טען טשערוויעץ 10 א זייגער פריה.

דער שול-בנין איז געווארען איבערגע־ בויט און פערברייטערט. איבערן שול־ בנין געפינט זיך פאר שילערינס א ספּע־ ציעל אויסגעבויטער טאראס: ספּארט - פּלאץ. ווינטער — א גליטש - פּלאץ

איינשרייבונגען אין די גימנאזיאל קלאסען, ווי אויך אין די פאווי־ שעכנע שולע נעמט אן דער סעק־ רעטאריאט טעגליך (חוץ שבת און יו"ט) פון 9–2 און פון 4–6.

א באנדיטען=אנפאל אויף א שפּייז-געוועלבע, אויף גלובא 1

(א) נעכטען אינדערפריה האבען 3 באנדיטען וואס איז געשטאנען אויף דער וואך — בעפאלען דאס שפּייז־געוועלב אויף גלובא 1, וואס געהערט צו בעוואפענט מיט רעוואלווערן, ביי עת איינער א פער־ קאנסטאנטי פלארטשאק, צוגערויבט פערשידענע שפּייז־ארטיקלען און עטליכע הונדערט זלאטעס במזומן, און — זענען ענטלאפען.

א דאנק דער תיכפדיגער ענערגישער אקציע פון דער פאליציי, זענען די פערדעכטיגע אין דעם רויב־אנפאל ארעסטירט, לטובת דער אויספארשונג ווערען אבער די פאליציי זייערע נעמען נישט אנגע־ געבען.

דאס רעכט בטול צו מאכען אנ'אפּמאך וועגען געדונגענער ארבייט אין אנ'אומגליקס=פאל

(א) די לאדזער געריכטען האבען בעקומען צו אינפארמאציע און צו אנווענדונג א קאפּיע פון אנ'אורטייל פונ'ם העכסטען געריכט מכוח בטל מאכען אנ'ארבייטס־אפּמאך, אין פאל ווען מיט'ן ארבייטענדען איז געשעהען אנ'אומגליק.

אין הסכם מיט דעם דאזיגען אורטייל פונ'ם העכסטען געריכט דינט דעם ארבייטס-געבער דאס רעכט תיכף צו בטל מאכען אנ'אפּמאך, אין פאל, ווען דער ארבייטענדער איז צוליב אנ'אומגליקס־ פאסירונג, צו צוליב א קראנקהייט, נישט פעהיג צו דערפילען זיינע פליכטען אין משך פון א לענגערע צייט, ווי דריי חדשים, און דערביי קאן דער אפּמאך אויפגעלעזט ווערען, ווען דער ארבייטענדער האט זיך צוגעשטעלט צום ארבייטס־ווארשטאט, ארויסווייזענדיג אבער זיין אונפעהיגקייט צו דער ארבייט.

Dr. med.

Sadokierski

כירורג פון צייהן און יאסלעס

Piotrkowska 164 tel 114-20.

וױלקער שוהל זאכאדניא 56.

מאָרגען, שבת ר"ח, ווען דאַווענען דער אָבערקאַנטאָר, קעניג פֿון די חזנים, ה'

גרשון סיראָטאַ

מיט'ן אָנטייל פֿון בעקאַנטען כאָר פֿון דער ווילקער שוהל אונטער דער לייטונג פֿון דיריגענט און קאָמפּאָז. לייב סאַקאַלאָווסקי.

בעמערקונג: אַלערליי יצחקליכע איינטריט-בילעטען זענען איצט אונגילטיג. בילעטען צו בעקומען פֿון 11 אַ זייגער פֿאַרמיטאָג און אַ גאַנצען טאָג.

וױלקער שוהל זאכאדניא 56.

פּרעז. גלאַזעק זיך געזעגענט מיט לאָדז

אויף דער נעכטיגער זיצונג פֿון שטאָטישען ביוראָ

נעכטען איז אונטער'ן פֿאָרזיץ פֿון פּרעזידענט פֿאָרגעקומען אַ זיצונג פֿון שטאָטישען ביוראָ. די טאָג-אָרדנונג פֿון דער זיצונג איז געווען אַ זעהר בעשיידענע און האָט זיך בעגנוגענט אויף בלויז פֿאָרמעלע פֿראַגען, דאָך האָט זי זיך געענדיגט זעהר פֿייערליך און ריהרענד, צוליב דער געזעגענונגס-רעדע, וועלכע ס'האָט געהאַלטען דער פּרעזידענט גלאַזעק צוליב זיין אַוועקגעהן פֿון לאָדז אויפֿ'ן אַמט פֿון דירעקטאָר פֿון דער ווילנער באַהן-דירעקציע.

באַלד אין אָנהויב איז בעשלאָסען געוואָרען אָנצונעהמען די רעגירונגס-דאָטאַציע אויף עפֿענטליכע אַרבייטען אין דער הויך פֿון 99 טויזענד זל. און ס'זענען אַנולירט געוואָרען די פֿריהערדיגע אָפּצאָהלען פֿאַר די פֿערנומענע האַנדעלס-ערטער אויף די טראָטואַרען.

נאָכ'ן רעפֿעראַט פֿון ראַטמ. אַדוו. פּאַוולאָווסקי איז אָנגענומען געוואָרען דער נייער סטאַטוט פֿון האָטעל-שטייער.

דאַן טרעט צו ראַטמ. יאַוואָראָווסקי צו רעפֿערירען דעם אָרדנונגס-רעגולאַמין פֿון שעכט-הויז. דער רעפֿערענט זאָגט, אַז דער רעגולאַמין איז נאָר געשאַפֿען געוואָרען אויף 2 אָדער 3 חדשים, ווייל ביז דעמאָלט וועלען אַרויסגעגעבען ווערען די אויס-פֿיהר-פֿעראָרדנונגען צום נייעם געזעץ וועגען שחיטה און דאַן וועט מען מוזען מאַכען אַ גאַנץ נייעם רעגולאַמין.

דער רעגולאַמין איז אָנגענומען געוואָרען.

דאַן טראָגט ראַטמ. אַדוו. ביליקי איין פֿאָלגענדע פֿאָרשלאַגען בנוגע רעפֿאָרמען אין די טראַמוואַיען: ערשטענס זאָל אָפּגעצוימט ווערען דאָס שטיקעל טראָטואַר, וואו דער טראַמוואַי פֿערקערט אין אַן אַנדער גאַס אריין, כדי אויסצומיידען אומגליקס-פֿאַלען. צווייטענס זאָלען איינגעפֿיהרט ווערען בענקלעך פֿאַר די מאָטאָר-פֿיהרער, אַזוי ווי אין וואַרשאָ, כדי ער זאָל נישט דאַרפֿען שטעהען דורך 8 שעה, פֿון וואָס אַלע קאָנדוקטאָרען ווערען קראַנק אויף די פֿיס. דריטענס זאָלען ביי די סטאַציעס פֿון די טראַמוואַיען געמאַכט ווערען צייכענס וואו דער טראַמוואַי זאָל זיך מוזען געוויס אָפּשטעלען, ווייל ס'טרעפֿען פֿאַלען ווען דער טראַמוואַי פֿאָהרט אָפּ עטליכע מעטער ווייטער וואו ער דאַרף זיך שטעלען און די פּאַסאַזשירען מוזען נאָכלויפֿען.

אַלע 3 פֿאָרשלאַגען ווערען אָנגענומען און ווערען איבערגעשיקט אין דער שטאָט-פֿערוואַלטונג צו רעאַליזירען.

דאַן נעהמט אַ וואָרט

פּרעזידענט גלאַזעק, צו זיין געזעגענונגס-רעדע.

אין וועלכער ער זאָגט צ.וו. אַנד.: מ'האָט מיך דעסיגנירט אַלס דירעקטאָר פֿון דער ווילנער באַהן-דירעקציע און איך האַלט פֿאַר מיין פֿליכט זיך צו געזעגענען מיט לאָדז.

ווען אַ מענש מעסט די אָפּגעטוענע אַרבייט מיט די גרויסע אויפֿגאַבען, וועלכע זענען איהם גע-געבען געוואָרען צו ערפֿילען, ווערט די אָפּגעטוענע אַרבייט קלענער און צום געפֿיהל פֿון צופֿרידענהייט פֿון דער עקזיסטירענדער זאַכלאַגע גיבט זיך אַריין אַ טרויער, אַז מ'האָט געקענט מעהר טון.

ווען מען גיט צו דעם צו די רעפֿלעקסען, וועלכע שלאָגען פֿון די ווערטע פֿון העכסטען מיליטער-אָנפֿיהרער, אַז צו דער קייט פֿון פֿערטיידיגע פּוילען

דאַרף מען איינשפּאַנען וואָס מעהר הענד, איז דאָס געוויסען נישט רוהיג, צי מ'האָט טאַקע אַזוי גע-אַרבייט אין דער זעלבסט-פֿערוואַלטונג פֿאַר פּוילען בכלל און פֿאַר דער מעכטיגער שטאָט ווי ס'איז לאָדז בפֿרט.

און דעריבער האָב איך אויף דער היינטיגער זיצונג פֿון ביוראָ בקיצור איבערגעבען די רע-זולטאַטען פֿון אַ יאָהר אַרבייט פֿון דער שטאָט-פֿער-וואַלטונג מיט אַן אַפּעל, אַז דאָס קומענדיגע יאָהר מוז געבען בעסערע רעזולטאַטען ביי נאָך גרעסערע אָנשטרענגונגען.

דער פּרעזידענט גיט דאַן איבער אַ גענויען בעריכט פֿון דער אָפּגעטוענער אַרבייט דורך דעם יאָהר, וואָס ער האָט פֿערנומען דעם הויכען אַמט, און זאָגט:

אויב די דאָזיגע אַרבייט און איהר רעזולטאַט איז געווען אַזעלכע, ווי איך האָב געהאַט דעם כבוד פֿאָרצושטעלען, האָט די שטאָט-פֿערוואַלטונג אין אַ הויכער מאָס דאָס צו פֿערדאַנקען דעם שטאָטישען ביוראָ.

דער ביוראָ האָט זיך נישט בעגנוגענט נאָר צו אונזערע בשותּפֿות'דיגע אָפֿיציעלע זיצונגען אין שטאָט-ראַט.

די דאָזיגע יסודות'דיגע, נישט-געצאָהלטע, ער-ליכע און זעהר-געוויסענהאַפֿטע אַרבייט פֿון די ראַט-מיטגלידער און די קאָמיסיעס, דער שטענ-דיגער קאָנטאַקט פֿון די מיטגלידער מיט'ן פּרעזידיום פֿון דער שטאָט-פֿערוואַלטונג, דאָס אַלאַרמירען די שטאָט-פֿערוואַלטונג דורך די מיטגל דער וועגען אַלע אָנגעווערטאָגטע פֿראַגען פֿון די בירגער אין דער שטאָט, די טעטיגקייט נישט נאָר פֿון ראַט נאָר פֿון איהרע בעזונדערע מיטגלידער האָט בעפֿוילען זיך צו רעכענען מיט דער זעהר ערנסטער מיינונג פֿון ראַט. זי האָט אויך מעגליך געמאַכט אַ שטענדיגען קאָנטאַקט פֿון מאַגיסטראַט מיט די בירגער פֿון שטאָט.

ווי הויך די שטאָט-פֿערוואַלטונג האָט גע-אַכטעט די מיינונג פֿון ראַט, בעווייזט דער פֿאַקט, אַז ס'איז נישט אָנגענומען געוואָרען קיין איין בעשלוס געגען דעם ווילען פֿון ראַט, הגם ס'זענען געווען פֿאַלען, אַז דער ראַט האָט נישט מסכּים געווען מיט די פֿאָרשלאַגען פֿון דער שטאָט-פֿער-וואַלטונג.

פֿאַר דער דאָזיגער אַטמאָספֿערע פֿון אויפֿ-ריכטיגער צוזאַמענאַרבייט, וואָס האָט זיך גע-שטיצט אויף דער געגענזייטיגער פֿערשטענדיגונג פֿון די שטאָטישע אינטערעסען און קודם-כל מיט דער שטאָט אַלס גאַנצעס, וויל איך האַרציג דאַנקען דעם ראַט, אַוועקגעהענדיג פֿון דעם הויכען אַמט.

איך בעט דעם ראַט, אַז ער זאָל דערהאַלטען אין זכרון מיין אויפֿריכטיגען ווילען און אונבויג-זאַמען ווילען פֿון אַרבייט מיט דער גאַנצער איבער-געבענהייט פֿאַר דער שטאָט אַלס גאַנצעס.

איך שטעל פֿעסט, אַז לאָדז און די בירגער זענען אַ דאַנקבאַרער, הגם אַ זעהר שווערער גע-ביט פֿון אַרבייט פֿאַר יעדען, וועלכער וויל דינען אַלגעמיינע צילען.

נאָך דער רעדע פֿון פּרעזידענט גלאַזעק האָט גענומען אַ וואָרט ראַטמאַן אַדוואָקאַט ביליק, וועל-כער האָט געזעגענט דעם פּרעזידענט אין נאָמען פֿון ביוראָ און דערביי אויסגערעכענט די מעלות פֿון איינזש. גלאַזעק אויף דעם שווערען אַמט, וועלכען ער האָט בעקליידעט.

דער ביוראָ האָט געמאַכט דעם פּרעזידענט אַ שטורמישע אָוואַציע. דער פּרעזידענט האָט זיך דאַן געזעגענט מיט יעדען ראַטמאַן בעזונדער און דאַן האָט ער זיך געווענדעט מיט האַרציגע ווערטער צו די פּרעסע-פֿאָרשטעהער און זיך געזעגענט מיט יעדען איינציגען פֿון זיי.

פּאָליטישער פּראָצעס

(א) אַלס בעשולדיגטע אין פֿיהרען אַ קאָמוניס-טישע טעטיגקייט, זענען נעכטען דורכ'ן קרייז-געריכט פֿערמשפּט געוואָרען:

די 42-יאָהריגע לעאָקאַדיאַ רוטאַ — אויף דריי יאָהר טורמע און זיגמונד קאַלינאָווסקי, לעאָן יאַסט-זשעמבסקי און יאַקוב לעוואַנדאָווסקי — צו 2 יאָהר טורמע.

ווידער אַ געווינס ביי וואָלאַנאָוו'ן

נעכטען אין 1-טען טאָג פֿון דער ציהונג פֿון דער 1-טער קלאַס איז געפֿאַלען אַ געווינס פֿון 25,000 זל. אויפֿ'ן נומער 47419 אין דער גליקליכער קאָ-לעקטור פֿון וואָלאַנאָוו. דאָס מאָל איז בעגליקט געוואָרען 1 בעלכאַטאָווער און דריי לאָדזשער אייגנטומ-ער.

פֿערמשפּט אַ פֿערברעכערישע מוטער

(א) די 27-יאָהריגע דינסטמיידעל, מאַריאַנאַ אָלאַדאַרסקאַ (פֿון נאַוואַמייסקאַ 20) איז פֿאָרן אָפּ-טרייבען זיך אַ קינד, און אַריינוואַרפֿען עס אין קלאָזעט-פֿילטער, פֿערמשפּט געוואָרען אויף אַ חודש אַרעסט.

דער לייטער אָרטייל איז אַ פּועל יוצא פֿון די שווערע אומשטענדען דאָס אָרימע פֿערפֿיהרטע דינסט-מיידעל געפֿינט זיך.

אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) היינט בייַנאַכט דיזשורירען: סאַראָשיט (זגערזשער 57), וו. גראָשקאָווסקי 11 (פּיאָטרקאָווסקאַ 15), ט. קאַרלין (פּילסודסקיעגאָ 54), רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 28), י. באַנדורסקי (פּעטריקאָווער 165), ע. מילער (פּעטריקאָווער ...), ג. אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצער 56).

אויספֿלוגען

קיין וויען

דעם 25 ביז'ן 30 יוני. פֿון 95 זל.

טשערנאָוויץ

דעם 25/6 ביז'ן 1 יולי. פֿון 35 זל.

קיין ריגע

דעם 26 ביז'ן 30 יוני. פֿון 89 זל.

פּערקלענערטע פּרייזן קיין גדינגע

איינשרייבונגען נעהמט אָן

„אָרבּיס" פּיעטריק. 18,

טעל. 249-40

וועלכע ווירטשאַפֿטליכע אָרגאַניזאַציעס געבען אַרויס אַרויספֿיהר-בעשטעטיגונגען פֿאַר'ן עקספּאָרט

(א) ווי בעוואוסט איז ביי יעדען עקספּאָרט נויטיג אַן אַרויספֿיהר-בעשטעטיגונג פֿון מיניסטעריום וואָס דינט אַלס קאָנטראָלע איבער דעם אַריינפֿלוס פֿון וואַלוטען, וואָס שטאַמען פֿאַר דער עקספּאָרטיר-טער סחורה, און עס בעקומט זיי דער עקספּאָרטער.

אין שייכות דערמיט גיט אַזעלכע בעשטעטיגונגען אַר-רויס ביים עקספּאָרטירען בעזונדערע אַרטיקלען, די קאָנווענץ פֿון די קאַמגאַרן-שפּינער ביים עקספּאָרט פֿון קאַמגאַרן-גאַרן, דער סינדיקאַט פֿון קליידער-עקספּאָרט ביים עקספּאָרטירען קאָנפֿעקציע א.א.וו. חוץ לעצטע טעג האָט בעקומען דאָס רעכט אַרויסצוגע-בען אַזעלכע בעשטעטיגונגען ביים עקספּאָרט פֿון באַוּ-וועל-זאַכען, דער פֿערבאַנד פֿון באַוּוועל-שפּינער-פּראָדוצענטען אין לאָדז. אין די נאָהענטסטע טעג וועט אין מאָניטאָר פּאָלסקי פֿערעפֿענטליכט ווערען אַ גענויערע מעלדונג וועגען דעם.

ר. אייזראַעל

אויסגעלייטערטע נשמות!

סענסאַציאָנעל שפּאַנענדער ראָמאַן פֿון יודישען לעבען

51

— ניין, רב דאָס וויל איך נישט. כ'האָב גע-הערט ווי דאָס האַרץ איז אייך איבערגעגאַנגען, ווי דער רב האָט גערעדט פֿון די אייגענע צרות, זאָל דער רב נישט זיין פֿערצווייפֿעלט, איך בין גראָד אָנגעקומען אייך אָנצוזאָגען אַ גוטע בשורה

— דהיינו, האָט דער רב נייגיריג געפֿרעגט.

— ס'איז פֿערהאַן אַ האָפֿנונג, אַז אַלץ זאָל ווידער גוט ווערען, אַז פֿישעל זאָל אינגיכען בעפֿרייט ווערען.

— ווי אַזוי? האָט דער רב געפֿרעגט

— מיין טאָכטער פֿערנעהמט זיך מיט דעם ענין און זי האָט דאָס געהייסען, אַז איך זאָל זאָגען דעם רב, אַז ער זאָל זיך נישט מצער זיין, ווייל אַלץ וועט ווידער גוט ווערען.

— דיין טאָכטער? זאָל דער אויבערשטער געבען הצלחה און ברכה אין יעדען שריט. מרדכי דו ווייסט גאָרנישט ווער דיין טאָכטער איז דו ווייסט גאָרנישט וואָס פֿאַר צדקות דאָס איז, וואָס פֿאַרא איידעלע נשמה עס שטעקט אין איהר, זי איז דאָ געווען ביי מיר און איך האָב געהערט איהרע קלוגע רייד, איך האָב געהערט מיט וואָס פֿאַרא התפּעלות זי רעדט און ווי אַזוי זי וויל אויספֿיהרען איהר שליחות צו העלפֿען אונזער געפּייניגט פֿאָלק.

— רבי, אויך וועגען דעם האָב איך געוואָלט מיט אייך רעדען און מיט אייך זיך אַן עצה האַל-טען, פֿאַר מיין טאָכטער איז דאָ איז שטעטעל געוואָרען ענג, זי האָט דאָ נישט געקענט אויסהאַלטען, איהרע געדאַנקען זענען שוין ווייט אַוועק פֿון דאַנען און דעריבער האָט זי זיך איבערגעצויגען אין דער גרויסער שטאָט קיין לאָדז, איצט ווייזט מען מיר נאָך מיט די פֿינגער, אַז מיין טאָכטער, די טאָכטער פֿון מרדכי זאַמערפֿעלד איז אַ טלאָפֿען פֿון איהרע עלטערען, איך פֿיהל ווי אַלע אין שטע-טעל חוזק'ן אויף מיין חשבון און ווער ווייס וואָס פֿאַר אַ בלבולים זיי טראַכטען אויס אין צוזאַמענ-האַנג דערמיט

דער רב האָט זיך אויף אַ רגע פֿערטראַכט

— ווי אַלט איז דיין טאָכטער, מרדכי.

— ניינצעהן יאָהר, רב.

— אַ דערוואַקסען מיידעל שוין, געוויס וואָלט דאָס ביי אַן אַנדערען געווען ... ע"נסטע זאַך, אָבער דיין טאָכטער, ביי דער, וועלכע איך האָב געהערט רעדען, קען קיין רייד נישט זיין וועגען קיין זינדיגע מחשבות, ניין, און צעהן מאָל ניין, אַזעלכע רייד, ווי איך האָב געהערט קענען נישט געהן געפּאָרט מיט זינדיגע געדאַנ-קען — דאָס איז נישט מעגליך, זאָל דיך נישט אָנגעהן, וואָס מען רעדט און וואָס מען מאַכט בלבולים, דאַנק און לויב דעם רבונו של עולם וואָס דו האָסט שוין דערלעבט נחת פֿון דיין קינד, און ווי איך בין איבערצייגט וועסט נאָך האָבען פֿון איהר פֿיל מעהר נחת און פֿרייד

אָבער, אַ יונג מיידעל, רבי.

— אונזערע אמהות און אונזער גרויסע היס-טאָרישע טעכטער זענען געווען פּונקט אַזוי גוט און פֿרום דעמאָלט ווען זיי זענען געווען יונג ווי דעמאָלט ווען זיי זענען עלטער געוואָרען, האָב נישט קיין צרות דערפֿון.

מרדכי זאַמערפֿעלד איז געווען שטאַרק צופֿריי-דען דערפֿון וואָס ער האָט געהאַט די געלעגענהייט צו רעדען וועגען דעם מיט'ן רב, ער האָט זיך פֿול-שטענדיג בערוהיגט. די ווערטער פֿון רב, וועלכען מרדכי האָט געהאַלטען פֿאַר אַ גרויסען חכם און אויטאָריטעט, האָבען איהם איבערצייגט, אַז באמת דאַרף מען נישט זעהען קיין שום שלעכטס דערין וואָס שרה'לע וואוינט נישט מיט זיי צוזאַמען.

ווען דער רב האָט זיך שוין געהאַט אָפּגעפֿער-טיגט מיט דעם ענין פֿון זאַמערפֿעלד'ן האָט ער געפֿרעגט.

— ווייסט דו אויך מרדכי, וואָס דיין טאָכטער טוט אין דעם דאָזיגען אומגליק? האָט זי דיר עפּיס געזאָגט וועגען דעם?

— ניין, איך קען אייך רב נישט זאָגען קיין זיכערע זאַך, איך ווייס נאָר, אַז אויף מיין טאָכ-טער קען מען זיך פֿערלאָזען, קיין ליגנער איז זי קיינמאָל נישט געווען און זי רעדט נישט סתם אין דער וועלט אַריין, אויב זי האָט מיך געהייסען אייך טרייסטען און זאָגען, אַז אַלץ וועט ווידער גוט ווערען קענט איהר זיך דערויף פֿערלאָזען.

— דער אויבערשטער זאָל העלפֿען, אַז זי זאָל זיין דער אמת'ער שליח, האָט דער רב אויפֿגעהויבען די אויגען צום הימעל און מעהר וועגען דעם נישט גערעדט.

— רבי, רבי, דער פֿריץ איז געקומען, איז פֿלוצלונג אַריינגעקומען צו לויפֿען די קעכין, אַ פֿערסאַפּעטע און אַ פֿערשוויצטע.

— וואָס פֿאַראַ פֿריץ? האָט דער רב געפֿרעגט מיט שרעק און מרדכי מיט פֿערוואונדערונג.

— דער אַלטער פֿריץ באַרטקאָווסקי, דער ... טער פֿריץ.

אין דעם מאָמענט איז ווירקליך צום רב אַריין צימ'ער אַריינגעגאַנגען באַרטקאָווסקי מיט אַ ... טען „דזשיען דאָברי".

— דזשיען דאָברי, האָט מרדכי געענטפֿערט אַוועקרוקענדיג זיך אָן אַ זייט אַזוי ווי ער וואָלט דאָ געווען אַן איבעריגער מענש.

דער רבי איז געבליבען זיצען אָנגעלעהנט אויף זיין רבנישען „פֿאָטער-שטוהל", די בלינדע אויגען האָבען זיך נישט בעוואויגען נאָר זענען געווען שטאַרק אויסגעגלאָצט פֿאַר זיך.

— וואָס מאַכט איהר, ראַבין? האָט באַרטקאָווסקי געפֿרעגט.

דער טאָן מיט וועלכען באַרטקאָווסקי האָט אָנגעהויבען צו רעדען איז געווען אַ ווייכער און מילדער און דעריבער האָט דער רב זיך באַלד בערוהיגט. דער דאָזיגער טאָן האָט נישט אָנגעזאָגט קיין שום שלעכטס, נאָר פֿערקעהרט, ער האָט גע... געבען צו וויסען, אַז דער פֿריץ איז געקומען מיט אַ גוטער בשורה.

— וואָס זאָל מען מאַכן, הויכוואוילגעבוירענער פֿריץ, וואָס קען איך אַן אַלטער בלינדער מענש אייך פֿערצעהלען פֿאַרא גוטס, נאָכמעהר דעמאָלט ווען ס'האָט מיך אַזאַ אומגליק געטראָפֿען.

דעם רב'ס ליפּען האָבען אָנגעהויבען צו ... טערען, ס'האָט זיך געדוכט, אַז זיין לאַנגע ווייסע באָרד ווערט אין דעם מאָמענט נאָך ווייסער, ... האָט ווייטער גערעדט.

— איך ווייס אויך, הויכוואוילגעבוירענער פּריץ ווי גרויס אייער צער איז און טו תּפֿילה פֿאַר רבונו של-עולם, אַז ער זאָל אייך טרייסטען.

(המשך קומט)

„פשישרא קאזא דא ק...״
און קיין איינציג איז דערביי נ שט געווען

(א) אויף דעם שאסיי צווישען זלאטין און זלא- ...עווו איז פערהאלטען געווארען אנ'אויטא, וואס ...ט געפיהרט קיין לאדז געשמוגעלטע כירורגישע ...טרומענטירים, זאפאלגישקעס, און שטיינדלעך.
...דערביי איז, צוזאמען מיט דער קאנפיסקירטע ...שמוגעלטער סחורה אויך פערהאלטען געווארען ...דער 52-יאהריגער יאקוב קאזא פון פראשקי, וועל... ...האט די סחורה געפיהרט.
...א סברא, אז ער איז שוין א לענגערע צייט ...טען אין דער שמוגלער-בראנזשע.

...ווארצע ליסטע פון אקושערקען

(א) אין הסכם מיט דער פערארדנונג פון דער ...ראל-מאכט, איז איינגעארדנעט געווארען א ...ניעלע קארטאטעקע, א מין „שווארצע ליסטע" ...וועלכע עס ווערען אריינגעטראגען די נעמען ...אקושערקעס, ביי וועלכע עס איז, אויפ'ן יסוד ...א געריכטס-אורטייל אפגענומען געווארען דאס ...צו פראקטיצירען — אויף א בעשטימטער ...אומבעשטימטער צייט.
...אין דער דאזיגער ליסטע וועלען פיגורירען ...שערקעס, וועלכע זענען בעשטראפט געווארען ...נישט לעגאלע אפעראציעס, וואס האבען גע- ...אכט צו שווערע אדער טויט. עוולטאטען.

א שרפה

(א) אויף פעטריקאווער 10, אין דער וואוינונג ...א געוויסען גרינבלאט, איז מחמת אומפארזיכ- ...קייט אויסגעבראכען א שרפה.
...די ארויסגערופענע פייערלעשער האבען די ...פה תיכף איינגעלאשען.
...דער היזק איז א קנאפער.

ראדיא - פראגראם

פרייטאג, דעם 19טען יוני

6.0... — מוזיק. (פליטען) 6.33 — גימנאסטיק. ... — מוזיק פון פליטען. 7.20 — ידיעות. 11.57 — ...סיגנאל. 12.03 — פידעל קאנצערט (פליטען). 12.15 ...אודיציע פאר קינדער. 12.40 — דזשעז-מוזיק (פלי- ...). 12.50 — הויז-ווירטשאפט. 12.55 — וואלצען פון ...קעס (פליטען), 1.05 — ידיעות, 3.27 — לאד- ...בערזע. 3.30 — ווירטשאפטליכע ידיעות. 4.00 — ...ראל קאנצערט. 4.45 — רעפעראט. 5.00 — מוזיק. ... — „ספארט-ראטגעבער". 6.15 — לידער פון קלאנג ...ן. 6.35 רעקלאמע קאנצערט. 7.00 — רעקלאמע- ...רט. 7.50 — לייכטע מוזיק אודיציע. 8.45 — א- ... ידיעות. 8.55 — אקטועלער שמועס. 9.00 — סימפא ... קאנצערט. 10.00 — ספארט ידיעות. 10.15 — ...רט פון טשעכאטשינעק. 10.35 — לעצטע ידיעות ...קאמוניקאטען.

שבת, דעם 20-טען יוני

6.0... — מוזיק. (פליטען) 6.33 — גימנאסטיק. ... — מוזיק פון פליטען. 7.20 — ידיעות. 11.57 — ...סיגנאל. 12.03 — קאנצערט. 12.50 — הויזווירט- ...ט. 12.55 — שמועס. 1.05 — מיטאג-ידיעות. 2.30 — ...צערט פון איטאליענישער מוזיק. 3.30 — ווירטשאפט- ... ידיעות. 3.45 — שול-בילדער צום ענדיגען דאס שול ...ר. 4.00 — קאנצערט. 4.45 — שמועס וועגען גרינזיע. ... — „ראדיא-קאבארעט". 5.30 — פארטעפיאן קאנ- ...רט. 5.50 — רעפארטאזש. 6.00 — די בילדונג פון מאך- ...ן. 6.10 — „ווי אזוי פערהיט מען זיך פין בויד- ...ס" — רעפעראט פון דר. מיסיאן. 6.45 — „דער ...ליבער רויך פון קוימען". 6.40 — רעקלאמע קאנ- ...ט. 6.50 — אקטועלער שמועס. 7.00 — פוילישער ...קס-קאפעלע. 7.45 — פליטען. 8.10 — אודיציע פאר ...יאקען אין אויסלאנד. 8.45 — אפערע „האלקא" פון ...מאניושקי (טראנסמיסיע פון רוים). 11.30 — קאנצערט ...שען".

Dr. REICHER
...אלודביאווא 28. טעל. 93-120
ספעציאליסט
...ר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג
...סועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אוונט.
זונטאג אין חגאות פון 9—1

פייערליכע מאטורע-פערטיילונג
אין די יודישע גימנאזיעס

נעכטען איז אין פילהארמאניע-זאל פארגעקו... ע א גרויסע פייערליכקייט פון פונאנדערטיילען די מאטורעס די אביטוריענטען פון די דריי גימנאזיעס ...ן דער געזעלשאפט צו גרינדען יודישע שולען (יו- דישע גימנאזיעס), נאכדעם ווי דער שול-ארקעסטער ...פילט דעם פוילישען המנון און תחזקנה, זינגט ד... כאר אונטער דער לייטונג פון פראפ. פייווישיס ע...ליכע שעהנע העבראאישע לידער און דעם שול-הימן. אלס סאליסטינס טרעטען ארויס די שילערינ פון דער פרויען-גימנאזיע טאובענשלאג און קער.
דאס פ...עזידיום פערנעהמען דאן די מיטגלידער פון דער פערוואלטונג, דירעקטארען פון די גימ- נאזיעס, לייטערס פון די פאלקס-שולען און פאר- שטעהער פון די עלטערען-קאמיטעטען.
ד"ר ברוידע האלט א לענגערע רעדע צו די אביטוריענטקעס און אביטוריענטען, וועלכע האבען בעקומען רייפקייט-צייגנישען און געהען צו א נייעם שווערען יודישען לעבען.
ס'רעדט דאן נאך א פארשטעהער פון די אביטור- יענטען אין ערשטען גימנאזיע — א וואנקאזיניצער און פון צווייטען גימנאזיום פראשקעוויטש, אין נא... ...ען פון זייערע חברים דאנקען זיי זייערע ערציהער פאר דעם וועג, וועלכע איז זיי אנגעוויזען געווא- רען אין שול, וועלכער איז דער איינציגער פאר יעדען יונגען יודען. די אביטוריענטקע פון פרויען- גימנאזיע עהרליך העגגט דאן אויף א באנד אויף דער שוהל-פאהן און ס'ווערען פערטיילט די מאטור ראס די געענדיגטע שילערינס פון דער פרויען-גימ- נאזיע און די געענדיגטע שילער פון דער ערשטער און צווייטער גימנאזיע.
מיט'ן געזאנג פון „התקוה" ווערט די פייער- ליכקייט געשלאסען.

דאס לעבען איז קורץ...
קורץ און גוט — ס'איז נישט זעהר גוט

(א) די נאכט פון 8 פעברואר 1935 איז פאר דעם 39-יעהריגען אהרן קיחצ'ן געווען א היסטארישע נאכט:
ער האט זיך געלאזט וואוילגיין מיטן נאנצען קנאק, מיט „ווייז, ווייב און געזאנג" און אז עס איז געקומען צום צאהלען דעם חשבון 200 זלאטעס, האט ער, נעבעך, שוהער אפגעזיפצט און בעצאהלט מיט א פאלשען וועקסעלע אויף 170 זלאטעס און מיט 30 זלאטעס מזומן געלד.
און — אט א פאר דעם דאזיגען פאלשען וועקסע- לע האט ער נעכטען בעקומען צוגעמשפט פון גע- ריכט 8 חדשים וועלכע זעטען איהם אויפן יסוד פון דער אמנעסטיע פערקלענערט געווארען ביז 5 מא- נאטען טורמע.

טעאטער
„ראזמאיטאשטשי"
ציגעל - גאס 27. טעל. 25-112
דיר.: דוד צעלמייסטער.

לעצטע גאסטשפילען פון טעאטער
„אראראט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.

היינט פרייטאג, 9 אוונט
מארגען שבת, 4 נאכמיטאג
(צו ביליגע פרייזען)
און 9 אוונט

געזעגענונגס-פראגראם א. ז.
חסידיש, נגידיש
און ממזריש
א קייט פון די פריילעכסטע „אראראט"-פערל אין 2 טיילען, 16 בילדער.

אונזער אנסאמבל:
חוה גראסבערג, מאלווינא ראפעל.
שיינע טרים. יואל בערגמאן.
שמעון דזשיגאן. סאם היאר.
וול. גאדיק. מ. פולאווער. י. שומאכער.
דיריגענט: ד. בייגעלמאן.
רעזשי: ש. דזשיגאן און י. שומאכער.
קאנפעראנסיער: וול. גאדיק.

צו די שלושים פון הצדיקת
העניא גאלעווסקא ע"ה

פון ב. א. גליקסמאן.

טיף געביקט שטעה איך ביים פרישען קבר פון מיין יונגערע שוועסטער הענעלע ע"ה, וואס אין דער משפחה, ביי קרובים און סתם גוטיליידענדע, איז זי געווען געקרוינט מיט'ן פערדינטען נאמען „צדקית".
שוין אין איהר יונגע יאהרען, נאך מערעלוויז, האט זי ארויסגעוויזען „גוטהערציגקייט" מיטגע- פיהלט און אנטיילגענומען אין יענעמס ליידען.
אויך איהר מאן מאיר ע"ה, וואס האט מיט 11 יאהר צוריק אויסגעהויכט זיין איידעלע נשמה, איז אויך געווען א לב-טוב און, זייערע 2 קינדער אויך איידעם און שנור יח"י האבען פון זיי די מידה טובה בירושה איבערגענומען.
צו ארים איז מיין פעדער צו שילדערען די מעלות און די גוטהערציגקייט פון מיין שוועסטער ע"ה און, נישט אלעס קען מען אין דער עפענטליכ- קייט ברענגען, זאל זיין גענוג דאס, אז צו אונז געשוויסטער איז זי געווען ווי א צערטליכע מוטער.
אין כמעט אלע צדקה חברות איז זי געווען א צאהלענדער מיטגליד, צוליב איהר שוואכקייט האט זי נישט געקענט אויפטרעטען אלס כלל-טוערין, נאר בסתר האט זי געשאפט און געגעבען צדקה איבער איהר יכולת, פון זיך אפגעשפארט און גע- האלפען אנדערע בתשועת חן, שא שטיל זיך נישט צו גרויסען, מקבלים בזיונות צו פערמיידען.
געוואוינט האט זי אין גייערס ראיאן, איהר הויז איז תמיד געווען אפען פאר ארימעלייט און, יעדען אויפגענומען בשמחה, אזוי אז זי דארף דינען אלס מוסטער פאר אנדערע. דעריבער בעוויינען מיר איהר טויט, און גלייך מיט אונז טרויערט מיט, יענער ראיאן, וואו זי האט געוואוינט, זי איז אנ- אבידה שאינה חוזרת.
איהר נאמען איז פעראייביגט אין דער חברה „מחסה לזקנים" און וועט זי אונז תמיד בזכרון טוב בלייבען. בגן עדן תהא מנוחתה, ויצרור בצרור החיים את נשמתה, ותנוח על משכבה בשלום, אמן.

אבערקאנטאר גרשון סיראטא
דאווענט שבת אין ווילקער שוהל

היינטיגען שבת קומט פאר אין ווילקער שוהל א ספעציעל דאווענען, צו וועלכען עס איז איינגעלא- דען געווארען דער קעניג פון חזנים, דער אבער- קאנטאר ה' גרשון סיראטא.
ה' סיראטא וועט דאווענען גאנץ שבת מיט א ספעציעל איינשטודירט כאר אונטער דער לייטונג פון דיריגענט ה' סאקאלאווסקי.
די גאנצע הכנסה איז בעשטימט געווארען אונ- טערצושטיצן די פאמיליע פון געוועזענעם חזן פון דער ווילקער שוהל ר' משה סטערצעווער ז"ל.
די יודישע בעפעלקערונג וועט זיכער אונטערשטי- צען די דאזיגע אקציע.

בנציון צוקערמאנס אויס-
שטעלונג

ווערט געשלאסען היינטיגען זונטאג

די אויסשטעלונג פון דעם בעריהמטען מאלער בנציון צוקערמאן, וועלכע האט געהאט אנ'אוגעווע- דייערען ערפאלג, ווערט שוין געשלאסען היינטיגען זונטאג.
דער מאלער האט אין לאקאל פון „בני ברית" פעטריקאווער 90 אויסגעשטעלט א ריהע הערליכע ביל- דער, וואס האבען געמאכט א רושם אין לאדז.
מ'דארף דעריבער אויסנוצען די לעצטע טעג, כדי צו בעזוכען די דאזיגע אינטערעסאנטע אויס- שטעלונג.

...מלאר
דאן-דאמינגא
ראמאן

נאכדרוק אין א טאג - צייטונג, אפילו טיילווייז — פערבאטען.

...כואנא האט זיך א רגע פערטראכט און באלד ...נאך אויפגעשטראהלט:
— דאמינגא, קערידא, לאמיר פאהרען אהין צו ...מאמען, לאז זי אונז בענטשען.
...דאניע האט אויפגעריסען די אויגען, אזוי גרויס ...ער וואלט געוואלט דאס וואהרט איהרס דערזעהען.
נאר זי האט זיך ווייטער טעפעטען:
— דו מיינסט דאמינגא, אז איך ווייס נישט, ...דיר איז הא שלעכט? אז דיינע „פיסאגעס" ווי- ...דיך אויף די אויגען נישט לאזען?
— ווער האט עס דיר געזאגט?
— דיין קאמפאניערא, דער „רוסא" און איך ...ם אפילו פארוואס אויך.
— נו, פארוואס?
— איבער מיר, ווייל דו האסט מיך ארויסגער... ...ען פון „ההיין".
כואנא, וואס האט איינענטליך, ווי א סך אנ- ...ע פון איהר שטייטער, נישט געקענט מאכען דעם ...מערשיד פון די פיז „יענע" יודען, האט גע- ...יעט, אז זיי מהאגען א פעם אויף איהם. וואס ער ... זי „ארויסגענומען" פון דעם לעבען.
פאר דאניען האבען זיך איצט געטומען דרייע ...ער פאר די אויגען. איינס האט אינם אנדערען אר... ...ענטשווינדעלט, אזוי פיל בילדער, אזוי פיל דורכ- ...ע ... אזוי פיל צער, ... זיך

בעניש.
גראד איצט, בעת ער האט זיך געוואקעלט, צי זאל ער אנגענומען איהר פארשלאג און פאהרען מיט דער „כלבטע' 'אהיים (ער האט זיך משער געווען אז עס וועט דארט זיין א ביסעל „היימלעך", אז מען וועט איהם דערזעהען בפרט ער וועט נאך קומען מיט א גוייע, אפער עס האט איהם נעלאקט, זיך א רייץ צו טון מיט דער וועלט), האט זיך אין די שווינדל-רעדער מיזנעדרייט א פנים אפשר מיט טויזענד העלע שאר- טענס און דאס איז געווען אנדזשעליעס געשטאלט...
שוין וואכען ווי זי איז איינגאנצען פערשוואונ- דען פון זיינען, און אפילו ער האט זיך געטראכט פון איהר (אין גאנץ אפט, כאטש עס האט זיך נישט גע- וואלט) איז זי געשטאנען יעדעס א פרעמדע, א קאלטע און איצט ווען דער ערשטער אנקלונג צו זיין געמיט, אז ער זאל פערלאזען דאס לאנד. איז זי געקומען זיך צו דרייען אויף טויזענטער רעדער פון אומבעשטימ- טע קאלירען. דער גאנצער אומרוהע האט צוריק אויפ- געציטערט אין זיין האריץ, זיינע טריט האבען גער- שפאנט גיך איבערן צימער, ווי ער וואלט אויף גלי- הענדיגע קוילען געטראטען. ער האט געבעטען זי זאל זיך אפטראגען, ווי מען בעט עפעס א גייסט, ער זאל זיך דערוויטערען, ער האט געוואוסט און פער- שטאנען אז דאס האט זי גורם געווען זיין לעבען זאל קיין זיסגעשטעלט און צעשפליטערט, אז מיט איהר,
מיט אנדזשען, וואלט ער געגאנגען אויף די שטאפלען אפילו, וועט עס איהם ווידער אריינציהען אין די נעצען און ער וועט נאך טיפער זיך פערפלאנטערן.
ער האט געשטעלט אויף זיך, אויף זיין קוראזש און שטארקייט (דאס האט אין איהם אנגעגאסען דער ליטוואק) און ווי מען פערטרייבט מיט א קמיע עפעס פון דערלייטערונג און דערהויבונג; און אז ווען ער וועט זיך ווידער איצט לאזען פערפיהרען פון איהר אנ'אנשיקעניש, האט ער אנדזשעם געשטאלט גע- וואלט פערטרייבען פון זיך מיט דעם, וואס ער איז ארויסגעפאלען אויף כואנאס האלז, זי נעקושט, געבי- סען, כאטש עס האט זיך איהם נעדאכט, אז ער קושט עפעס אזא קאלטע ליימענע פיגור, א גארנישט, אדער א שטיין פון א פעלז.

* * *

דער איינציגער, וואס האט זיי ביידען בעגלייט, איז געווען דער ליטוואק, איינגאנצען מסכים צו זייער בעשלוס איז ער נישט. ער האט געהאט אנ'אנדער „ראט" פאר זיי; זיי זאלען פאהרען אין די וועלדער פון מאטערגראסא און זיך פערנעהמען מיט פלאנטא ציע פון „מאטע יערבע". אבער זיין בעשלוס איז גע קומען שפעטער ווי זייערער — האט ער זיי בעגליים, ווי מען בעגלייט א מארטירער פאר-פאלק און זיי גע וואונשען גליק און רוה אין זייער וועג.
ווען די שיף האט זיך געשיידט מוף אין ים אריין, האבען נאך ביידע דאניע און כואנא געזעהען צווישען די געדיכטע, ריהרעוודיגע מענשען - מאסע אויך דאס ווייסע טיכעל פון דעם ליטוואקס פאכענ- דיגער האנד, כואנא איז געווען געלייטערט אין איהר גליק. איהר האט זיך איצט אויסגעדאכט, אז דאס דערוויטערט זי זיך פון דער וועלט פון אלע מענשען און פון דעם לאנד, וואס האט אויפגעפרעסען איהר גוף, איצט איז זי בלויז נשמה און הערביי — די

נשמה פון איהר הויזבעטערין, פון איהר אייביג אויסגעהלומטען דאמינגא.

דאס פינפטע בוך.
דער גאסט אין שטעטעל.
קאפיטעל איינס

דער געלויף אין שטעטעל איז געווען אזוי גרויס אנצוקוקען דעם „תכשיט" אז סאוויצקעלע דער „מי- ליציאנט" האט געמוזט ארויסרופען „הילף" די צוויי אנדערע פאליציאנטען און מען האט גענומען בשוא- כען אפילע פאפיראסניקעס גארקיך.
די ערשטע וואס האבען זיך אריינגעריסען איינע- ווייניג, זענען געווען א זעקס ווייבער, צוויי מיט זיי- ערענע שלאפקופקעס, ארומגענומען ביי דעם שטערן מיט טיף-איינשניידענדיגע גאמבע-בענדלעך; צוויי ווייבער האבען געטראגען שווארצע „הייבלעך" מיט זשעטענע „טשיפיק-שלייפלעך" פון פארנט, וואס האבען אויסגעזעהען ווי די פארביגע פייגעלעך, אוים געהאפטען פון ווילוטשקע, און פון הינטען, אויפן קארק האבען זיך אראפגעלאזט געקעסטעלטע קישעל- לעך פון אטלעס און סאמעטלעך. איינע פון די זעקס ווייבער האט גאר געטראגען א דארקעלע וואס האט איינגעהילט דעם קאפ, די באקען, די גאמבע און פער- שלייפט געווארען אונטערן האלז. און ערשט אויף די אקסלען, דארט וואו עס האט זיך געענדיגט דאס דאר קעלע האט זיך אנגעהויבען א „פארשוויל". א דיקע, ווארעמע טוך, וואס האט שוין געהאלטען איינגע- הילט די הענט און דעם גאנצען גוף ביז די פיס.
ערשט די זעקסטע איז געווען אין א שייטעל, א צע- פלאנטערטס און צעקנאדערטס, דאס שייטעל איז גע- לעגען ווי א פלאטע זאך אויפן קאפ איינגעטונקען אין פעדערען און פון איבערן שטערן זענען אפיר- געקראכען גרויע האהר.

(פארטזעצונג קומט).

שלום עליכם־נומער פון די ליטעראַרישע בלעטער

אינהאַלט: שלום עליכם — ישראל שטערן, שלום עליכם דער ארויסגעבער — זלמן רייזען, שלום עליכם דער דראַמאַטורג — מאָריס שוואַרץ, טוביה דעם מילכיקס גליקוועכטלער — נחמן בלומענטאַל, מסעות בנימין הרביעי — לעאָ פינקעלשטיין, דאָס פנים אונטער דער מאַסקע — ש. זאַראַמבע, שלום עליכם אַלס דיכטער — ש. זאַקס, ער איז פערליבט אין שלום עליכמ׳ען — דער מונקעלער, וואָס דערציילט קלמן מרמר — מ. ק. פון; וואָך צו וואָך (ליטעראַטור און קולטור, טעאַטער און קונסט) בילדער־אַנאָנסען.

פאָרלעזונג פון דר. ח. קנאַפינג

איז „הסתדרות החלוץ המזרחי"

מאָרגען, שבת, 5. נ. מ. וועט אין „הסתדרות החלוץ המזרחי" (אַגראַדאָווא 14[12) פּאַרקומען אַ פאָרלעזונג פון ד"ר ח. קנאַפינג א. ט. „דער צוזאַמענשטויס פון דער פיטאַגאָרעאישער צאָהלער טעאָריע, דער פּלאַטאָנישער אידעענלעהרע מיט דער עטיק פון אידאַאיזם".

אמטליכעס

(א) דער לאָדזשער פּאָליציי־קאָמענדאַנט, אינספּעקטאָר אַנאַטאַל עליזעסער־ניעדזשעלסקי איז ארויסגעפאָהרען אויף אַפּרוה־אורלויב.

עס פערטרעט איהם דער קאָמיסאַר ת׳ לעוואַנדאָווסקי.

דעוויזעז פאַר די, וואָס פאַהרעז קיין אויסלאַנד

(א) לויט אינפאָרמאַציעס פון דער דעוויזען־קאָמיסיע זענען די דעוויזען־בענק בערעכט גע צו פער קויפען, וואָס פאָהרען ארויס קיין אויסלאַנד מיט אַן אויסלענדישען פּאַס — וואַלוטעס אויף הוצאות־הדרך און אויפענטהאַלט אין אויסלאַנד, אויף אַ ווערט פון 500 זלאָטעס, אָהן אַ ספּעציעלער דערלויבעניש פון דער דעוויזען־קאָמיסיע.

פּזה האופן קאָנען די פערזאָנען וואָס פאָהרען קיין אויסלאַנד בלויז אויפן יסוד פון פּאַס אַליין באַקומען פאַר 500 זלאָטעס פרעמדע וואַלוטע.

אויב עמיצער וויל מיטפיהרען מיט זיך מעהר געלד דאַרף מען דורך אַ דעוויזען באַנק אַנגעבען וועגען דעם אַ בעגרינדעטע ביטע צו דער דעוויזען־קאָמיסיע.

מ׳קאָן אויך אַזאַ ביטע אריינגעבען אין דער אָרטיגער „באַנק פּאָלסקי".

אַלס בעגרינדונגס־דאָקומענט קאָן דינען אַ בעשייניגונג פון דער האַנדעלס־אינדוסטריע־קאַמער אויף דער נויטיגקייט פון פרעמדער וואַלוטע.

וואָלאַנאָוו מאַכט שטענדיג רייך!

דאָס 1־טע טעגליכע געווינס

25.000 זל.

אויף נומער 47419

איז שוין געכטען געפאַלען ביי

WOLANOW

די מעדעם־שול פייערט מאָרגען איהר צוואַנציג־יעהריגען יובל

מאָרגען שבת פריה וועט אין טעאַטער „דאָזמאַ־יטאַאַשטשי" פאַרקומען אַ גרויסע פייערונג די 1־טע יודישע וועלטליכע פאָלקס־שול אויס׳ן מען פון וואַל. מעדעם פייערט דעם יום־טוב פון איהר צוואַנציג־יעהריגער עקזיסטענץ.

הער ווענ פון דעם יודיש־וועלטליכען שולוועזן איז אַ מאַרטירער־וועג, פונאיין זייט רעקלאַמירט קייט פון דער צווייטער — מאַטעריעלער דלות ניען געוואָרען שטענדיגע בעגלייטער פון דער וועלטליכע שול בעוועגונג. אַבער חעם אַלעם ווי אַ לייכטענדער פאַקעל שטראַהלט אַ פרעגידיגער ענטוזיאַזם פון די לעהרער און אַרבייטער־עלטערן וועלכע בעקעמפען אַלע שטערונגען און שטעלען זיך נישט אָפּ אין זייער גרויסער אַרבייט פון דערציהען אַ נייעם, פרייען און אַרבייט־ליבענדיגען דור פון מענשען־ליבע און אַרבייטער־בעפרייאונג.

דער מאָרגענדיגער יובל יום־טוב וועט צייגען זיך אַלע פריינט פון דער יודיש־וועלטליכער שול און פרייער אַרבייטער־קולטור.

דער יובל איז פערזעהן מיט אַ זעהר רייכער קינסטלערישער פּראָגראַם, וואָס וועט אויסגעפיהרט ווערען דורך די שילער פון קינדער־היים און מעדעם שול. פון וואַרשאַ קומט צו דער פייערונג דער סעקרעטאַר פון צ. י. ש. אָ. ש. מעטרעלסאָן. ס׳ערוואַרט זיך אַ גרויסער עולם און דער יובל זאָל אַרויס אין דערפאָלג.

ציהונג פון דער מלוכה־לאָטעריע

1־טע קלאַס; 1־טער טאָג

5,000 zł. — 75947, 84840. 172994.
2,000 zł. — 87818, 124343. 147144.
1000 zł. 35685, 68164, 118577. 120324, 122650, 158665, 175626. 193685.
500 zł.—15597, 102986, 145191. 165986 177717, 184472.
400 zł. — 58485, 62466, 65259. 63553, 66026, 80736, 88347, 95611. 103196, 162355.
200 zł. — 4052, 8040, 21264, 29350, 52603, 72763, 76611, 86572, 94574. 153311 169966, 177257.
150 zł. — 328, 4111, 11252. 11329, 21690, 25999, 58831, 64181, 64535, 67543, 70930, 80176, 86524, 88220, 89798. 92489, 93397, 98967, 99379. 108164. 125179, 137886, 138818, 150630, 166459. 176092, 193917.

Po zł. 50, z literą s zł. 100.

429s 46s 47s 94s 515 54s 654s 81s
1228s 467 86 551 94s 625s 736 76 85s
22s 69 2152s 2017 60 247s 65s 401s 507
973 3053 422 502 4025s 373s 619s 707
748 858s 6213s 901s 7325 586s 667s 93
8248s 508s 84 635s 41 63s 735s 77 9089s
82s 307s 11 64.
10295 98s 399 426 27 761 926s 11027s 166 243
406 62s 510 654 922 12074 448 504 62s
13116s 270 378 90 645s 886s 14000s 107
228 301 469 604s 740 835 64s 15017 43 232
95 483s 550 84 657 63 89s 786 890 925s
172 96s 290s 489 742s 43 908 29s 93 8s
518 54 896s 957 18061s 121 236 328s 401s
876 973 93s 19051 90s 298 211 65s 758
31.
20018 201s 24 395s 532 764 71s 21062 180 229s
98s 625 37 52 92s 738s 71 93s 909 43
168 512 6466 55 77 712s 72 836s 78 23233s
556s 715 820 25118 68 242 71s 362 477
871 952s 26000 158 60 557 670s 805 807
27072 124s 64s 236 38 55s 307s 519s 96s
28171s 305s 527s 69s 97s 740s 916 29104s
644s 717s 950
210s 14 536 724 31016s 159s 281s 395
46 980 32070s 142s 72 442 725s 34s 803s
33008 86 401s 77 86s 576 740s 81 854
116 17 254 89 368 75s 455s 580 35200 600s
16s 907 36616s 780 5 826 55 37285 321
50s 711s 893 38074 131 318 95 568 615
283s 324 409s 565 601s 96 713
54 74 110 15 214 435s 545 621 84 994
245s 359s 414s 24s 61 540 59s 630 56s
757s 42116 638s 55 90 43091 174 221
788 846 67s 74 934 44027 258 317 93
45115 657s 849 991 46012s 57 112 336s
630 40 52s 4 769s 926 47015 47 186
462s 81s 93s 506 27 71 48146 251 393s
950s 69 49118 366 467 506s 622 754
485 509 52 621 943 51231 305 564 615
52176s 340s 404 512 622 829
553 8 649s 57 99s 865 54084 452 72s
793s 919 21 55239 306 487 810s 907 55s
84s 558s 627 73s 775s 57143 50 75
768s 952s 58059 209 300 477 39
16 872s 963 59213 543 51s 840.
110 11 67 221 412 53 80s 510 45s 742
62 61009 313s 578s 697s 702s 8 21 827
62073 8 87 162s 71s 274 365 532 63336
570s 58 757 64057 186s 387 431 22 60s
692 738 845s 92 99 938 845s 92 99 938
64 479 88s 93s 506 24 59s 648s 704s
66175 270 90 318s 478 524s 638 808s
319 425s 645 716 949 68003s 13s 83
380 576 96s 665 809 968s 69333s 428
10 52
230 526 80s 82 639 743 920 71195 496
710 809s 57s 911s 62s 77 82s 72060s
56 433 556 777 863s 968 73214 421s 501
84 74021 22s 29 251 2 445 510 78s 685s
929s 97s 75128s 30s 42s 44s 649s 60 70s
76024s 118s 44s 49 480 545s 616s 47 61 707
77021 426s 590 78088 221 42 375 699s
81 95 895 79935s 60s 99 265 388 572.
220s 51 326 512s 81009 284 332s 526s
82304 467 877s 900s 23s 52 83007s 538
731 84189 238s 469 524 85086 287s 353s
86254s 401 11s 78 97 596s 780 869s
87123 246 304 54 69 86 407 729 79 892 918
32 47 88059s 123 9 244s 319 80 586s 821s 84s
960 76 89002s 104s 296 364 486s 504s 53 91 98
66 7 88 730 43 874
90130 1s 45 353s 72 458 88 513 85 626 47s
753 938 91179 408 13s 22 526 69s 70 604 11 98s
824s 918 41s 92061s 78 284s 478s 511s 719
93039 81 256s 76 549 621s 40s 810 94043s 136
350 796s 805 95145s 205 24 43 321 424 98 599
875 96105s 20 232 82 378 416 555s 695s 760
97071 74 228 80s 358s 72 477s 48 531s 619s 76s
715 29 98011s 69s 130s 226 37s 36 430s 74 82
637 737s 86 891 92 99249 417s 507 30 711 805s
19 100157s 265 324 447 99 613 708 60 808s.
101061 157 46s 494s 531 795s 826 102364s 80
592 810 103033s 61s 79 92 163s 403 501s 64 676
795 97 834s 944 104089s 119s 26 31 326 587 673s
717 94s 105128s 59 550s 682 89s 791 811 947s
61s 82s 106395 92s 503s 9 680s 732s 79s 842s
51 75 77 86 900 50 107012s 72s 392s 442 502s
57 878 108089 95s 377s 95 645 856 109326 94s
447 754 866 81 92s 915s 32s.
110144s 74s 208s 34s 95s 313 95s 439 90s
95 663s 867s 994s 111326 94s 447 754 866 81
92s 915s 32s 112017 48 95s 144s 79s 208 34s
95 313 95s 439 90s 95s 663s 867s 994 113064
162 224 26s 39 391 481 671 712s 20 908 114153s
367s 88s 495s 572 688 93 99 736 115534s 48s
626s 41s 724 51 889s 95 116180s 386 445 47
989s 94 117033 212 72 84 347 984 90 118203 36
84 372 666 994 119036s 134s 217 29s 300s 24
532 68 693 94 712 67 97s 98s
120149 369s 647 926 48 121109s 92s 318 514s
15 669 702 812 17 40 122067 82s 171 283 93s
379 434 62 687 89 711 825 9 47 123063 74s 83
163s 254 468s 85s 98 528s 662 96s 891 913 14
60 96s 124097 417s 53s 718s 55 925 125017 42
211 30s 67s 454 620 62 780 847 86 916 71s 126052s
73 302s 413 883s 975 127066 88 107s 516 662
719 58s 822 128011s 293 516s 26 45s 914 129245
556s 59 813s
130250s 330s 512s 734s 840s 79 131127s 597s
783s 897s 918s 132062s 163 239s 332 4 425s 89s
680s 791 800s 21s 81s 133015 587 657 901s 134075
109 333s 51 417 503 739 135097 106s 243 397
401 73 595 670s 767s 862s 136058 84 195 262
687 799 878 137005s 58 80 136 337s 93 631 962
138150s 250 9s 306 483 654 764 99 810 25 27
977 139392 418 555 606s
140058 88s 419 760s 91 933 141103s 38s 335
476 82 552s 620 34 43s 57 794s 805 26s 57 92
142056 172s 490s 614s 84 740 143190 286s 99
518s 844 144072 278 346s 467 940 145497 620
756 146237 147020 9 307 844s 905 148047 107
54 671 903 149203s 624 38s 867s
150024s 55 114s 41s 67 303 49s 570s 97s 685s
151032 172 261s 86s 353 486 901s 152163s 263
76 418 548s 600s 85 793 988s 153052 67 361
454 80s 89 702s 992s 154054 161 449 63s 557
694 155125s 52s 580s 672 727s 34 895 926s 52
156118 43s 55s 217 63s 405s 68s 86 669 96 781s
96 904s 157006s 128s 83 272 340 181 550 62
714 923 158018 147 309 506 96 879 159034s 56
297 586s 713
160012 36s 155s 212s 84s 300 41 413s 611
15 48 750 946 77s 161015 92s 138s 61 89 279
90 617s 715 21 949 71 162078 84s 225s 322 51s
582 163045s 437 536 803 920s 164062s 91 146
84 324s 434 683 165094 567 684 713s 90s 166006
167s 72 333 444s 670 167082 136 375 786 856
83s 91 992 168056 112s 381 87 495 578 605 53
169134 58 315 36 467 525 72s 865
170129 272 99 322 442s 610s 171093s 94 116s
64 400s 81 876 914 172007 174s 243s 341 548
11 88 727 819s 21s 173019 189 623 39 734s
78 876s 174301 779 840 175351s 436s 727s 839
86s 176028s 52s 62s 100 34s 32 56 81 86 71s
334 49s 485 762 177333 477s 513s 74 76 878
947 64s 178070 93s 114s 418 57 40 668s 70 72s
748 879s 179072s 148s 85 456s 576s 92 636 78
799s 940s 49s
180132 74s 248 276 636 54s 811 181138 89
452s 67s 603 901s 54 182007 19 63 341s 432
586s 848 183128 31 572 95 766 935 184170 312s
628s 92 185028s 250 93 348s 84 452s 562s 642s
3s 954 186015s 27 327 480 763 67 881 910 187059
187 381s 704s 67 188014 221 57 385 588 943 61s
189185 464 525 61 661s 761s 839 993s
190044 101 220 56s 480 626 853s 191297s
661 830 77 80 999 192199 358 89 848 193009 131
55 435s 43s 506 82 792 988s 194000 163s 226
326 63s 478 578s 948s 71

CIĄGNIENIE DRUGIE.

25,000 zł. — 47419.
2,000 zł. — 91201, 183413.
1000 zł. — 2425, 95322. 127385.
500 zł. — 4091, 22484, 40926. 41444, 51181. 156442, 16199/
400 zł. — 15880, 103477. 110119, 113522, 110659, 158935. 189324.
200 zł.—28549, 92735, 102570. 110834 113115, 128949, 131397, 136860. 144837, 168677.
150 zł. — 7274, 12482, 18936. 26040, 32733, 32782, 37521, 43975. 59322. 60465, 66036, 71298, 74820, 76604, 78118, 86360, 97031, 99222, 108814. 110476. 123277, 126323, 132837, 137576. 141851. 141964, 142396, 159514, 163783, 166314. 171703, 183945, 192903.

Po zł. 50, z literą s zł. 100.

04 102 60 87 315 416s 1321 419s 550 623 24s
970 2892 98s 3007 763 4058 460 843s 55s 5735s
54 6045s 59 210 479s 824 978s 7090 278 800 65s
90 8029 48s 119 224s 39 57 499s 702 941 9067
469 756.
10213 96 11020 174s 220s 525 53s 835s 12040
142s 414s 99s 13520 640s 14253s 439s 827s
15590 677s 771s 895s 938s 16430 769 17380 631
751 18228s 469 767s 88s 19116s 27 69 375 479s
751.
20516 57 607 21004 95 146s 299 716s 11s 44s
22049s 136s 361 88s 298 524 675 896 23543 909
24680 771 99 912s 25650 892s 26070s 287s 424
500 58s 835 39 27121 243 868s 960s 28070 141s
75s 96s 301 610 55s 833 62 92s 29228.
30002 367 623s 791 31006 367s 414s 646 53s
779 32280 301s 628s 705 09s 66s 33079 221 315
650 34007 414s 864s 35000 16s 282 395 751 891
36133 200s 23s 55 495 663s 37118 396 416 38175
285 435 552 644s 909s 39252 317s 96 463 743.
40717 41159 201 68 348 463s 85s 821 986
42039 832 43051 139s 96s 734 86 972s 44490 654s
46700 40 84 47666 879s 91 48261s 348s 69s
49728 888.
50222 354 93s 444 96 653s 95 51000 86 265
469 571s 768 52065 250s 374s 445 680 738 887
925 53349 581s 892 55357 68s 56473 595 710s 28s
816 57075 806 963s 58157 453 597 699 59034 117
62 284s 614s 750.
60324s 456s 707s 60s 61538 777s 892 62191
997 63101 528 64069 299s 684s 904s 65015 230s
66009 77s 437 655 984 67018 115 42s 827 86s
68543 985 69589s 824 925s
70596s 933s 71105 364 733 52s 807 74 907 83
72538 604s 708s 70s 73061 79s 298 500 58 63 686
74156s 290s 97s 598 647 926s 75250s 306s 419
51s 76035 38 168 652 79 77010 341 558 82 822
991 78460s 637s 79124s 390 660 82 938.
80070 164 827 90 81154 346 82415s 635s
83292 608 734s 71s 84385 441s 756s 837s 85124
805 86604 711s 68s 972 87116 557 656s 782 846
958 88004 778 89291s 92 304s 668s 856s
90129s 784s 852 903 91339 92777 934s 94223
474 589s 751s 802 95036 189s 962 96369s 430s
657 736s 896s 982s 97100 334s 400s 519s 970
98250 367 540 99182 253s 57 412 592s 842s
100175 241 312s 606s 04 102021 426 103819
104493 518s 94s 837s 987 105137 708 818s 106781s
107029 421 31s 703s 86 108382s 814s 109136 365
546s 773 90s.
110173 255s 422s 749s 111410s 844 112034 414
52s 113479s 788 11412s 202 80s 739 59 829s 54
945 15800s 906 116057 276s 321s 117183s 302s
630 74s 872 118033s 308s 431s 855 119063 233s
358
120023s 135 622 986 121449 722 43 122033
404s 25 592s 690 123050s 144s 444 761 938 124623
125035 143 648s 126083 473 127160s 923s 71s
128232s 342 498 761s 875 129129 504s 626 41s
130226s 444s 131225 336 58 521s 975 132247s
598 133004 273s 489s 134023 59 123 446 933
135087 96s 205 459s 94 136461s 552 751s 836s
57 137239 307 733 138060 685 823s
140511s 141233s 315 800 74s 984s 142083 611s
54 70s 765 865 143059 144313 77 908s 59 145530s
793s 850 146048 113 62 936 147122s 28 384s
459 516 640 707 974s 148013 148s 63s 266 348s
443s 765s 92 839 972 149207 322s 696 710 935
150440s 812s 33 151091s 404s 523s 775 909
152172s 213s 304s 420s 96 506s 820 153419 598s
710 154762 911 155647 927s 156121s 57 230s 450s
157268 382s 480 987 158174 201 72s 390 408s
68 656 159142 857s
160551 742s 161195s 272s 511 73s 856 94 162518
646 163239s 367 949s 95 164125 271 873s 82s
905s 09 165247 507 287 28 86s 166125s 96 208
389 597 951s 167134s 88 286s 757s 997 168240
319s 169250s 339s 625s 82s 739
171008 238 78 569 745s 972s 172079s 223 323s
790 173087 294 517 174053 86s 255 484 724 66
175164 859 176000 23 146s 66 957s 174156s 88
212 315s 461 905s 94s 178060s 333s 409 773 849s
179253 73s 435s 533
180015s 87s 590s 181012 114 260 342 182316
410s 509s 879s 183448 730s 840s 184045 842
185148s 233s 598s 680 830 186165s 319 555 187173
414 614 188231 395 489 753s 80s 806 189218s 577
190054s 127 367 402 697 191025s 223 378s
530 192723 972 193022 181s 503 604 194024 331.

CIĄGNIENIE III-cie.

Po zł. 50.—, z literą s 100.— zł.

048s 117 298s 547 902 1100 209s 300 657 69
2450 798s 3306 848 4444 518s 622s 51 712s 23s
56s 5211 493s 6029s 463 605 67 94 7219 513s
20s 923 8140 688 842 9389s 81 90 91 897.
10009s 24 168 262 567 780s 805s 941 11158
504 758s 940 12077 301s 510 767 13472s 572
14143s 282 93 447s 813s 15405 592 621s 48 855
16013 406 580 664s 739s 17085 91 125s 528s 739s
809 922 18539 898 19036 63 66s 719s 846s.
20579 791s 839 938 56s 21002 846 62 90 22041
47s 176s 757s 985 95s 23055 68s 78 327 24513s
682s 826 99s 25170s 344s 70s 529 923s 26165 94
391 480 516s 45 913 27061s 78s 825 28139s 738s
69 29714s.
30003 590s 740 31112s 213 15s 757 32111
211 394 530s 931s 33058 69s 95 111s 322 999
34125 276s 373s 434 705s 985 35321 36220s 406s
928s 37393s 38226 355 559s 646s 916s 39208 74.
40254 65 483 566 41080 142 83s 259 863
42337s 637 716 89 43510 667s 44153s 245 75s 688
45054s 57 127 481 605 850s 46569 673 795 47032s
296s 698s 733s 49292s 703s.
50158s 275 51219s 612 786 52265 635s 851
960s 53660 710 54063s 235 358 71s 55133 349
56003 14s 86 792s 57058 80s 766s 58454 93 992s
59168s 318
60842s 44 68 61646 811 913s 62106 74s 323s
489s 682s 813 923 63040 137s 426s 614 798s 811
59s 915 64022 65182 97 252 353s 66182s 881s
67004s 100 446s 622 68059 65s 361s 627s 70
69068
70176s 78 97 681 71649 72322 716s 940 99s
73117s 592s 617s 24s 796s 921s 28s 74051 139s
80s 239 367s 607s 99 75005 21s 266 342 76637
714s 79 77092s 225 587 718 95s 78206s 419 79041s
806s
80063 834 81185s 405 816 82081s 864s 83358
561 86 84076 78 86s 196 294 408s 64s 647s 832
937s 85065s 97s 250 680 867 907s 86710s 20s
823s 913 87186s 390 511 88411 86s 89777 90s 990
90021s 135s 355 567 724 913s 91098 275 358
539 712 93 92032s 473s 526s 791s 837s 920 28
93304 21 487 520 934 94105 57 203s 541 682 880
95137s 330 488 936 96023s 364s 689s 97136 217
566 865 954 98066s 108 73s 356s 528s 60 652 725s
893 99034 323 435 52 522 63 763s 847s 919s.
100122s 625s 720s 71 90s 101306 414 602
102298 103183s 95 315 461s 692s 104147s 63 203
921 105571s 92 655s 744 106420 796s 825 107035s
46s 247 99s 108446 764 109431 722 845 946.
110190 542 808 10 906s 111144s 696s 769
112265 463 868 934 113101 77s 320 34 509 778
907s 94 114027s 100 359s 476 875 115949 116050
153 369 408s 887s 117115 27 97 689 847 918
118026 379 738 119052s 205 64s 426s 990.
120227 37s 727 985 121179s 311s 734 828 985
122050 96 318 452 508s 32 709 19 123075 97s
302s 61s 471s 695 983s 124502 666s 763 960s
125154s 56 229 669 741s 60s 946 126452s 898s
988s 127252 128159s 288s 437s 52 721 129024s 97
234s 90 93 342 709
130199 489 869 81 131229s 54 506 709 11 973
132214s 25 328 578 629 931s 133130 66s 619 71s
134149s 87 135308s 73s 528s 601 08 136448 570s
944 137595s 677s 938 138228 482 553s 75s 710s
139086 207 717 998s.
140208 780 832 141646s 780s 978s 142436s 45s
910 143222s 909 144063 64s 519s 676 751s 829 40
145147 723s 36 146036s 123s 354s 94s 533s 85s
147075s 438s 148040s 508 868 149082 352 56s 72
706 999s.
150754 865 85s 97 151267s 330s 505s 680s
866s 152366s 622s 952 96s 153038 493 951s 80
154064 67 234 741 890 155311 406s 52 880s
156005 359 600s 802 55s 900 157015 279 158532
159071s 73 772 832s
160078 877 161072s 162007 450s 577 801s 990
163057s 205 458 164149 608 165037s 523s 68s
74s 580 670 708 166113 328 451 848s 970 167197s
203s 168022 155 251 848 971 169021 765s
170267 447 567 838 171151 327s 415 577 655
778s 172025s 333 66 589 753 173463 553 631s
753 881 174343 523s 44 175373 493s 516 677s
719s 831 928 176345 946s 177109 270 451s 178037s
620s 857 63 179187 441
181079 182454s 764 183110s 310s 739s 184498
185011s 103 602 50 722 967 186138 659 972 83
187172s 348 999 188247s 512 189045 406s 604
731s 97 913s 65
190109s 17s 320s 833 191436 740 193273 458
194560s 66.

פארק העלענאוו

טעל. 209-32

מארגען, שבת, דעם 20-טען יוני, 8.30 אווענד
קאנצערט
פון דער בעריהמטער רעציטאטארקע,
רחל האלצער
רוהם פון די יודישע ביהנעס

אין א נייעם שלאגער-פראגראם, וואס איז ביז יעצט נישט געהערט געווארען. פון 3 א זייגער נאכמיטאג קאנצערט פון ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען דיריגענט-קאמפאזיטאר פראפ. י. זאקס. :—:—: בילעטען צו 1.09 זל. און 80 גר. פערקויפט די קאסע פון פילהארמאניע, די טערקישע קאנדיטאריי פיעטריקאווער עק פאלודניאווא אויך די קאסע פון העלענאוו. — אולגאווע בילעטען צו 54 גר. פערקויפט אויסשליסליך די געז. „קולטור-ליגע“ זאכאדניא 68 נור ביז שבת, 2 א זייגער נאכמיטאג.

ארלאזאראוו טרויער אקאדעמיע אין „התאחדות“

די ציוניסטיש - סאציאליסטישע ארבייטער-פאר[טיי] „התאחדות“, ארדענט איין מארגען אווענד אין [...] לאקאל אין צוזאמענהאנג מיט'ן יאהר[צייט] פון טראגיש - אומגעקומענעם אין ארץ-[ישראל], פיהרער פון דער ציוניסטיש - סאציאליסטי[שער] בעוועגונג, מיטגליד פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער עקזעקוטיווע ד"ר חיים ארלאזאראוו א [ט]רויער-אקאדעמיע מיט דער בעטייליגונג פון ד"ר [ה]. בערלאס, ד"ר אחיה מארטאקאווער, ד"ר ז. עלענ[בערג], ד"ר נתן עק א. א.

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג (קאמוניקאטען)

פון „אראראט“

נאך זיבען וואכען ווײלען פון „אראראט“ אין לאד[זש] [...] ראזמאיטאשטשי טעאטער, האבענדיג אזוי פיל דער[פ]אלג פון די געשטעלטע פראגראמען, גיט דער „אראראט“ [...] לעצטען און בעסטען פראגראם פאר'ן אפפאהרען פון [ל]אדז אונטערן נאמען „חסידיש, נגידיש און ממזריש“. [ד]ער פראגראם וועט זיין דער פרייליכסטער און אינטע[רע]סאנטסטער, אויסגעשטעלט פון די פיינסטע נומערן, [וו]אס דער „אראראט“ פערמאגט. מיט דעם פראגראם [„ח]סידיש, נגידיש און ממזריש“ געזעגענט זיך דער [„]אראראט“ מיט לאדז, ווייל נאר נאך איניגע טעג וועט [...] דער נייער פראגראם. היינט פרייטאג, מארגען שבת [...] מאל דער פראגראם „חסידיש, נגידיש און ממזריש“.

פסחיק'ע בורשטיין אין ראזמאיטאשטשי

נאך אין א קורצער צייט הויבט אן זיינע גאסטשפילען [...] ליבליכע פון לאדז, דערפלאס-פייערדיגער, טאנצענדי[...] און פויפערדיגער בוף-קאמיקער פאול (פסח'ע) [ב]ורשטיין. שוין ווידער וועט לאדז האבען א געלעגענהייט [...] צו ווײלען און אמוזירען.

פסח'קע בורשטיין קומט צו פאהרען בלויז אויף [...]קורצע צייט, דען אויף דעם ווינטער-סעזאן איז ער [...]ין אנגאזשירט נאך אמעריקא ווידער.

רעציטאציע - אויפטריט פון רחל האלצער אין פארק העלענאוו

מארגען שבת, דעם 20 יוני ד. י. 8.30 אווענד וועט [...]פטרעטען די בעקאנטע ארטיסטקע און רעציטאטארקע [ר]חל האלצער אין א נייעם פראגראם. דער אינטערויט אין [פא]רק הויבט זיך אן שוין פון 2 א זייגער נאכמיטאג. 3 [נא]כמיטאג קאנצערטירט דער סימפ. ארקעסטער אונטער [...] דיר. פון פראפ. י. זאקס.

קאנצערט פון יודישע לידער אויסגעפיהרט דורך דעם „שירי-כאר“ אין העלענאוו

שבת ד. 27 יוני ד. י. קומט פאר אין העלענאוו א [קא]נצערט פון יודישע לידער אויסגעפיהרט דורך דעם [בע]ריהמטען „שיר“-כאר מיט'ן אנטייל פון אויבער-קאנ[טא]ר א. בלעכאראוויטש פון ווארשא.

דער „שיר“-כאר ארבייט שוין א לענגערע צייט זער [...]ינטענסיוו איבער א נייעם רעפערטואר פון יודישע לי[ד]ער.

א חוץ דעם שיר-כאר וועט אויפטרעטען מיט א בע[רי]המדער רייך פראגראם אויבער-קאנטאר א. בלעכאראוויטש [ו]עלכער האט זיך בעריהמט געמאכט מיט זיינע ערפאלג[...] רייכע אויפטריטען אין דער ריגער אפערע.

מיט דעם קאנצערט וועט דיריגירען דער מייסטער [פו]ן יודישען ליד פראפ. י. פיוווישים.

פון פוילישען טעאטער

אין שטאטישען פוילישען טעאטער ווערט זונטאג [...]יטאג געשפילט „קטא זאבול?“ און 4 נאכמיטאג — [...]אטורא“.

אין שטאטישען זומער-טעאטער אין סטאשיץ-פארק [וו]ערט היינט און מארגען 9 אווענד געשפילט „סלאן וו' [...]קלאדזיע פארצעלאני“.

פוילישער זומער-טעאטער (פעט. 94)

היינט 8.45 אווענד ווערט געשפילט צום לעצטען מאל [„ש]אלום אי ביץ וויענצעי“. מארגען 8.45 אווענד פרע[מ]יערע פון דער קאמעדיע „מיניסטער אי דעסו“.

KINO TEATR
MIRAŻ

היינט אנהויב 12 א זייגער בייטאג

היינט פרעכטיג מייסטערווערק
פון ERNEST LUBICZ
„לעצטע וואך“

אין דער הויפט-ראלע:
GARY GRANT

דאס געהיימניס פון א בריטישער עקספע-
דיציע אין אפריקא.
דער פילם איז גרעסער ווי „BENGALI“

צו דער יודישער געזעלשאפט!
וועגען דער אויסערגעוועהנליך קריטישער לאגע פון הרב העלער פון אדעס

די טעג, ווי מ'ווייסט שוין פון די צייטונגען, זענען כוליגאנעס בעפאלען אין דער גאס הרב יצחק העלער פון אדעס, א זקן טיף אין די זעכציגער, און האבען איהם געפעהרליך צושלאגען.

דער רב ליגט איצט שווער קראנק, א האלב פאראליזירטער, און נאר א דאנק די אנגעשטרענגטע בעמיהונגען פון דעם גנאהארציגען און די פריי-טעסטע געזעלשאפטליכע קרייזען בעקאנטען דר. לובראטיעצקי, וועלכער קורירט איהם און בעהאנדעלט איהם ווי אן'איינענעם פאטער, נישט בעקומענדיג דערפאר קיין שום האנאראר נאטירליך, איז ער ניצול געווארען פון דער געפאהר פון א פול-שטענדיגען פאראליזש. עס איז פאראן א האפנונג, אז ער וועט יעס איז וחידער אויפגעשטעלט ווערען אויף די פיס.

אבער הרב העלער און זיין פרוי — צוויי איינזאמע מענשען, עלענדע ווי א שטיין, די מ'קען נאר זיין עלענד אין א גרויסער פרעמדער שטאט — ליידען נויט און הונגער און לעבען אין פערהעלטנישען וועלכע לאזען זיך גארנישט בעשרייבען.

זייער גוטסלאגע איז טאר אין לשער, זיי האבען נישט פשוטו כמשמעו, מיט וואס א טאג איבערצולעבען, ס'פעהלט זיי דאס אלערנויטיגסטע. וואס א לעבעדיגער מענש דארף האבען, וועש, א שוך, א מלבוש, ס'פעהלט זיי אויף ברויט, בכדי צו דערהאלטען די נשמה.

זייער דירה אויף קאנסטאנטינער 90 — רופט זיך נאר אזוי „דירה“, בלשון סגי נהור; פאקטיש איז דאס א עלענדע חושב'דיגע קאמער, פערוקט עהנליך אונטער די טרעפ פון פאדהויז, ד' על ד' די גרויס אזוי, אז א געזונדער מענש וואלט דא לאנג נישט געקענט אויסהאלטען, א פשוטא שוין א קראנקער, האלב-פאראליזירטער אלטער מאן.

את אין אזא „וואוינונג“ און אין אזעלכע שרעקליכע מאטעריעלע פערהעלטנישען לעבט צוזאמען מיט זיין פרוי, אויך שוין אן'עלטערע און פון יסורים און וואנדערונגען צובראכענע פרוי, הרב יצחק העלער פון אדעס, איינער פון די אנגעזעהענסטע רבנים פון רוסלאנד, א גדול בתורה און פערפאסער פון וועלכע פולע חיבורים, וועלכען דער פונסטעהער יודישער גורל האט אויף די עלטערע יאהרען אויסגעריסען מיט די וואָרצלען פון דער היימאט און פערווארפען אין דער פרעמד.

הרב העלער און זיין פרוי, בײדע אומגליקליכע קרבנות פון קריג און פון די פורענויות און איבערקערענישען פון נאכ'ן קריג, וואוינען שוין א לענגערע צייט אין לאדז, אלס העכסט בכבוד'ע, אידעלע און בעשיידענע מענשען, וועלכע האבען שוין געזעהן שענערע צייטען און זענען געוואוינט צו א בעסער לעבען, האבען זיי דא בסדר געליטען נויט און הונגער און נישט געוואלט ציהען אויף זיך די אויפמערקזאמקייט פון דער עפענטליכקייט.

ערשט איצט, נאכ'ן איבערפאל אויפ'ן הרב העלער, האט מען זיך דערוואוסט וועלען זייער אמת'ער לאגע.

עס ליגט דעריבער א הייליגער חוב אויף דער יודישער געזעלשאפט אין לאדז, אויף יעדען לאדזער יוד, מוקיר חכמים ורבנים, תיכף צוהילף צו קומען דעם בית הרב העלער. יעדערער מיט וויפיל און מיט וואס ער קען.

הילף איז דרינגענד נויטיג! — יעדע שפענדונג אין זאכען, פראדוקטען אדער געלד גייט די מעגליכקייט צו דערהאלטען דאס אלטע פאר-פאלק ביים לעבען.

לאדזער יודען! רופט זיך אפ תיכף און ראטעוועט ארויס פון דער ערגסטער נויט א בכבוד'ע פאמיליע פון דער פרעמד, א אנגעזעהענעם רב, וועלכער האט אליין זיינע גאנצע יאהרען געארבעט פארן טובת הכלל ווי פאר דער טובה פון הונדערטער נעבאלענע און נויטבעדערפטיגע יחידים.

געלד, מלבושים און אנדערע זאכען פאר'ן בית הרב קענען איבערגעגעבען ווערען ה' פעהאוויטש'ן אויף שרודמיעסקא 18 (אין דער וואוינונג פון דר. פעהאוויטש.)

די אקציע אויף צו פערשפרייטען דעם שקל ווערט ענערגיש ארורכגעזעצט

דער פעראייניגטער שקל-קאמיטעט האט, ווי בעקאנט, פראקלאמירט אויף די נאהענטסטע 2 וואכען א גרויסע אקציע אויף צו פערשפרייטען דעם היי-יאהריגען שקל. אין צוזאמענהאנג מיט דעם ווערט אדורכגעפיהרט א גרויסע פראפאגאנדע און אויפקלערונגס-טעטיגקייט, צו דעם צוועק ווײלט אויף אין לאדז אין שליחות פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע הרב שמואל ווייס פון ירושלים, וועלכער וועט העלפען דעם איצטיגען קאמיטעט אין דער אויפקלערונגס-ארבייט.

מארגען שבת 5 א זייגער נאכמיטאג וועט הרב ווייס האלטען א רעדע אין דער שוהל „אהל-יעקב“ אויף גדאנסקא 18 וועגען דער לאגע אין ציוניזם און אין ארץ-ישראל, 6 א זייגער נאכמיטאג וועט הרב ווייס זיך בעטייליגען אין א „ענג-שבת“ אין דער שוהל „שערי-מזרח“ פון מזרחי. מארגען שבת פריה וועט אין דער שוהל „באר מרים“ אויף נאווא-זארזעווסקא האלטען א רעדע דער מיטגליד פון ציוניסטישען קאמיטעט, ה' משה קארא. אויסער דעם וועלען נאך פארקומען פערזאמלונגען: 1) אין „הנוער הציוני“ אויף פאדלעשנא, ה' קארך, 2) אין השומר-הצעיר מאנטאג אווענד מיט דער בעטייליגונג פון ד"ר ארמיאן און אין א גאנצער רייה אנדערע ארגאניזאציעס.

מארגען שבת 9 אווענד קומט פאר אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע א גרויסע פערזאמלונג פון די ועד-מיטגלידער פון אלע ציוניסטישע גרופירונגען און ארגאניזאציעס און ציוניסטישע עסקנים מיט דער בעטייליגונג פון הרב ווייס, אויף דער פערזאמלונג וועט הרב ווייס רעפערירען וועגען דער לאגע אין ארץ ישראל און עס וועט בעהאנדעלט ווערען דער פלאן פון דער ווייטערדיגער ארבייט אויף צו פערשפרייטען דעם שקל, וועלכער האט בעזונדערס אין איצטיגען מאמענט א וויכטיגע בעדייטונג אלס אויסדרוק פון דער צוגעהעריגקייט צו דער ציוניסטישער מחנה.

מארגען, שבת פריה ביים דאווענען וועט אין דער ווילקער שוהל אויף זאכאדניא גאס האלטען א רעדע הרב שמואל ווייס פון ירושלים וועגען דער לאגע אין ארץ-ישראל.

ווילקער שוהל, זאכאדניא 56.

מארגען, שבת פריה, ביים דאווענען וועט האלטען א רעדע
הרב שמואל ווייס
— פון — ירושלים

וועגען דער לאגע אין ארץ ישראל.

די היי-יעהריגע זומער-קאלאניעס

די היי-יעהריגע זומער קאלאניעס וועלען פארקומען ווי מיר האבען שוין אנגעוויזען אונטערן צייכען פון א שטארקער אנשטרענגונג פון דער קאלאניען - טעטיגקייט וועלכע וועט זיך אויסדריקען אין ארויסשיקען א בעדייטענדע צאהל מעהר קינדער ווי ביז איצט. מ'רעדט איצט וועגען ארויסשיקען 40 טויזענד קינדער.

מיט די קאלאניעס פיהרט אן א ווארעוואדישע קאמיסיע פאר די ענינים פון די זומער-קאלאניעס. אין איהם געהען אריין פארשטעהער פון דער וואיעוואדזטווע, שטאט-פערוואלטונג, אובעזפיעטשאלניע און פארשטעהער פון אינסטיטוציעס וועלכע ארדנען איין זומער - קאלאניעס, די אויפגאבע פון דער קאמיסיע איז פעראיינהייטליכען די טעטיגקייט פון די פערשידענע ארגאניזאציעס.

אונטער דער אויפזיכט פון דער וואיעוואדישער קאמיסיע פאר די ענינים פון זומער קאלאניעס געפינען זיך 120 אינסטיטוציעס. ווי „אפיעקא“, שטאט פערוואלטונג, „טאז“ א.א.

צוליב דעם וואס איינע פון די אנגעוועהטאגטע פראבלעמען פאר די קאלאניעס איז דער מאנגעל אין ענגט שפרעכענדע דירות, האט די וואיעוואדישע קאמיסיע אויסגעארבייט א פלאן פון א מוסטער-קאלאניע, א רייהע אינסטיטוציעס זענען גלייך צוגעטרעטען צו בויען קאלאניעס לויט דעם דאזיגען פלאן.

די אקציע פון זומער-קאלאניעס איז דער אפשניט פון געזעלשאפטליכער ארבייט, וואו ס'טרעפט זיך די גאנצע געזעלשאפט אהן אונטערשיד אויף נאציאנאליטעט אדער סאציאלע גרופען.

די אקציע פון די זומער קאלאניעס איז אין פולען ברען. עטליכע אינסטיטוציעס ווי למשל „אפיעקא“, שיקט שוין ארויס קינדער פון מאי, די אקציע הויבט זיך אבער אן אמשטארקסטען מיטן פערענדיגען דאס שול-יאהר.

וואס שייך דער אפפערוויליגקייט פון דער געזעלשאפט—איז זי ביישפיללאז, ביז נישט לאנג צוריק האט 80 פראצענט פון אויסהאלטען די קאלאניעס געטראגן די געזעלשאפט. דער ווירטשאפטליכער קריזיס האט געווירקט אויף צו פערשמעלערן די ראהמען פון דער דאזיגער אפפע וויליגקייט. לעצטנס האט דעם בלויז אויסגעפיהלט דער ארבייטס-פאנד, וועלכער האט אין יאהר 1935 געהאלפען די קאלאניעס מיט 400 טויזענד זלאטעס.

ווארשאווער אפיציעלע בערזע

דעוויזען:

האלאנד	359.35
לאנדאן	26.75
ניו-יארק (קאבעל)	532.—
פראנצויזישע פראנק	35.01
פראג	21.97
שווייצארישער פ.	17200

אפיציעלע פראצענטיגע פאפירען

באנק פאלסקי	104.—
3 פראצ. אינוועסטיציע I. פרעמירטע	68.00
3 " " II.	68.75
4 " דאלארובקע	50.60
7- " סטאביליזאציע	54,50
5- " ווארשאווער	54.13
5- " לאדזער	48.—

Kantor Wymiany
Leon Lebson
ul. Piotrkowska 69
AGENT DEWIZOWY
זאמלונג פון דעוויזען, וואלוטעס און גאלד
זאווי זעמטליכע טראנזאקציעס
מיט ווערט-פאפירען.

מעלדונגען

פראפאגאנדע - מאנאט פון דער יודענשטאטס-פארטיי

אין צוזאמענהאנג מיט דער אלפוילישער קאנפערענץ פון דער יודענשטאטס-פארטיי און זייבע אפצווייגונגען איז פראקלאמירט געווארען א פראפאגאנדע - מאנאט פון דער גאנצער פארטיי. אין צווישען-צייט וועלען בעזוכען די פראווינץ מיטגלידער פון צענטראל - קאמיטעט, מפקדת הראשית פון „ברית הקנאים“ (בר"ק), מפקדי גלילות און אנדערע אנפיהרענדע חברים.

די לאדזער אפטיילונג איז אין צוזאמענהאנג דערמיט צוגעטרעטען צו א גרויס-צוגיגער ארבייטס-אינטענסיווירונג. צו דעם צוועק איז די יודענשטאטס-פארטיי ביי אונז אין שטאט רעארגאניזירט געווארען. ס'איז געדונגען געווארען א נייער לאקאל, די תוגים זענען אקטיוויזירט געווארען, א העברעאישער קורס איז געשאפען געווארען, דיקולטור-קאמיסיע ארגאניזירט יעדע וואך רעפעראטען אויף פערשידענע יודיש, וועלטליך ציוניסטישע פראבלעמען.

די וואך קומען פאר פאלגענדע רעפעראטען: שבת ד. 20 יוני אין לאקאל פון „ברית הקנאים“ וואולטשאנסקא 52 530 א. ד. ט. „די מלוכה'שע אינטערפרעטאציע פון ציוניזם“. ס'וועט רעפערירען ח' טייך. אין לאקאל פון דער יודענשטאטס-פארטיי פאמארסקא 18 פינקטליך 8.30 א רעפעראט פון ח' אדוו. שאיעוויטש א. ד. ט. „ארץ ישראל אין בלוט און פלאמען“. זונטאג אין לאקאל פון איגוד פינקטליך 8.30 א רעפעראט „אונזער פלאטפארם צום וועלט-קאנגרעס“, ס'וועלען רעפערירען פרעזעס טויטעלבוים, מפקד גליל מ. זילבערבערג, יוקעל.

דינסטאג דעם 23 יוני פינקטליך 8.30 אוו. אין לאקאל פון איגוד פאמארסקא 18 א רעפעראט א. ד. ט. „אין א איבערברוך מאמענט“ ס'וועט רעפערירען מאג. גייזלער.

ארלאזאראוו-טרויער אווענד אין „התאחדות“.

די ציוניסטיש - סאציאליסטישע ארבייטס-פארטיי „התאחדות“, ארדענט איין מארגען שבת ד. 20-טען יוני 8.30 אווענד אין אייגענעם לאקאל זאוואדזקא 12 א טרויער - אווענד געווידמעט די דריטע יאהרצייט פון ד"ר חיים ארלאזאראוו מיט דער בעטייליגונג פון די ה"ה: דר. ח. בערלאס, דר. א. טארטאקאווער, דר' ז. עלענבערג, דר. נתן עק א. א.

Dr. J. Ajzner
CHIRURG
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ZAWADZKA 30
און נעהמט אן פון 6 ביז 7 30 נאכמיטאג.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע-בע
האנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

דער יודישער „שעוואליער” ליבלינג פון לאדז
פאול (פסח׳קע) בורשטיין
קומט נאר לאדז!

צווישן אסימילאטארן און אמאליגע רוסלאנד

(ענדע פון דער 8. זייט)

וואס ער האלט בכלל וועגן דעם מהות פון מיין ארבייט.

איך האב איהם געבראכט דעם מאנוסקריפט, דער משהלט מיין עהרפארהונג מיט דעם „וואסכאד”, און אין א פאר טעג ארום בין איך געקומען הערען זיין מיינונג. אז די טענדענץ פון דער ארבייט ווערט איהם נישט געפעלען, דאס האב איך געקאנט לכתחילה ווי־סען, די שריפט האט געטראגען קלאהרע סימנים, ערש־טענס, פון א נאציאנאל - געשטימטען יודען, און צווייטענס, פון א ראדיקאלען סאציאליסט. אבער אין א שריפט זענען תמיד פעהאן גאר עפעס אנהערע זאכען, א חוץ טענדענץ, און גראד וועגען די „אנ־דערע זאכען” וואלט איך מיך גרילעך געקאנט פער־לאזען אויף סלאנימסקיס משפט.

טאקע נישט מיט מיין הארץ־קלאפעניש בין איך דאס מאל ווידער געגאנגען צו איהם, אויסהערען זיין גזר־דין.

סלאנימסקי האט קיין איין ווארט נישט געלאזט פאלען וועגען דעם ווערט אדער אומווערט פון דער גאנצער ארבייט. אבער גראד זיינע קריטישע בעמער־קונגען וועגען איינציעלנע שטעלען האבען מיר בער־וויזען, אז ער נעהמט זי ערנסט. און דאס איז פאר מיר געווען גענוג. שוין וועגען דעם נאמען, וואס איך האב געגעבען דער שריפט, האט ער געמאכט אנ׳ערנסטע בעמערקונג. די שריפט האט זיך בײ מיר גערופען: „צו דער געשיכטע - פילאסאפיע פון דעם יודישען פאלק”. אט דער טיטעל איז, לויט זיין מיי־נונג, געווען צו פרעטענציעז. נישט אלע פערשטע־הען „פילאסאפיע פון געשיכטע”, ווי איך טו דאס. דער לעזער וועט, לויט דעם טיטעל, דערווארטען א סך מעהר און אויך עפעס אנדערש, איידער וואס איך גיב. איז בעסער געבען א נאמען, וואס שטימט בעסער מיט דער זאך.

— דאס זענען, דער עיקר, געדאנקען, איז — לאמיר דאס א נאמען געבען: „מיסלי אב איסטארי־טשעסקיך סובאד יעווריעסטווא”! („געדאנקען וועגען די היסטארישע שיקזאלען פון דער יודען־שאפט”).

און אויך, וואס „יודענשאפט” איז אוחעקגע־שטעלט געווארען אנשטאט „יודיש פאלק”, האט גע־האט זיין טעם דערין, וואס „יודענשאפט” איז א נייטראלער טערמין, וואס ליגט מחוץ פון דעם טע־אהעטישען סכסוך, צי יודען זענען א רעליגיעזע גער

מיינדע, אדער א „נאציאנאליטעט”.

קיין פרינציפיעלע איינוועדונגען אויף דעם אינהאלט גופא האט סלאנימסקי נישט געמאכט. איך געדענק איצט נישט, צי איך האב איהם געבעטען, ער זאל זיך משתדל זיין, אז דער מאניסקריפט זאל אויפגענומען ווערען אין דעם „וועיעסטניק יעווראפי”, וואו ער איז געווען איינער פון די ווייטיגסטע מיטאר־בייטער. אין דער אומלעגאלער ליטעראטור, וואו ארבייטער, אויב נישט פון די רעדאקטארען. איך געדענק אבער, אז עס איז „א געווען א רייד וועגען דעם, מסתמא האט ער, דער טאקטישער, אויסערסט קלוגער און צוגעלאזטער „הזשוטשטעלמען”, אויס דער איינגענער איניציאטיווע, געלאזט פאלען די בעמער־קונג, אז דער „וועיעסטניק יעווראפי” וואלט אזא זאך געקאנט דרוקען, ווען דאס וואלט נישט געווען אויף אזא ספעציעלער טעמע. דערפאר געדענק איך זיין פערזיכערונג, אז אויב דאס וואלט ארויס ווי א בוך, וואלט דער זשורנאל זיכער געגעבען קענטעניש פון איהם („אסמיעטיט יעיא פאיאוולעניע”). (ס׳איז טא קע שפעטער געווען אין איהם א רעצענזיע).

אזוי ארום איז ארויסגעשוואומען דער געדאנק פון אפדרוקען עס ווי א בעזונדער בוך. אבער דאס איז ווידער געווען פערבונדען מיט אומזיכערקייטען, די שריפט האט געהאלטען וויכטיגער איידער צוואנ־ציג דרוקבויגען און האט הערשט גערט געמוזט דורכגעהן די צענזור. קיין פאליטישע אפיקורסות׳ן זענען אין דעם ווערק נישט געווען. אויך נישט קיין סאציאליע, אבער אין דעם לעצטען פרט איז די טענ־דענץ פון דער שריפט געווען א גאנץ קלאהרע ווי קלאר עס איז אויך געווען חער אנטי־בורזשואזער גייסט, וואס האט געהערשט אין איהר. חשרצו האט דער בליק אויף ישו דעם נוצרי, ווי אויף א ראציא־נאלען און סאציאלען משיח פון דעם יודישען פאלק, זיכער נישט געשטימט מיט דער הערשענדיגער אר־טאדאקס - קירכליכער טעאלאגיע. וחער קאן פאראויס זעהן די משונה׳נע געגג פון דעם רוסישען צענזור־דעפארטאמענט? וועט ער דאס הורכלאזען? אדער ער וועט חאס גאר ארינפערשיקען אין דעם „הייליגען סינאד”?

עס איז גוטויג געווען נאכאמאל איבערצוקוקען דעם טעקסט פון א „יין „צענזוראלען” שטאנדפונקט און דאס איז מיר טאר נישט געווען צום הארצען. אהיים פון סלאנימסקין בין איך געגאנגען מיט זעהר געמישטע געפיהלען: אי זוניגע, אי היבש־טרויעריגע. פון מיין ארבייט אין פעטערבורג איז אומדערוואחט פאר מיר, ארויסגעשפרונגען א „חיי־בחר”. איך האב דאס נישט געהאט אין זינען. בעת דער ארבייט האט מיך אינטערעסירט אין דער ערש־טער ליניע דער ענין גופא: „ווי איז „דאס” געווען? און פארוואס איז „דאס” געווען אזוי און נישט אנדערש אין דער אדער יענער צייט?” אין דער צווייטער ליניע איז געשטאנען יענער אינטערעס, וואס האט מיך לכתחילה געטריבען צו דער ארבייט: דער פערלאנג צו זיין מיט בעוואפענט אין דעם קאמף אנטקעגען דער יודיש - סאציאליסטישער אינטע־ליגענציע, אנטקעגען איהר גאנצער אסימילאטארי־שער אידעאלאגיע און אנטקעגען איהר איד־נפערע־טיזם צו דעם גורל פון אוזער פאלק. אויב שוין שרייבען, האב איך גאר געוואלט שרייבען „אונטער איך וואלט געקאנט רעדען קלארע דיבורים און נישט

מיט רמזים און פערשטעלטע אנצוהערענישען.

לסוף: וואס איז דער חשוב׳סטאט פון מיין אר־בייט? וועגען זיין בעוואפענט, ווי דער סדר איז, פאר דעם קאמף קאן גאר קיין רייד נישט זיין. די טעארע־טישע הויפט־פעסטונג פון דעם געגנער, וואס דארף צעשטערט ווערען, קאן אין דער שריפט אפילו נישט בעלאגערט ווערען: דאס איז דער פעסט איינגעוואר־צעלטער בליק, אז יעדער נאציאנאליזם איז א סתירה צו די פאדערונגען פון דעם אלמענשליכען פראגרעס בכלל, צו דעם סאציאליזם בפרט. און על כל פנים, אז צו אונז יודען האט דער גאנצער ענין גאר קיין פראקטישע שייכות נישט, ווייל מיר זענען גאר נישט קיין פאלק.

וואס טוט מיין שריפט אין אט דעם פרט? גאר־נישט! די שריפט פערענדיגט זיך מיט דער בפירוש ער ערקלערונג, אז די פראגע וועגען די שייכות׳ן צווישען „פראגרעס” און „נאציאנאליטעט” פאלט ארויס פון איהרע ראהמען, מחמת געלאזט ווערען אפען און פון סלאנימסקיס בעמערקונגען, נאכדעם ווי ער איז שוין בעקאנט געווארען מיט דעם גאנצען גאנג פון דער יודישער געשיכטע, ווי איך זעה איהם, האב איך געקאנט ארויסדרינגען קלאר, אז ער איז גאר נישט צופרידען, מען זאל נאכאמאל די פראגע עפער גען; לפחות נישט בנוגע אונז, יודען.

„געדאנקען וועגען די שיקזאלען פון דער יודענ־שאפט”! וועד דארף זיי, די געדאנקען, אויב מען דארף נישט האבען די גאנצע „יודענשאפט”? און דער עיקר: נעה איצט און נעהם דיין ארבייט, גער. שוין!

[illegible] שרייבען אין ערנסט און ריינקייט, און שטופ זי א[illegible]
[illegible] דעם מויל פון דער „אבי אבות הטומאה”, פון ד[illegible]
[illegible] רוסישער צענזור, יענער חיהרעה, צו וועלבער מ[illegible]
[illegible] אלע פראגרעסיווע עלעמענטען אין רוסלאנד, האבען
[illegible] געשפירט דעם גרעסטען עקעל, דעם טיפסטען האס
[illegible] קריך „אין דעם בוך פון חעם וואלפיש” („
[illegible] טשערווא קיטאיווא” — אזוי פלעגט שטשעדרין [illegible]
[illegible] צייכענען די רוסישע צענזור) און ווארט ביז ד[illegible]
[illegible] וואלפיש וועט דיך ארויסשפייען...

„געדאנקען!”.... אבער דא שווימט ארויף א[illegible]
רמיון סלאנימסקיס פריינדליכער בליק אויף מי[illegible]
בעת ער האט געזאגט: „געדאנקען... לאמיך דאס [illegible]
נאמען געבען....” און עס ווערט מיר ווארעם אי[illegible]
הארצען. אויב די „געדאנקען” האבען געקאנט פ[illegible]
אינטערעסירען א סלאנימסקי, אויב ער האלט, אז [illegible]
זענען ווערט אויסגעהערט צו ווערען, איז — [illegible]
דער אנהויב געמאכט ווערען מיט זיי!

א בערוהיגטער בין איך געקומען אהיים, א[illegible]
אין א טאג ארום בין איך שוין געווען מיט ד[illegible]
„חיבור” אין דער צענזור.

— וו לאנג וועט דאס נעהמען?

— קומט ארײן זיך נאכפרעגען אין א צוויי וו[illegible]
כען ארום!

אבער גראד אין אט די צוויי וואכען איז פא[illegible]
געקומען אנ׳ענדערונג אין מיין וואוינונגס־„אומ[illegible]
רעכט”. די פאליציי האט מיך געלאזט „פטמען” [illegible]
איך זאל מוחל זיין פערלאזען פעטערבורג, און טא[illegible]

לכל בעלי המגרשים באדמת ג׳ בליה בדרומה של יפו.

בקשר עם עבודת הסטלמנט (בירור וקביעת זכות בעלים (על אדמת ג׳ בליה, הנעשית [illegible]
ממשלת א״י, מודיעה חברת הכשרת הישוב בא״י בע״מ, ירושלים, שכל מי שיש לו אדמה בשטח הנ״ל
הן שיש לו קושנים והן שאין לו קושן על נחלתו, צריך למנות בא-כח שיופיע בשמו בפני ועד[illegible]
הממשלה הח״י לשם קביעת זכותו על האדמה. כ״כ צריך כל אחד לדאג לגדור מגרשיו.

כל מי שלא ידאג להבטחת זכותו כנ״ל, עלול להיות בין הטוענים ואינם נענים.

א שפיל

(ענדע פון דער 10 זייט)

„איך האב מורא, אז איך וועל דיך היינט נישט קענען אויפנעהמען. איך בין פערנומען”.

זי האט געהאלטען די הענט אויפן שוים און בע־וועגט נערוועז מיט די פינגער. קיין קלאנג האט זיך נישט געהערט אין צימער, קיין קלאנג איז נישט דערגאנגען אהער פון דרויסען.

„אלבערט” — האט זי געזאגט.

ער האט נישט געענטפערט.

„אלבערט” — האט זי ווידער געזאגט.

ער האט זיך לאנגזאם אפגעקעהרט פון פייער און ארונטערגעקוקט אויף איהר.

זי האט זיך איבערגעבויגען אביסעל פאראויס, דאס מויל האלב־אפען. ביידע זענען א ווייַלע פער־בליבען אומבעוועגליך. און מיטאמאל האט ער, אזוי ווי מיט כעס זיך געגעבען א ריס פון ארט, האט זיך ארונטערגעלאזען פאר איהר אויף די קניע, האט זי א כאפ געטאן פאר די ארעמס און פערגראבען דעם קאפ ביי איהר אין שויס. ער האט עפעס ארויסגער מורמעלט, נאר דער גרינגער סאמעט פון איהר קלייד האט פערשטיקט זיין שטימע. באלד אבער איז ער געבליבען שטיל, — שטיל און אומבעוועגליך.

א פאר מינוט איז זי געזעסען שטייף, מיט אויפ־געהויבענע אקסעל. עס איז ארויסגעקומען גאר אנ־

[illegible] דערש, ווי זי האט גערעכענט. זי האט זיך געשרא[illegible]
פאר א שאטען. אבער עפעס איז איהר דאך געווע[illegible]
קלאר פון דעם, וואס זי האט היינט דורכגעלע[illegible]
עס איז איהר טעוואחען קלאר, אז זי האט איהם [illegible]
אז זי וויל איהם. א צארטע געפיהל האט אויפגעו[illegible]
אין איהר און זי האט מיט די שפיץ פינגער [illegible]
ריהרט ליימט זיינע האר. דאך האט זי איהם [illegible]
„פארוואס פערליבסטו זיך נישט אין עפ[illegible]
יונג, שעהן מיידעל? בין איך דען די איינציגע [illegible]
אויף דער וועלט?”

ער האט אויפגעהויבען דעם קאפ פון איהר [illegible]
און זי אנגעקוקט מיט א צומישטען בליק.

„איך זאל זיך פערליבען אין אנ׳אנדערע?” [illegible]
האט ער געזאגט — „אזוי ווילסטו? און צוליב [illegible]
ביסטו דאס היינט געקומען אהער?”

זי איז שוין אריין אין איהר קאציישע [illegible]
וואס איז געווען אזוי אמירליך פאר איהר, און [illegible]
האט שוין אליין געהאט פערגעסען, נאך וואס [illegible]
איז געקומען אהער. כדי אבער צו ווייזען איהם, [illegible]
זי איז נישט אזוי ערנסט מיט דער עצה, וואס זי ה[illegible]
איהם געגעבען, האט זי טיפער איינגעגראבען איה[illegible]
פינגער אין זיינע האר און געזאגט מיט א שמיכ[illegible]
„קום, לאמיר געהן עסען ערגעץ אין א פינ[illegible]
ריעסטאראן...”

„מיר וועלען געהן” — האט אלבערט שטיל [illegible]
זאגט.

Mgr. Praw
[L]UDWIK Goldkorn
Tłumacz Przysięgły
[z] języków:
[n]iemieckiego
hebrajskiego
i żydowskiego
[A]l. I Maja 9, tel. 114-50
[P]rzyjmuje od 11—2 pp. i od 4—7 w.

קויפט פון דער ערשטער קוואל[illegible]

קינדער־
וועגעלעך
מעטאל־
בעטען
אין פאבריקס־לאגער
„DOBROPOL”
Pietrkowska 73 אין הויף

לאדזער יוד. לאקאטאר[illegible]
איז סובלאקאטארן־פאר[illegible]
געפינט זיך
אויף פיעטריקאווער 31, [illegible]
טעלעפאן 264-38.
דער סעקרעטאריאט אין טעטיג [illegible]
פון 6 ביז 9 אוונט. ס׳ווערען גע[illegible]
ביטעס, ערטיילט עצות, אויסגע[illegible]
סכסוכים און בעפיהרט פלי־צולי[illegible]
און עקסמיסיע־פראצעסן.

ווייכטיג פאר ברוך־קראנקע

(רופטורען) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען־ביין (הויקערס), פאראליזשען, ביין־שווינדזוכט, פלאטפים און פערשידענע אנדערע פערקריפלונגען־ליידענדע.

פאר פערשידענע ארט רופטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספעציעלע ארטאפעדישע הייל־באנדאזשען לויט מיין מע־טאדע היילן אוי בעזייטיגען ראדיקאל יעדן איינציגן ברוך.

ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספע־ציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע לייב־הייל־באנדא־זשען.

פאר הויקערס ספעציעלע גארסעטען און גלייכהאלטערס.

נעגען ביין־שווינדזוכט ספעציעלע אר־טאפעדישע אפאראטען פון אלע סיסטעמען.

נעגען שמערצענדע פלאטפים ספע־ציעלע ארטאפעדישע איינלאגען לויט גיפס־מאדעלען.

נעגען קרומע אדערן ספעציעלע גומי־שטרימף לויט מאס.

קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלע הייל־ארטאפעדישע אנשטאלט
ספעצ. ארטאפעד

א. פעטריקעוויטש, לאדז
9 פיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אלגינסקא)
אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
טויזענטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזען ווערען

דאס נייע בוך

זי שפילט ווייטער

פיעסע אין 3 אקטען, 4 בילדער
— פון —
ח. י. בזשוסטאווסקי
צו בעקומען אין דער אדמיניסטר. פון „נייעם פאלקסבלאט”, פיעטריקאווער 21.

Tow. SzerzeniaOśw. i Wiedzy Technicznej wśród ŻydóW
w Łodzi, Pomorska 46/48, tel. 163-80
1. Pr. Męskie Gimnazjum Mechaniczne
(רעארגאניזירטע מעכאנישע אפטיילונג פון דער טעקסטיל־שולע)
די אבסאלווענטען פון דער מעכאנישער גימנאזיום האבען דיזעלבע רעכט ווי די, וואס ענדיגען די אלגעמיינע בילדונגס־גימנאזיום און געניסען אויסערדעם פאך־רעכט.
II. SZKOŁA PRZEMYSŁOWA
(וועבערײ־אפטיילונג)
די איינטריטס־עקזאמענס הויבען זיך אן מאנטאג, דעם 22 יוני 1936 10 א זייגער פריה.
איינשרייבונגען פון קאנדידאטען און אינפארמאציעס ערטיילט דער סעקרע־טאריאט טעגליך פון 10 ביז 2 בייטאג.
Dyrektor.

ווייכטיג פאר אלע!
דרוקעריי
בראמבערג
8 - לאדז - 8
צעגעלניאנא
טעלעפאן 09-255.
טריקאטאזש־פוחרים טריקא־עטיקעטען
שטרימף־פאבריק. שטרימף־באנדעראלען
וועש־פאבריק, פערשיד. עטיקעטען און טיטען
קאנפעקציאנערען טיטען־עטיקעטען
שניידער־מייסטער מאס־ביכער
בעקער־מייסטער ברויט־עטיקעטען
בריפבויגנ, קאנווערטען, רעכנונגען אי אויך התגנה־קארטען צו בילינע פרייזען.

Jeśli MYDŁO to tylko „WYGODA"

איבערציהונגען ארץ־ישראל און עקספעדיציעס נאך

איז געזאמעלטע וואגאנען ערלעדיגט
שנעל און פינקטליך צו מיסיגע פרייזען

„POLSKI LLOYD" Sp. Akc.

oddział w Łodzi
Narutowicza 13
tel. centrala: 250-15.

פערטרעטונג: Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

הילף און רפואה פאר ברוך־קראנקע

(רופטורען) אויף בויכנקעל, נופעל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאר פערקרימונגען פון רוקענביין (הויקערס), פיס, שיפע פלייצעס און שמערצהאפטע פלאט־פיס. דאס ליידען איז נישט צו פערנאכלעסיגען, ווייל די פאלגען זענען פאר'ן לעבען ביטער און געפעהרליך. דורך מיין מעטאדע פראפונדענע ספעציעלע גומי־הייל־באנדאזשען, וועלכע האלטען צו די גרעסטע פערנאכלעסיגטע געפערליכע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע אהן בלוטיגע אפעראציע. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל־אפאראטען און גארסעטען נעגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימטע פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאט־פיס. פאר אמפוטירטע אינוואלידען אמעריקאנישע קונסט־פיס (סאלאן־ארבייט).

ביים פראפלאזען זיך פון מאגען, קישקעס, געבירט־מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל־באנדאזשען לויט דעם סיסטעם פון פראפ. ד"ר גלענארד דער אמת'ער בעריהמטער איז גאנץ פוילען פון אוניווערזיטעטס־פראפעסארען אנערקענט

ספעציאליסט Ortoped **NATAN RAPAPORT**

מיט 30־יעהריגער פראקטיק אין וויען, דייטשלאנד און לעמבערג, נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און 3 ביז 7 אווענד

אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23

פערזענליכעס ערשיינען פון קראנקע ביי מיר איז אונבעדינגט וויכטיג.

רעפארמאצקע פילען

מיט דער מארקע גייסטליכער בעקאנט פון יאהר 1902 רעגולירען דעם מאגען, שיצען פון רעוומאטיזם, לעבער־ליידען, נעגען דיקקייט, אטרעטיזם, דאס קומען בלוט איז קאפף, שטילען די יסורים פון העמאראידען, רייניגען דאס בלוט און ביי נייגונגען צו אבסטרוקציע — גינסטיגער דורכרייניגונגס־מיטעל.
צו געברויכען 1 אדער 2 פילען א נאכט.
פרייז פון א שאכטעל 1.35 ז'.
צו פערלאנגען אין די אפטייקען און סקלאדען מיט'ן גייסטליכען (Zakonnik)

מענער פאלקס־שולע און גימנאזיע

(מיט רעכט פון רעגירונגס־שולען)

פון דער געזעלשאפט צו פערשפרייטען בילדונג און טעכנישע וויסענשאפט צווישען יודען אין לאדז

פאמארסקא 46-48, טעל. 106-64.

אינפארמאצ. און איינשרייבונגען אין דער שול־קאנצעלאריע, טעגליך פון 8—2
דער אפצאהל אין דער פאלקס־שולע בעטרעפט:
אין די קלאסען I—IV — 15 זל., אין די קלאסען V. VI — 20 זל. א חודש.
די עקזאמענס הויבען זיך אן דעם 21 יוני, 10 א זייגער פריה.

דאקטוירים־אפטיילונג

Dr. med. J. Schorr
(Łódź, Gdańska 11)
w lecie ordynuje od 15 lat
w Iwoniczu-Zdroju
willa „pod Górą"

Dr. Szymon Grynberg
ווישניאווא גורא
(Willa Cyka) טעל. 26
נעמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 55, טעל. 168-58
און פון 1—2 און פון 5—6 נאכמ.

Dr. med. J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-20.
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.

Dr. med. Góralska
ספעציאליסטין פון קינדער־קראנקהייטען
POMORSKA 38, tel. 128-42.
נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

Dr. med. Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין־קראנס.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אווענט.

Dr. med. Klescisi
כירורג־אוראלאג
ספעציאליסט פאר הארץ, נירען און בלאזען־קראנקהייטען
Piłsudskiego 76
(Narutowicza 16)
נעמט אן פון 1 מיטאג ביז 8 אווענד.

DR. med. Markowiczowa
הויט און ווענערישע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
MONIUSZKI 2
און נעהמט אן פון 8 ביז 1 בייטאג
און פון 3 ביז 8 אווענד.

Dr. W. Łagunowski
specjalista
chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło leczniczy)
PIOTRKOWSKA 70 tel. 181-83
Przyjmuje: od 8.30 do 10.30 rano, od 1-ej do 2.30 pp. i od 6 do 8.30 wiecz
w niedzielę i święta od 10—1.

Dr. med. J. PIK
נערווען און אינערליכע קראנקהייטען ווי אויך סעקסועל נערוועז ליידענדע
נעהמט איצט אן
24 זגערזשער 24
פון 4 ביז 6 נאכמ.
פריוואט וואוינונג: אל. קאשטשושקי 27
טעל. 175-50.

Dr. med. Ignacy Grynberg
אינערליכע קראנקהייטען
(ספעצ. פאר הארץ־קראנקהייטען)
CEGIELNIANA 17, tel. 174-15
נעמט אן פון 6 ביז 7.30 אווענד.

Dr. med. I. FAJWLEWICZ
צוריקגעקעהרט
Śródmiejska 16
tel. 117-61.

אויערען, נאז און האלז און לונגען־קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועס אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9-2 און פון 4-8 אווענט.
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען־גאבינעט
פאר דורכלייכטונגען און אלערליי זאטאגראפיעס

ד"ר יעקב האנדזעל
ארדינירט אין דער צייט פון זומער
אין קוראָרט
IWONICZ
willa „Mały Orzeł"

1־טע פריוואטע פאגאטאָוויע
טעל. 12-333
זשעלאזנא 6 (לעגיאנוב)
שנעלע ערצטליכע הילף אין אלע ספעציאליטעטען.
דאס איבערפיהרען קראנקע איז גאנץ פוילען.

DR. MED. L. Pikielny
UROLOG
ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און אורין־קראנקהייטען
NAWROT 8, tel. 219-90
נעהמט אן פון 4—7 נאכמיטאג
צוריקגעקעהרט.

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער־שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט.
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען – א ספעציעלער ווארטע־זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען

Starszy Felczer B. JOSKOWICZ
פולנאצנא 4, טעל. 141-86
נעמט אן טעגליך פון 8—11 און 4—6 נ"מ
מעגליך פאקען־שטעלען
מיט פרישע קראוויאנקע.

לעטשניצע
פאר וועגערישע־קראנקע
מענער־שוועכע און הויט־קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
45 פיעטריקאווער
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פריידאק טאג פון 11-1 און פון 5-7 אווענד.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. M. ELJASBERG
Chirurg
PIOTRKOWSKA 80, tel. 117-87
צוריקגעקעהרט

Dr. Wajnberg
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלעראז קראנקהייטען
145 פיעטריקאווער
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5 8-9 אוו.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09.
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו.

Dr. med. M. JAKOBSON
כירורג
ביינער־כירורג־ספעציאליסט
צוריקגעקעהרט
D-ra STERLINGA 22,
telefon 174-42.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

Lekarz Dentysta Jakób Botwinik
נעמט אן טעגליך פון 10 ביז 3 נאכמ.
אין דער לעטשניצע „פאמאץ" רוג זגערזשער און לימאנאווסקיעגא 1, טעל. 101-29
און פון 4—10 אווענד אויף נארוטאוויטשא 13. —::— צוגענגליכע פרייזען
פאר ארבייטסלאזע — הנחה.

Dr. med. A. STILLER
אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 4—8
פילסודסקיעגא 15,
טעל. 206-75. פראנט, 2. שטאק

Dr. med. M. GLAZER
ספעציאליסט פאר הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אן פון 12—2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אווענד.
זונטאג און חגאות פון 10—12 בייטאג.

DR. MED. J. Szreiber
כירורג
צוריקגעקעהרט
Narutowicza 9. tel. 122-95.
נעמט אן פון 2—3 נאכמ. און פון 5-7 אוו.

Dr. med. GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
ספעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
ספעצ. פון היילען אונפרוכטבארקייט.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03.
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—8 אווענט

לעטשניצע
פאר וועגעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
וועגעריש־קראנקע, מענערשוועכע און הויט־קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס־סטאציע
אין טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען
שערפיעז 37 (בענעדיקטא 6).
נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

פלאזשע Helenów

ס'איז טעטיג די פלאזשע אין העלענאוו

אויפ'ן ארט גימנאסטישע מכשירים Koszykówka, Siatkówka

טושעז אויף דער פרייער לופט

דאס וואסער איז באסיין ווערט געוועקסעלט יעדען II-טען טאג

ביליגער בופעט אויפ'ן ארט. — פרייזען פון די פלעצער: פאר דערוואקסענע 50 גר., קינדער 25 גר. — פאר ספארט-געזעלשאפטען און שולעס הנחות.

STANIEWSKICH CYRK i miasteczko LILIPUTóW

היינט ערעפנונג 8:30 אווענד אין לאדז אויף פלאץ באנדורסקי 8. פרעכטיגער פראגראם פון 30 אלוועלטליכע אטראקציעס. די פארשטעלונגען קומען פאר 4.30 נאכמ. און 8.30 אווענד. זונטאג און יום-טוב 2, 4.30 8.30. די ליליפוטען-שטאדט איז אפען טעגליך פון 2 נאכמיטאג, זונטאג און יום-טוב 12 א זייגער בייטאג.

KINO TEATR METRO PRZEJAZD 2

שבת, זונטאג אנהייב 6 נאכמ. 12 בייטאג

גרויסער יום-טוב פאר קינא-ליבהאבער! —::— 3 שעה פון אונגעוועהנליכען ענטוזיאזם!

Margareta Sullivan העלדין פון פילם א. נ.

1) „אויף די חורבות פון גליה"

2) № 99 אויטא

אינדי הויפטראלען: Anna Sheridan, Fred Mac Murray

פילם, וואס ענטפלעקט די געהיימנישען פון דער אמעריקאנער פאליצי אין קאמף מיט גענגסטערס.

KINO TEATR ADRIA GŁÓWNA 1

שבת זונטאג יום-טוב אנהייב 1 בייטאג, 3 און 5 נאכמ.

CORSO

גרויסער דאפעלטער שלאגער-פראגראם

— I. —

„אלארם ביינאכט"

אין די הויפטראלען: RICARDO CORTEZ i VIRGINIA BRUCE.

— II. —

ס'האט זיך אנגעהויבן פון א קוש

JOAN CRAWFORD אין דער הויפטראלע

פרייזען זענען ווייטער פערקלענערט! אנהייב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג

קלאנג-קינא CAPITOL זאוואדזקא 16

היינט און פאלגענדע טעג! די גלענצענדע קינסטלערין

Dolores del Rio

אין דעם גרויסען פילם-מייסטערווערק

קענ'גל'כער ליבלינג

אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען.

רעוואלאציאנס-נידריגע פרייזען!

1-טער פלאץ 1.09 זל. | 2-טער פלאץ 85 גר. | באלקאן 54 גר.

קלאנג-קינא-טעאטער PRZEDWIOŚNIE זשעראמסקיעגא 74/76 (ווינ קאפערניקא)

בלייבט אויך פאלגענדע טעג

„גיהנום"

גרויס מייסטערווערק, אייגער פראבלעם, שטענדיג ניי, שטענדיג לעבעדיג, שרעקליכע דראמע פון דער מענשהייט.

פרייזען פון די פלעצער:

I פל. 1.09 זל. | II פל. 90 גר. | III פל. 50 גר.

הנחה-קופאנען צו 70 גר. אויפ'ן ערשטען סעאנס זענען אלע פלעצער צו 50 גר.

פרייז פון אנ'אנאנאס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

קריינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנאס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

ראקאלען

א בעזונדער צימער צום שלאפען פאר איינעם אדער פאר צוויי יונגעלייט מיט בעקוועמליכקייטען זאוואדזקא 7 וו. 6 פארטער.

א לאקאל געאייגנעט אויף א ווערקשטעל בעזוצט קאנצעסיע מיט איינריכטונגען איז אפצוגעבען. צו ערפאהרען אגראדאווע 20 אין געוועלב.

א פראנטאווע צימער פון 2 פענסטער מיט א בעזונדערן איינגאנג, וואסער און אפגוס. צו ערפאהרען זשעראמסקיעגא 15 וו. 1.

צו פערמיטען 3 צימער און קוך מיט בעקוועמליכקייטען 11 ליסטאפאדא 29 צו ערפאהרען ביים ווירט.

אנ'ארט צו שלאפען פאר 2 יונגעלייט פילסודסקיעגא 37 וואוינונג 9.

אוועקצוגעבען א גוט איינגעפיהרט קאלאניאל-געוועלב. צו ערפאהרען ביי ורובלעווסקי נאוואמיעסקא 21.

איבערצוגעבען א געוועלב פון זאפארט צוזאמען מיט א שטוב און א קוך און קארידאר, ביליג דירה-געלד. צו ערפאהרען גדאנסקא 72 ביי פליישער.

א זוניג צימער מיט אלע בעקוועמליכקייטען מיט א בעזונדערן איינגאנג פאר צוויי יונגע-לייט אדער פריוויילנס צו פערמיטען פולנאצנא 12 וואוינונג 70.

פון זאפארט צו פערמיטען אויף שרודמיעסקא 61 2 צימער און קוך פראנט, 2-טער שטאק. צו ערפאהרען ביי רעגענסבערג, נאוואמיעסקא 18.

2 שטובען און א קוך מיט בעקוועמליכקייטען פארטער, איז אפצוגעבען אל. 1-טער מאי 4 צו פרעגען ביים וועכטער.

צו פערדינגען א רוגאווע פראנט-געוועלב מיט 3 שויפענסטער און א שטוב און א קאמפלעט איינגעארדענטע פריזיער - אנשטאלט, ווי אויך פערשידענע געוועלבער און א שטוב מיט א קוך, בזשעזשינער 25-27 צו ערפאהרען ביים ווירט.

2 איינצעלנע צימערן מיט בעקוועמליכקייטען בעזונדערער איינגאנג צו פערדינגען. עס קען אויך זיין פאר איינצעלנע צו שלאפען. פעטריקאווער 199 וו. 6א פראנט 3. שטאק.

Pokój słoneczny, umeblowany na 2-em p. do wynajęcia. Wejście niekrępujące i wszelkie wygody niekrępujące Sienkiewicza 39, m. 36 (przy przystanku tramwajowym).

אנ'ארט צו שלאפען פאר איינעם אדער 2 פערזאן ביי אנ'אינטעליגענטער פאמיליע נארוטאוויטשא 25 וואוינונג 9.

Do wynajęcia lokal na skład mebli naprzeciw rynku Leonarda od 1 lipca. Wiadomość Rzgowska 18 od gospodarza

פערשידענעס

געגען באלויכונג געכטען דאנערשטאג, ארויסגעהענדיג פון דער ווילקער שוהל צווישען 12—1 פארמיטאג איז פערלוירען געווארען א גאלדענע זייגערל. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג זיך צו פערשטענדיגען טעל. 112-76.

א שדכן, וואס פערקעהרט אין בעסערע הייזער, ווערט געזוכט. מיט אפערטען זיך ווענדען אין אדמיניסטראציע אונטער „א. ג."

ס'ווערט געזוכט ארויסצוגעבען ארבייט אויף 6-ער שליטען-מאשינען ביי קשוונזער, פראנציסקאנער 19.

צו פערפאכטען א שטרימף-פאבריק אין בעסטען צענטרום, אמעריקאנער מאשינען, רענדער מיט רינגעל אפאראט זעהר ביליג, עווענטועל אהן פאכט, צו ארבייטען בשותפות מיט א גוטען מייסטער אפערטען אונטער „ד".

ס'ווערט געזוכט א שדכן. אפערטען אונטער י. ש.

מיט א קאפיטאל ביז 5000 זל. וויל איך צוטרעטען אלס שותף צו א גוט פראספערירענד געשעפט. אפערטען אונטער „שותף".

א שטריקער זוכט ארבייט אויף א 9-ער עווענטועל אויף א 14-ער מאשין. אפערטען אונטער „ג. ל." אין אדמינ. פון דער צייטונג.

געלעגענהייטליך צו פערקויפען א עס-צימער נארוטאוויטשא 41 וו. 15 פון 2—6

א געוועלב איינריכטונג אין גוטען צושטאנד זעהר ביליג צו פערקויפען אויף נאוואזארזשעווסקא 7 אין קאלאניאל - געוועלב.

א 12-ער שפול-מאשין און א קראצמאשין צו פערקויפען אויך א נייעם אבערלאק 3 פעדים ביליג נאוואמיעסקא 26 פראנט וו. 37

א שדכן, וועלכער פערקעהרט אין בעסערע הייזער קען זיך מעלדען. אפערטען אונטער „ד" אין אדמינ.

אגענטען (קעס) קענען בעקומען סטאלע ארבייט צו פערשידענע ארטיקלען אויף ראטעס. געלנאווסקי, גדאנסקא 131, וו. 2.

דאס ביל-ערעפענטע
יודישע אפטיק-געשעפט

„Opticum"

28 פיעטריקאווער 28

מאכט בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז די בעזיצט אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע ברילען, בינאקלען, אלערליי צילינדער-גלעזער, קאמבינירטע גלעזער, טערמאמעטערס א. ז. וו.

אלעס צו די ביליגסטע פרייזען.

ס'ווערען אויך אויסגעפיהרט זעמטליכע רעפאראטורען פינקטליך און רעעל.

געדענקט די אדרעס:

28 פיעטריקאווער 28.

Polskiego wyuczam szybko i tanio dorosłych specjalną metodą Zawadzka 38. m. 5 od 1—3 pp i od 7-8.30 wiecz.

Nauczyciel wyjeżdżający do pensjonatu w Włodzimierzowie zabierze pod swoją troskliwą opieką kilkoro dzieci w wieku szkolnym. Pomoc w nauce. Ceny przystępne. Informacje udziela B. Baran. Południowa 20/36.

Języka polskiego, arytmetyki handlowej, korespondencji szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Dla starszych specjalny, praktyczny kurs polskiego wyprobowaną metodą. Piotrkowska 37, m. 11, front, III piętro, godz. 8—10 wiecz.

Nauka metodą psychiczną, 22 lata praktyki. Polskiego, buchalterji, żydowskiego, francuskiego, angielskiego, esperanta, niemieckiego, rosyjskiego, łaciny. Nauczyciele SZYF, Jakóba 12, prawa oficyna, I piętro, m. 30.

א לאנגיעהריגער יודישער אנשטענדיגער שאפער מיט אייגענעם עלעגאנטען אויטא, זוכט קאנטשאפט אדער שטעלונג. זארזשעווסקי, מיעלטשארסקיעגא-גאס 33 וואוינונג 16. 5410

א פעהיגער אדמיניסטראטאר וויל אננעהמען הייזער אין אדמיניסטראציע מיט די בעסטע רעפערענצען, עווענטועל געבען קויציע. אפערטען אונטער „זשאנדצע".

Zagubiony został weksel na zł. 44.— wystawca Szaja Mepen pł. 18/8—1936 na zieecenie B. Szwarc. Weksel zostsje unieważniony.

פארשריפטליכע פייערלעש-אפאראטען (Gaśnice płynowe) נייע און גענוצטע, ווי אויך פילונגען (Ładunki) צו אלע טיפען אפאראטען צו מעסיגע פרייזען מ. באטשאן, פאמארסקא 25, רעכטע אפ. 1. איינגאנג, 1. שטאק, וו. 28. איך קויף גענוצטע פייערלעש-אפאראטען. טעל. 166,27

אכטונג! ווער עס וויל האבען די עלעגאנטסטע היטען צום זומער-סעזאן אויך Hückel ווי אויך די בעסטע יודישע היטלעך, טוכענע, סאמעטענע, זיידענע צו ביליגע פרייזען. אויך אלע ארט שילצר-היטלעך בעקומט איהר נור אין בעוואוסטען הוט-געשעפט „Szerlauns" פיעטריקאווער 10. קומט און איבערצייגט אייך! שבת איז מיין געשעפט געשלאסען.

4.000 złotych posiadam. Poważne oferty do „Folksblatu," pod „Wspólnik".

Zagubiony został weksel na zł. 25 pl 23/6—36 r. wystawca l. M. Ptasznik Łódź, Nowo - Zarzewska 11 na zlec Braun. Waksel powyższy unieważniam. Zwrócić takowy do L. Olewskiej. [illegible]

פרייע פאסטענס

ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטער לעקיך-ארבייטער ארויסצופאהרען אויף דער פראווינץ מיט עסען און שלאפען. צו מעלדען זיך קאמיענא 18 וו. 38 צוקער.

ס'איז נויטיג א מעדעל, וואס קען נייען וועש מיט א מאשין ביי שידלאווסקי סטארי-רינעק 12 וו. 8.

ס'ווערט געברויכט א מעדעל צו א שניידערין, זש דאווסקא 28 וו. 20 צווייטער שטאק.

שוין דערשינען: משה שולשטיין

דאס פייפל אין די בערג

קארפאטען-לידער פרייז 1.25 זל.

צו בעקומען אין לאדז ביי נ. בערלינסקי, אלטער מארק 12.

זאפארט צו פערמיטען א געוועלב מיט שטוב און א קוך, 2 וויטרינעס אין בעסטען צענטרום גלובנא 67. צו ערפאהרען אויפ'ן ארט ביי קוטאס.

נויטיג א קוואליפיצירטע אבערלאק-נייערין מיט א אבערלאק צו סוועטערס, עווענטועל א אבערלאק אויף אפצאל. צו ערפאהרען ביים צייטונגס-פערקויפער בזשעזשינער 48. אויפ'ן געזיכערט.

א לערן-יונגעל פון אנשטענדיגע עלטערן ווערט געזוכט ביים טאפעצירער ל. טרוו. ה געלניאנא 58.

ס'ווערט געזוכט א טיכטיגע לערן-מיידל צו בעשטעלטע וועש מיט פולער בעקעסטיגונג אויך מיטצוהעלפען אין דער ווירטשאפט. מעלדען זיך נאוואמיעסקא 24 רעכטע אפיציע וואוינונג 21 3-טער שטאק.

ס'ווערט געברויכט א קוואליפיצירטע טער-נייערין, וואס זאל קענען האנה. טאשען אבערלאק (ב. וו.) גלובנא 44 ג. שלאסמאנ

נויטיג א יונגעל אין דער מעבעל-טישלעריי באזארנא 4.

ס'איז נויטיג א קוואליפיצירטער געזעלע צו מענער בעשטעלט פעטריקאווער 207 וו. 23

ס'ווערט געברויכט א קוואליפיצירטע נייערין צו אבערהעמדער און א לערן-מיידל שקאלנא 9 וו. 6.

טיכטיגע אגענטען און אגענטקעס, וואס בעזיצען די פוילישע שפראך זענען נויטיג געגען קויציע פון 25 זל. פערדינען וועכענטליך קאן מען מיניטום פון 30—40 זל. אפערטען אונטער „קויציע" אין אדמ.

ס'ווערט געברויכט א רעפערדזירקע צו פעטערס, אגראדאווע 9 ביי טייער.

עס ווערט געזוכט א אינקאסענט פאר דער שניידער-צודאטען-בראנזשע מיט גוטע רעפערענצען. אפערטען פאר „D.K.G." אין אדמיניסטראציע.

אנ'אנשטענדיג מיידעל, וואס קען גוט קאכען, ווערט געזוכט אין א בעסער הויז צו ערפאהרען ביי לאסמאן, פאלודניאווע 5427 גאס 3.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman.
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.